

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

GORDON NORRIE

AF MEDICINSK
FACULTETS HISTORIE

III

1800—1841

EJNAR MUNKSGAARD
KØBENHAVN 1939

MEDICINSK FACULTET

1800—1841

III

AF MEDICINSK FACULTETS HISTORIE

1800—1841

III

AF

GORDON NORRIE

EJNAR MUNKSGAARD

KØBENHAVN 1939

Copyright by
Einar Munksgaard · Copenhagen

Printed in Denmark.
H. P. Hansens Bogtr., Kbhvn.

FORORD.

Med denne bog afsluttes en række værker om de medicinske lærestanstalters historie. Allerede i 1896 kom første del af kirurgisk akademis historie, men paa grund af talrige embedsforretninger lykkedes det mig ikke at fortsætte den gang. Først i 1923 kom andet og tredje bind. Derefter skrev jeg *theatrum anatomico-chirurgicum*s historie i to bind 1931 og 1932 og endelig medicinsk fakultets historie efter 1750, hvoraf første bind udkom 1934, andet 1937, og nu kommer endelig afslutningen, hvorved lærestanstalternes historie er ført op til sammenslutningen mellem kirurgisk akademi og medicinsk fakultet 1' januar 1842.

Denne bog er baseret paa ret vidtløftige undersøgelser i arkiver, og udgangspunktet er væsentligst de referats- og resolutionsprotokoller, som direktionen for universitetet og de lærde skoler har ført. Der har været den vanskelighed, at der ikke findes registre i disse store protokoller, saa det har været nødvendigt at gennemgaa dem fra først til sidst. Da de er ordnede kronologisk, og jeg overalt har angivet datoer, har jeg ikke fundet det nødvendigt at henvise til de utallige numre, der betegner sagerne. Ved hjælp af datoer kan man nemt finde sagens nummer, og naar man har det, er det let at finde sagens akter takket være det udmærkede register, som rigsarkivet har udarbejdet. Det har været min hensigt at give en fremstilling støttet paa de officielle kilder, som kan blive et paalideligt grundlag for specielle fremstillinger af enkelte begivenheders historie.

Portraiterne er gengivelse af billeder i medicinsk-historisk museum, Herholdts efter museets originaltegning af Monies.

Jeg bringer en særlig tak til Carlsbergfondet, som i saa mange aar har støttet mine arbejder og gjort det muligt at udgive mine bøger.

København, december 1938.

Gordon Norrie.

INDHOLD.

I.

Side

Ved aarhundredskiftet. — Ansættelse af adjunker. — Todes afsked. — Skielderup, Mynster og Herholdt extraordinære professorer. — H. C. Ørsted og fakultetet. — Willemoës søger at blive adjunkt. — Anatomiundervisningen og anatomisk museum. — Schumachers samlinger. — Undervisningen. — Examen giver ret til medicinsk og kirurgisk praxis. — Fakultetets forsvar og forslag om sammenslutning med kirurgisk akademi. — Doctorgraden. — Ole Bang den første licentiat. — Udenlandske lægers praxisret .....

9

II.

Skielderup til Norge. — Adolph Callisen, L. Jacobson og Ole Bang ansøgere. — Ole Bang adjunkt. — Prosektor Gebhard. — Ole Bang prof. e. o. — Mynsters død. — Howitz professor. — Bruun lektor. — Bruuns død. — Schumacher og Klingberg søger professorat. — Schumacher professor. — F. L. Bangs død, Ole Bang prof. ord. — Hofraad Meyers testamente. — Lægeeden. — Reformationsjubilæet 1817. — Vestindiske Læger. — Prof. Smiths ansøgning om titel af prof. chemiæ & pharmaciæ .....

59

III.

Schumacher og den anatomiske undervisning. Dissektion indføres, museet udvides. — Katalog over museet, Eschrichts kritik og ændringer af dissektionsex-

	Side
amen. — Schumachers arbejde for bedre lokaler, mu-	
seets flytning. — Prosektor Svitzer faar kgl. bestalling.	
— Trier som lærer i stetoskopi. — Rang for doctores.	95

IV.

Howitz's død. — Otto og Lunding ansøgere, Lunding	
professor. — Lundings død. — Drejer og Møhl ansøgere.	
— Eschricht og Svitzer ansøgere. — Svitzers disputats.	
— Eschricht lektor i fysiologi, Møhl i farmakologi og	
medicina forensis. — Herholdt angriber medicinsk fa-	
kultets indretning og priser kirurgisk akademi	119

V.

Møhls død. — Schumachers død. — Konkurrence. —	
Otto professor. — Eschricht midlertidig prof. anatomiae.	
— Svitzers strid med Eschricht og Stein. — Mangel paa	
censurer ved examen. — Doctorpromotioner ved 300	
aars reformationsfest. — Herholdts død, Eschricht prof.	
ord. — Nyt lønningsregulativ for professorer. — Stein,	
Svitzer og Bendz søger professoratet i anatomi. — Stein	
docent. — Delvis dansk sprog ved examen. — Sammen-	
slutningen af medicinsk og kirurgisk examen. — Levy	
og Sommer søger docentur. — Sommer vikar for Otto.	
— Saxtorphs død. — Levy lektor. — Eschrichts sam-	
ling. — Afslutning	136
 Navneregister	 159

I.

Det sidste decennium af 18' aarhundrede havde været i høj grad skæbnesvangert for medicinsk fakultets lærere. *Callisen* forlod universitetet for at gaa over til kirurgisk akademi, og dernæst døde i løbet af 5—6 aar *Kratzenstein*, *Horrebow*, *Rottbøll*, *Mathias Saxtorph* og *Aasheim*. Det var lykkedes *Mathias Saxtorph* før sin død at redde et ekstraordinært professorat til sin søn *Sylvester Saxtorph*, saa at fakultetet ved aarhundredskiftet bestod af de to ordinære professorer *Tode* og *Bang* og den ekstraordinære *Sylvester Saxtorph*. Universitetets patron, den energiske *Hertug af Augustenborg* ventede sig ikke meget af de ordinære professorer paa grund af deres alder — *Tode* var født 1736, *Bang* 1747 — og skal man dømme efter deres underskrifter, maa man tro, at han havde ret, for man kan vanskelig finde mere rystende underskrift end deres.

Før universitetsfundatsen af 1788 havde man forholdsvis let kunnet skaffe professorer, for saa havde man blot ansat *professores designati*, som ikke fik løn, men som havde udsigt til at faa et professorat, naar et saadant blev ledigt, men efter 1788 lod dette sig ikke gøre. Der kunde ganske vist ansættes *professores extraordinarii*, men de skulde lønnes, og penge havde man ikke. Patronen fandt imidlertid paa udvej.

Han fik sat igennem, at *Bangs* efterfølger som medicus ved Frederiks hospital *Ranøe* blev udnævnt til professor extraordinarius men uden gage, indtil universitetet fik midler dertil, og han mente, at gage kunde undværes, da *Ranøe* havde gage fra hospitalet. Dernæst foreslog han at ansætte 3 adjunkter: *Skielderup*, *Mynster* og *H. C. Ørsted* uden lønning — og uden udsigt til at blive professorer. Endelig vilde han søge at finde en professor i anatomi i udlandet.

Om *Ranøe*, der var født 1751, maa jeg henvise til oplysninger i forrige bind (s. 110), men derimod har jeg ikke omtalt de andres tidligere liv.

Michael Skielderup var præstesøn, født i Hof i Norge 1769. Han kom i apotekerlære 1785—1788, rejste til København 1789 og tog kirurgisk examen med første karakter 1794, blev derpaa reservekirurg i søværnet samme aar og reservekirurg ved kirurgisk akademi 1796 og ved Frederiks hospital 1799. Imidlertid var han blevet prosektor ved universitetet 1797, regimentskirurg 1799, og endelig blev han student 1800.

Ole Hieronymus Mynster var født 1772. Hans fader var inspektør paa Frederiks hospital, men døde, da drengen var 4½ aar gammel. Hans moder giftede sig imidlertid 8 maaneder efter med den daværende overlæge paa hospitalet *F. L. Bang*, og *Mynster* kom derved til at leve hele sit liv paa Frederiks hospital. Han blev student 1788, fik universitetets guldmedaille 1794 og kom hurtigt til at spille en ikke ringe rolle mellem sine samtidige paa grund af sine glimrende evner. Han blev medstifter af og redaktør af Fysisk-økonomisk og medico-kirurgisk bibliotek 1794—1797. Fra 1795—1797 var han kandidat paa Frederiks hospital, tog

medicinsk examen med enstemmig første karakter 1796 og blev dr. med. 1797. Han rejste derpaa udenlands i to aar, blev medlem af kgl. medicinsk selskab 1799 og endelig reservemedicus paa Frederiks hospital 1800—1802.

Hans Christian Ørsted var født 1777 i Rudkøbing, hvor hans fader var apoteker. Han kom først i apotekerlære hos faderen, rejste til København 1793 og tog her farmaceutisk examen 1797 og magistergraden 1799. Under apoteker *Mantheys* bortrejse 1800 blev han bestyrer af Løveapoteket i København, og samtidig fungerede han for *Manthey* som demonstrator chemiæ ved kirurgisk akademi.

Da der ikke var samme regler i de forskellige fakulteter for forholdet mellem adjunkter og professorer, fik konsistorium 1801 meddelelse om, at der skulde udarbejdes en instrux, men det blev dog vist ikke til noget. Patronen bifaldt dog samme aar, at professorerne og adjunkterne skulde sammentræde, naar lektionskataloget skulde udarbejdes og timerne fordeles. Herom skulde der gøres indberetning til patronen. Samtidig paalagdes det lærerne at indsende lister over deres tilhørere til dekanus, som denne skulde sende videre med bemærkninger om studeringernes gang ved universitetet.

Fakultetet havde altsaa ved aarhundredskiftet to ordinære professorer, to ekstraordinære og 3 adjunkter — ikke saa lidt, naar man betænker, at antallet af studerende ikke var større end antallet af lærere!

Det varede dog ikke ret længe, inden der skete forandringer, for i juni 1801 fik *Ørsted* lov at rejse udenlands i 3 aar, og 15' december 1801 døde *Ranøe*, hvorpaa *Mynster*, *Bangs* stedsøn, blev medicus ved

Frederiks hospital, hvor han havde været reservemedicus. I Øjeblikket skete der ingen fornyelse i fakultetet, men *Tode* var aabenbart meget svag, hvilket viste sig i 1804 ved en votering i sundhedskollegiet. Der var stor uenighed om et spørgsmaal, men da turen kom til *Tode*, skrev han: omnibus consentio, og det eneste, han ikke kunde være, var at være enig med alle. Ved en examen omkring nytaar 1805 mistede han pludselig mælet, fik lamhed af tungen, som han selv kalder det, maatte afbryde examen og gaa hjem. Han søgte derfor sin afsked, da hans temmelig høje alder lod ham befrygte, at han ikke vilde komme sig helt.

Todes ansøgning gav anledning til en stor indstilling fra patronen: at *Tode* maatte i naade afskediges fra sit hidtil hafte embede ved universitetet mod at svare den ved D. K. M.'s reskript af 5/4 1777 bestemte afgift til den akademiske fond.

»Ved prof. *Todes* afgang bliver prof. *Bang* 1' assessor consistorii af det medicinske fakultet og den 2' assessorplads af bemeldte fakultet bliver altsaa ledig. Denne ansøges af prof. chirurgiæ & artis obstetriciæ *I. S. Saxtorph*. Han beder om at blive beskikket til professor ordinarius med sæde og stemme i konsistorium og en dertil passende gage. Han anfører, at han nu i 6 aar har tjent som professor extraordinarius i det medicinske fakultet uden at have nydt nogen gage ved universitetet, at han derimod ved de ham som professor paaliggende forretninger er blevet hindret i at udbrede sin praxis, og at han frimodig tør beraabe sig paa de prøver, han i 6 aar har haft lejlighed til at lægge for dagen som bevis for sin værdighed til det ansøgte. — Da patronatet ikke kan nægte de anførte grundes vigtighed, da supplikanten er den eneste prof.

extraordinarius ved det medicinske fakultet, da hans talent og hans lærdom er tilstrækkelig bekendt, saa indstilles

»at prof. *I. S. Saxtorph* maatte beskikkes til professor ordinarius og 2' assessor consistorii i det medicinske fakultet. Hvad hans løn angaar, med hvilken han burde aflægges, da drister patronatet sig ikke til at foreslaa en højere løn end 300 rbd. og det i betragtning af andre læreres billige fordring paa at erholde tillæg og den akademiske fonds nuværende tilstand. Det indstilles derfor til allerhøjeste approbation: at prof. *Saxtorphs* løn maatte bestemmes til 300 rbd. og begynde med forestaaende semester den 1' maj d. a.

»Efter prof. *Todes* afgang bliver ikkun to examinatoreer tilbage i det medicinske fakultet. Fundatsen befaler derimod, at i det mindste tre examinatoreer skal være tilstede ved enhver embedsexamen. Patronatet ser sig derved foranlediget underd. at andrage paa, at D. K. M. allern. vil beskikke nogle overordentlige professorer, som tillige med proff. *Bang* og *Saxtorph* kunde tage del skiftevis i de akademiske examina, og hvoraf altid en efter omgang mellem dem maatte føre protokollen som notarius. Skulde dette finde D. K. M.'s bifald, da foreslaas underd.: at fakultetets adjunker regimentskirurg *Skielderup* og doctor *Mynster* maatte udnævnes til overordentlige professorer i det medicinske fakultet. Og da divisionskirurg dr. *Herholdt* er patronatet bekendt fra en saa fordelagtig side, at det har aarsag at haabe, at hans ansættelse vilde blive meget gavnlig for universitetet, saa indstilles underd.: at bemeldte dr. *Herholdt* maatte udnævnes til professor extraordinarius og at fysiologi,

patologi og den teoretiske medicin maatte anvises ham som lærefag, hvilke han havde at docere.

»I betragtning af, at *Skielderup, Mynster og Herholdt*, dels formedelst den løn og de fordele, som dem paa et andet sted af D. K. M. er bevilgede, dels ved en mere eller mindre udbredt praxis har deres udkomme, samt den akademiske fonds nærværende tilstand — — — vover patronatet ikke at foreslaa, at de ansættes med gage; derimod synes det billigt, at deres professorbestallinger forundes dem gratis, hvilket indstilles.«

Den kgl. resolution faldt den 1' februar 1805 ganske i overensstemmelse med indstillingen, men man fik dog den forklaring, at *Tode* beholdt sin løn paa den sædvanlige betingelse, at han skulde svare 200 rbd. til den akademiske fond.

Johan Daniel Herholdt, som nu blev professor, var født 1764 i Aabenraa, hvor hans fader var amtsmester. Efter at have været i lære hos ham, kom han 1783 til København og blev som den sidste examineret paa theatrum anatomico-chirurgicum 1785. Næste aar blev han overskibskirurg og derefter reservekirurg i søværnet, men saa tog han examen ved kirurgisk akademi 1789 med første karakter og blev amanuensis hos *Callisen*. I 1790 blev han reservekirurg ved kirurgisk akademi og endelig divisionskirurg i søværnet 1792. Stor opsigt vakte det, da det viste sig, at den, som havde vundet universitetets guldmedaille for den medicinske opgave første gang den var udsat, var *Herholdt*, som ikke var student. Dette gav anledning til en del forhandlinger, men det endte med, at han fik tilladelse til at faa medaillen. I den følgende tid var han meget virksom, skrev meget, foreslog stiftelsen af

et selskab til druknedes redning 1796 og til et selskab for vaccinationen 1800. Han blev medlem af videnskaberne selskab 1798 — og saa endelig student 1802 og dr. med. samme aar. Jeg har tidligere nævnt, at universitetspatronen omtalte ham som et emne til adjunktstillingen, som han ikke havde søgt, men foreslog ham ikke, fordi han ikke var student. Nu, da han var blevet dr. med., var forholdet et andet.

Efter bestemmelserne skulde ekstraordinære professorer have gage, men det slap man paa den maade udenom, at man udnævnte tre, som alle havde anden kgl. ansættelse og altsaa havde gage, og for deres vedkommende skete der altsaa ikke andet, end at de fik et tillæg i arbejde og det tilmed arbejde, som slet ikke havde noget at gøre med deres embedsstilling — undtagen maaske for *Mynsters* vedkommende — og at de fik en professortitel, men dette var vistnok ogsaa af betydelig værdi.

Fakultetet bestod altsaa nu af to ordinære og tre ekstraordinære professorer, men man synes fuldstændig at have glemt, at *Ørsted* var adjunkt. At han havde faaet orlov til at rejse og kgl. understøttelse dertil kunde vel næppe have frataget ham adjunkturet. Spørgsmaalet *Ørsted* kom imidlertid til at spille en større rolle. I september 1805 søgte han nemlig om at blive professor i fysik. Han oplyste, at da han var kommet hjem fra sin rejse, havde han i to aar faaet 600 rbd. — det oplystes senere, at de 300 rbd. var løn, de 300 rbd. til instrumenter m. m. — og de var udløbne. Han havde holdt 9 kursus over fysiske videnskaber eller dele deraf, og han tror at have sporet, at smagen for disse studier derved var blevet opvakt hos flere unge mennesker. Han havde opdaget adskillige hidtil ubekendte

fænomener og naturlove og tildels skrevet derom, og han er sysselsat med endnu flere og vigtigere arbejder. Sagen stillede foreløbig i bero, men i slutningen af 1805 søgte *Ørsted* om, at han igen maatte faa 600 rdl. i to aar, og i februar 1806 blev det bevilget, at han maatte beholde de 600 rdl., indtil han i dette aar vilde blive ansat med gage, og 5' september 1806 udnævntes *Ørsted* til professor i fysik og til interimistisk at overtage den vakante lærestol i kemi.

Denne udnævnelse kom til at volde en del vanskeligheder. Der stod ganske vist ikke i udnævnelsen, at *Ørsted* udnævntes til professor i medicinsk fakultet, men der stod, at han skulde examinere i fysik og kemi. I oktober 1806 meddelte *Ørsted* direktionen, at skønt han var forpligtet til at examinere ved examen pharmaceuticum er han ikke blevet underrettet om, naar examen afholdes. Fakultetet mente ikke, at en saadan forpligtelse paahvilede *Ørsted*, da forordningen 4' december 1772 befaler, at examen pharmaceuticum skal afholdes af doctoribus facultatis medicæ universitatis Havniensis og stadens apotekere. At prof. *Becker* i de senere aar som oftest examinerede ved den farmaceutiske prøve var qva apoteker og ikke qva professor chemiæ. Da universitetsfundatsen 7' maj 1788 intet nævner om farmaceutisk examen kan denne ikke anses for en universitetsexamen.

Sagen udsattes indtil videre, men i februar 1807 spørger fakultetet, om der er noget i vejen for, at man afæsker de farmaceutiske assessorer deres mening. 3. marts 1807 gaves der tilladelse dertil. Da der i december 1808 ikke var kommet svar, rykkedes fakultetet, og dette henvendte sig saa til prof. *Becker*, der som apoteker havde modtaget *Ørsteds* skrivelse til er-

klæring. Han oplyste, at hele sagen var brændt under byens bombardement, og man maatte saa forlange en ny skrivelse fra *Ørsted*, som 10. februar 1809 sendtes til fakultetet til snarlig besvarelse.

Imidlertid kom spørgsmaalet om *Ørsteds* examination ved medicinsk examen paa tale. I november 1807 skriver fakultetet til direktionen, at en medicinsk student *Skielderup* havde indgivet petitum til fakultetet om at maatte indstilles til medicinsk examen. Dette har foranlediget nogen tvivl hos fakultetet, da det i *Ørsteds* beskikkelse til professor er bestemt, at han skal examinere i kemi ved universitetet. Det kunde synes, som om der derved ogsaa skulde være sigtet til medicinsk examen, men i saa fald vilde der indtræde betydelige vanskeligheder, som har forøget fakultetets tvivl.

For det første er *Ørsted* ikke medlem af fakultetet og i det hele ikke medicus. Der er ganske vist nogle af kemiens dele, som er højst nødvendige for den rette videnskabelige læge, men disse dele er saa nøje indflettede med farmakologien, fysiologien og patalogien, at kun lægen kan bedømme, hvor meget eller hvor lidt deraf, det er nødvendigt at fordre af kandidaterne. Fakultetets professorer har stedse examineret saavel i lavere som i højere dele af kemien, og tvende af fakultetets nuværende membra har endog i skrifter nøje afhandlet enkelte dele af den medicinske kemi. *Skielderup* har endog været pharmaceuticus, og prof. *Mynster* er egentlig beskikket til at foredrage farmakologien og de fysikalske videnskaber, for saa vidt de har indflydelse paa medicinen, og har ogsaa som følge deraf gennemgaaet de dele af kemien, som ikke foredrages i fysiologiske og patologiske forelæsninger.

Hertil er at bemærke, at det vist er ganske rigtig, at *Ørsted* ikke udtrykkelig var udnævnt til professor i medicinsk fakultet, men man synes ganske at have glemt, at der i fundatsen af 7' maj 1788 i § 1 staar: »I det medicinske fakultet skal herefter, ligesom tilforn, være tvende professores ordinarii, og vil kongen desuden ved samme fakultet for det første ansætte en lector chemiæ, indtil han finder for godt, i sin tid at beskikke en ved offentlig prøve bekendt duelig mand til professor physices ved samme fakultet, hvor» — — osv.

Dernæst siger fakultetet for det andet, professores lingvæ græcæ et orientalis, som til teologisk examen synes at staa i nøje samme forhold som professor chemiæ til examen medicum, examinerer ikke ved samme. Professor botanices har heller aldrig examineret til medicinsk examen uden naar han tillige var læge og membrum facultatis. Af denne grund blev det heller ikke professor botanices *Wahl* efter hans paa-stand bevilget at deltage i examen medicum.

For det tredie siger fakultetet, at det ved examen og ved voteringen om kandidatens karakter vilde volde stor vanskelighed, dels fordi et større antal examinatore i almindelighed ikke vilde være bekvemt, men især vilde det være vanskeligt at bestemme, hvad del *Ørsted* skulde tage i det.

Fakultetet kunde her tænke sig tre tilfælde:

a) enten examinerer prof. *Ørsted* uden at deltage i karakterens bestemmelse, hvilket vilde være fornærmende for ham, eller

b) kandidaten erholder speciel karakter for hver gren af videnskaben, hvori han examineres. I saa fald kunde det blive tvivlsomt, hvad grad af vigtighed, der

skulde tillægges den almindelige kemi, f. ex. i forhold til terapi, kirurgi, accouchementsvidenskaben, anatomien etc., især naar kandidaten i de paa medicinen anvendte dele af kemien under de øvrige examinatorene havde svaret slettere end under prof. *Ørsted* i kemiens elementer. Herved kunde endnu møde den vanskelighed, at fakultetet kunde synes, at *Ørsted* som ikke læge havde spurgt kandidaten i dele, som aldeles ingen rapport havde til medicinen, eller

c) at examinererne ved voteringen uden specielle karakterer blot bestemte en hovedkarakter. Ved saadan votering burde *Ørsted* ingen stemme have, da herved maatte tages hensyn til, hvorledes kandidaten i almindelighed i alle, ej enkelte, rubriker havde staaet sig.

4) Medicinsk examen er indrettet for at give licentiam practicam og adkomst til at disputere pro gradu. Professor *Ørsted* har hverken sin licentiam eller denne adkomst. Dersom hans mening om kandidatens værdighed var negativ, vilde det være denne tungere end om en kunstforstandig havde bedømt ham. — Men om det endog ved en hel ny orden af medicinsk examen maatte af høj autoritet indføres, at *Ørsted* blev examiner ved samme, saa blev endda dette spørgsmaal tilbage, om prof. *Ørsted* nu for tiden skal deltage i samme?

Fakultetet udbeder sig direktionens resolution:

1) om examen medicum indtil videre skal afholdes paa sædvanlig maade uden at prof. *Ørsted* deltager i samme?

2) eller i modsat fald, hvilke grænserne for hans spørgsmaal skal være, og hvad del han skal have i at bestemme karakteren?

Direktionen svarede fakultetet 10' november 1807 kort og godt, at »examen medicum indtil videre afholdes paa sædvanlig maade«, og det vilde altsaa sige, at *Ørsted* ikke mere havde med medicinsk fakultet at gøre.

I 1807 søgte *Frederik Vilhelm Willemoes*, som var født 1778, dr. med. 1803, reservemedicus ved Frederiks hospital 1807—1808, om at blive adjunkt, men fakultetet svarede, at dets personale p. t. er tilstrækkeligt til at docere lægevidenskaben i alle dens dele, at man derfor ikke ansaa en adjunkts udnævnelse for nødvendig, samt at der paa den vej ikke synes at kunne ventes forfremmelse, da fakultetet for største delen bestaar af unge mænd, og endelig at ingen særdeles videnskabelig udmærkelse fra *Willemoes'* side giver det grund til at anbefale hans ansøgning. Det tilføjer, at det i mangel af sidste grund bedst vilde kunne fælde rigtig bedømmelse, naar dr. *Willemoes* havde benyttet sig af sin ret til at holde offentlige forelæsninger og dermed gjort sig bekendt ved sine gaver og sin duellighed som docent. — Direktionen sluttede sig hertil. *Willemoes* blev senere fysikus i Viborg og derefter i Aarhus.

Man faar unægtelig det indtryk, at *anatomiundervisningen* ved universitetet ikke blev drevet med stor energi, og det viser sig bl. a., naar man ser paa de oplysninger, man har om de anatomiske samlinger, som er nødvendige ved undervisningen.

I 1748 siger Thura: »I den samme Bygning (»Auditorium«) lige for Indgangen til det øverste Auditorium er nu Anatomikammeret, hvor tidt og ofte af Professoribus Medicinæ sker Sectiones til Undervisning for dem, som studerer Medicinen. Der indenfor er et Cabi-

net, hvor man samler og forvarer allehaande smukke og rare Naturalier.« I 1764 siger Pontoppidan: »Næst hos er anlagt et Naturalien-Kammer, som endnu ikke haver faaet stor Tilvæxt, men en temmelig Begyndelse.«

Derefter hører man ikke mere om dette museum. *Rottbøll* underviser i anatomi, men meget energisk har han vist ikke været, og ved hans død ser man det særsyn, at det overdrages *Mathias Saxtorph* at læse over anatomi, utvivlsomt for at han kunde redde et professorat til sin søn. Han var ikke meget ivrig, og patronen, *Hertugen af Augustenborg*, forsøgte med kongens billigelse at finde en udenlandsk anatom, hvilket dog ikke blev til noget. Som prosektor havde man haft den dygtige *Skielderup* og han bliver saa adjunkt og senere professor. Han kan naturligvis ikke undvære et museum, og han skriver saa til *Hertugen af Augustenborg* og fremsætter en plan til oprettelse af et museum, og anmoder om hertugens kraftige medvirken. Han anmoder om, at det maa blive betroet ham, hvis ingen værdigere dertil kan findes, at udføre planen og at ansættes som inspektor ved museet med en passende løn. Han erklærer, at opnaelsen af dette ønske er særdeles vigtig for ham, da han derved vilde se sig i stand til at fortsætte sin akademiske løbebane i den vej, som han har valgt sig, og som han fortrinlig ønsker at vedligeholde uden at nødes til ved praktiske lægeforretninger at standse derpaa eller rent at forlade den, ligesom han ogsaa uden kraftig understøttelse kun ser en sørgelig fremtid i møde for sig og sin tilvoxende familie.

Direktionen sendte sagen til fakultetets erklæring og indstillede 9' februar til kongen om en gratifika-

tion til *Skielderup* paa 400 rbd. af kommunitetets midler.

Den 13' marts 1807 afgav fakultetet erklæring og udtalte, at man ansaa oprettelsen af et anatomisk museum for meget nyttig saavel for antropologer som især for docenter og den medicinske videnskabs dyrkere, og det mente, at hensigten med en saadan indretning kun kan opnaas ved en sagkyndig mands arbejde og tilsyn, og hvis interesse det var og hvis tid og økonomiske forfatning tillod ham at anvende den til slig forretning nødvendige tid. Med hensyn til valget af de anatomiske præparater og de protokoller, hvori samme skulde indføres, er det enig med *Skielderup* og tror tillige, at disse protokoller saavel som hele museet i det mindste en gang om aaret bør efterses af samtlige professorer i fakultetet. Med hensyn til udgifterne ved anskaffelsen og vedligeholdelsen af præparaterne, henholder man sig til *Skielderups* beregninger. Det tilføjes saa, at de daværende samlinger af anatomiske præparater er yderst ubetydelig, og anatomiteatrets fonds udgør, efter fradrag af hvad der er medgaaet til indretninger og reparationer, 2000 rbd. og den aarlige indtægt af legatum Fuierei 40 rbd. Desuden er der aarlig af kommunitetet givet 100 rbd. til prosector, og prosector *Harboe* erholdt af samme kilde i sin tid 100 rbd., som dog siden hans død ikke er tilfaldet anatomikammeret. Hvem den *Harboe* var, ved jeg ikke. Han er ikke immatrikuleret ved kirurgisk akademi og han er aldrig blevet autoriseret læge.

Hele *Skielderups* plan blev næppe til noget, for et halvt aar efter bombarderedes byen, og universitetet gik op i luer og dermed ogsaa det anatomiske teater. Midlertidig — d. v. s. lige til sammenslutningen

med kirurgisk akademi — indrettedes anatomikammeret i det kemiske laboratorium, som fandtes i den gamle botaniske have ud mod Krystalgade.

I 1810 tilbød *Schumacher*, som da var professor ved kirurgisk akademi, universitetet at sælge det sin anatomisk-fysiologiske og patologiske samling, og kongen udbad sig direktionens betænkning derover. Samlingen bestod af 1) omtrent 500 glas med dels anatomiske, dels og fornemmelig andre præparater af sygdomstilfælde paa det menneskelige legeme, opbevarede i spiritus,

2) en samling af omtrent 150 stykker tørre ben med deres forskellige sygdomme, hvoriblandt 6 skeletter,

3) af nogle hundrede præparater af sunde ben, hvoriblandt 15 skeletter af forskellig størrelse og alder som og en negers og en indianerskelet, nogle og 80 hoveder af forskellige nationer og mange enkelte ben.

4) af 11 til 12 sjældne dyreskeletter, som og mange præparerede hoveder af sjældne firefødede dyr og fugle,

5) en samling af præparater, hvor aarene er indsprøjtede med vox,

6) en samling naturalier, som bestaar af 5020 numre af uden- og indenrigske, men fornemmelig indeholder en temmelig fuldstændig suitesamling af nordiske mineralier, hvilke han har anskaffet sig til brug ved forelæsningerne over mineralogien.

Disse samlinger er af den beskaffenhed, at de strax kan afbenyttes til offentligt brug, og skulde der ej være plads til dem, vil han beholde dem hos sig og med samme iver som om de var hans egne sørge for deres vedligeholdelse og formering.

Fremdeles tilbyder han sin bogsamling, som bestaar for nærværende tid af omtrent 4000 vol. af de brugeligste medicinske, kirurgiske, anatomiske, naturhistoriske, mineralogiske, botaniske, kemiske og fysiske bøger, alle vel konditionerede, en samling af 9—10000 planter opklæbede paa papir og bragte i orden efter Linné's system — en samling af indenlandske planter, hvortil hører 3 bind af de af ham forfærdigede haandtegninger, hvilke er omtrent 1000 i tallet, og som er svampe eller planter, der ligner svampene, en samling af omtrent 30000 insekter i 6 egeskabe ordnede efter Fabricii system — en samling af 1000 og nogle konkylier med dertil hørende koral-ler etc. ordnede efter Linné's system — en samling af materia pharmaceutica eller raa medicinalvarer, som har været og endnu er brugelige og endelig en samling af kirurgiske instrumenter.

Biblioteket og de derefter nævnte samlinger ønsker han at beholde til sin død imod at paatage sig forpligtelse til at sørge for dets vedligeholdelse og forøgelse.

For alle de anførte samlinger forlanger han 18000 rbd. — sagen var, at *Schumacher* havde faaet et stort laan af kongen, og det ønskede han at faa afbetalt.

Herholdt og *Skielderup* havde bevidnet, at den anatomisk-fysiologiske og den patologiske samling er ualmindelige og i fædrelandet de eneste i sit slags, at de er samlede og bevarede med fortrinlig omhu og indeholder adskillige mærkværdige og for videnskaben vigtige sjældenheder, som ikke flid eller anstren-gelse, men blot tilfældet yder naturgranskerne. De ytrer fremdeles, at da stadens bombardement har øde-lagt universitetets anatomiske samling, og undervis-

ningen i lægekunstens fundamentalvidenskab ikke kan være intuitiv, naar læreren mangler de nødvendige specimina, saa vilde det være gavnlig vinding for den medicinske studerendes videnskabelige kultur, om denne samling i stedet for at føres ud af landet eller at udsplittes ved salg paa offentlig auktion, blev bestemt til afbenyttelse ved den offentlige undervisning. De vurderer de anatomisk-fysiologiske og patologiske samlinger til mindst 10000 rbd. og med den mineralogiske og bogsamlingen til mindst 18000 rbd.

Der spørges saa *Schumacher*, om han vil dele samlingen, men det vil han ikke, og sagen gaar dermed foreløbig i staa. Det ender med, at kirurgisk akademi faar det meste af samlingerne og bøgerne, medens botanisk have faar de botaniske samlinger og de højt vurderede haandtegninger — men fakultetet fik intet.

Det fremgaar af forskellige udtalelser, at fakultetet engang har indsendt et udførligt forslag om en ordning af det medicinske studium og om medicinsk examen, men det er hidtil ikke lykkedes mig at finde det. Et sted angives, at det er indsendt i 1805, et andet sted, at det var i 1806 og endelig et tredje sted, at det var i 1808. Formodentlig har jeg overset det ved gennemgangen af universitetsdirektionens protokoller, hvad let kan ske, da der ikke findes registre, men de meget store protokoller maa gennemblades fra først til sidst. For saa vidt sagen ikke er henlagt, men der senere er gjort noget ud af den, maa den senere være omtalt, og det skulde gaa mærkeligt til, at den saa ogsaa skulde blive overset, og da der altid findes henvisninger til andre sager om det samme emne, vilde den oprindelige sag være let at finde.

Desværre kan jeg altsaa ikke gøre rede for fakul-

tetets forslag men man har fra *Callisen* i hans store, udmærkede værk: *Physisk Medizinske Betragtninger over Kiøbenhavn* (bd. II 1809) en beskrivelse af de medicinske læreanstalter. Han siger, at fakultets personale for nærværende tid bestaar af 2 ordentlige og 3 overordentlige professorer, alle mænd, der med berømmelse har gjort sig bekendte ved lærde skrifter, og som holder forelæsninger over den medicinske patologi og terapi, medicina forensis og det medicinske politi, kirurgi, fødselsvidenskab, anatomi, fysiologi og farmakologi. Professorerne er forpligtede hver at holde et offentligt collegium og desuden kan de læse privat. Kollegierne holdes ved fakultetet i det danske sprog. Professorernes stilling ved det medicinske fakultet i København er ellers hverken tillokkende eller opmuntrende; tre af dem, hvoriblandt endog er en ordinarius og consistorialis, nyder efter den nyere indretning ikkun nogle hundrede rigsdalers løn for deres ikke ubetydelige arbejde og lever af andre embeder og af deres private praxis, da private kollegier næsten intet indbringer.

Alle medicinske studerende har absolveret examen artium, examen philologicum og examen philosophicum. Dette fremhæver *Callisen* aabenbart, da dette ikke var tilfældet ved kirurgisk akademi.

Naar en kandidat ønsker at underkaste sig den medicinske examen, indgiver han en ansøgning til dekanus og tillige i det latinske sprog sit levnedsløb, nydte undervisning i skolevidenskaber, beviser for de afholdte akademiske examina og endelig for forelæsninger, han har hørt og hvilke hospitaler han har besøgt for at erhverve de nødvendige lægevidenskabelige kundskaber. Naar kandidaten af fakultetet er antaget

til examen, bliver der forelagt ham en sygehistorie med tilføjede spørgsmaal, som han i det latinske sprog hos dekanus i et lukket værelse uden hjælp maa besvare. Naar ogsaa dette specimen er fundet antageligt, tillades det kandidaten at indstille sig til den mundtlige examen, som foretages i det latinske sprog af de 5 professorer ved fakultetet. Den første examinerer i den medicinske patologi og terapi, den anden i fødselshjælpen og kirurgi, den tredje over farmakologi og botanik, den fjerde over fysiologi, medicina forensis og receptskrivning og den femte over anatomi, saaledes at examen tilendebinges paa een dag. Tre professorer examinerer om formiddagen, to om eftermiddagen omtrent i een time. Enhver professor som examinerer giver kandidaten en karakter i protokollen tillige med de to censorer, som ikke er professorer. Flertallet af stemmer giver hovedkarakteren. Examen berettiger til praxis baade i medicin og i kirurgi.

Der kan ikke være tvivl om, at examen gav ret baade til medicinsk og kirurgisk praxis, men det har ikke været mig muligt at finde nogen kgl. resolution herom. *Callisen* gentager det nemlig senere med tilføjelse, »skønt efter kirurgisk akademis fundats ingen skulde have tilladelse til at udøve kirurgien, som ikke af akademiet er prøvet og dertil befundet dygtig«.

Callisen siger fremdeles, at medicinsk examen tidligere gav kandidaten ret til at disputere for doctorgraden, men nu fordres først disputation for licentiatgraden. Endelig tilføjer han: Praktiske kliniske prøvelser, hvortil vore hospitaler afgiver den bekvemste lejlighed, og som under 7' maj 1788 i foundationen

for Københavns universitet er anordnede, er endnu ikke indførte.«

Callisen oplyser endvidere, at de medicinske studerendes tal i gennemsnit er 8, medens antallet af kirurgiske studerende er 130. Det er rigtigt, at antallet af medicinske studerende var meget lille, og det kunde ikke andet end vække opmærksomhed. Direktionen for universitetet forlangte indberetninger om antallet af elever og om de afholdte forelæsninger, og saa hændte det, at *Saxtorph* som dekan den 22' juni 1808 sendte indberetning om vintersemestret. I henseende til sine egne forelæsninger bemærkede han, at ingen havde meldt sig til de offentlige over kirurgien og kun een til de private over fødselsvidenskaben. Han holdt derfor ingen forelæsninger. Alle de andre medicinske studenter, der er saa vidt, at de med nytte kan høre forelæsninger over fødselsvidenskaben havde hørt ham næstsidste vintersemester og begyndelsen af sommersemestret. Forøvrigt oplyser han, at den mangel paa tilhørere, der har været ved de fleste medicinske forelæsninger i forrige vintersemester har sin grund dels i tidsomstændighederne, hvorved de studerende har fundet mere lyst og lejlighed til at beskæftige sig med praxis ved sygesengen i de forskellige hospitaler, eller har taget fast tjeneste enten ved disse eller ved militæretatens medicinalanstalter, dels i at antallet af medicinske studerende for nærværende tid kun er lidet, dels i at de næsten alle er coævi i studeringerne og derfor har fulgt forelæsningerne tilsammen samt nu næsten er ved enden af deres medicinske løbebane og derfor fornemmelig beskæftiger sig med praxis clinica.

Da denne skrivelse kom i direktionen, bestemte man at sende den til *Hertugen af Augustenborg*, som

var bortrejst, idet man mente, at man fra hvert fakultetsmedlem burde indhente forslag om, hvorledes det medicinske studium ved universitetet kunde fremmes. Hertugen forbeholdt sig ved sin tilbagekomst at ytre sine tanker, og det viste sig, at han var enig med de andre. Direktionen skrev derfor 29' august 1808 til fakultetet, at det af forelæsningslisterne saa, at der var meget faa tilhørere til forelæsningerne, hvorfor man ønskede oplysninger om grundene hertil og om midlerne til at afhjælpe og for fremtiden forebygge saadan mangel, hvorved videnskaben maa befrygtes at tabe, og det medicinske studium i de danske stater udarte til en for fast teoris grundvolde blottet empiri. Fakultetet svarede 8' november 1808 i en meget lang skrivelse, som jeg tidligere har gengivet i kirurgisk akademis historie, da den tildels drejer sig om et angreb paa akademiet.

Det var naturligtvis en meget vanskelig opgave for fakultetet at forsvare sig og det var ikke saa underligt, at svaret maatte blive meget langt, og man valgte, som vi skal se, den taktik, at man angreb den konkurrerende læreanstalt i mangel af egentligt forsvar for sig selv.

Man begyndte med at sige, at antallet af medicinske studerende ikke egentlig er mindre for nærværende tid, end det i en lang række aar har været, og at det ikkun er disse studerendes temporære stilling under krigen, der har foranlediget den større mangel i det sidst afvigte aar paa saadanne tilhørere ved fakultetets forelæsninger.

Antallet af de studerende i ethvert fag maa nødvendigvis staa i et bestemt forhold til antallet af de embeder, hvortil de har lovlig adgang. Der gives i

samtlige de danske stater kun omtrent 30 medicinske embeder, og der indtræffer som følge heraf aarlig efter middeltal kun een, højst to vakancer. Sættes da, at hver kandidat behøver 5 aar til sin uddannelse ved fakultetet, saa lader sig beregne, at naar der bestandig er ved universitetet 8 medicinske studerende, hvilket efter det kirurgiske akademis oprettelse har været middeltallet og endnu er det i dette øjeblik, saa vil dette altid være tilstrækkeligt til at forsyne de medicinske embeder, hvilket og bevises af erfaringen, da adskillige brave unge læger efter fuldendt studium, formedelst mangel paa fast employ, har været nødt til at sætte sig ned et eller andet sted i provinserne, for derved at søge uvist brød ved privat praxis.

Direktionen vil heraf (!) kende, at lægevidenskabens endnu dyrkes ved fakultetet med samme flid og iver som tilforn, og at den saa ringe frekvens ved vore forelæsninger hverken kan tilskrives fakultetets lærere eller dets egne elever. Naar kun 8 samtidig kan studere lægevidenskabens med rimeligt haab om befordring, saa kan efter en ordnet studer-plan ikke ventes, at flere end 4 ad gangen frekventerer eller behøver at frekventere hver enkelt lærers forskellige kollegier.

»Direktionen har da nok ved skrivelse af 20' august især haft hensyn til den nytte, som fakultetets lærere i ældre tider saa sig istand til at stifte udenfor deres egentligt embedskreds. Direktionens omhu for lægevidenskabens studium har sikkert ladet den bemærke: at mængden af de kirurgiske studerende forðum besøgte de medicinske forelæsninger ved fakultetet, men at dette især i de sidste aaringer ikke har været tilfældet. Fakultetet maa beklage, at det ikke er i stand

til at modsige rigtigheden af denne bemærkning. Vi skylder da os selv en retfærdiggørelse ved at vise, at aarsagen hertil ikke ligger hos os som offentlige lærere, men i den nyere tids foranstaltninger for og forandringer ved det kirurgiske studium.

»A. Der hersker til vor tid blandt den studerende ungdom en skadelig ligegyldighed for at besøge forelæsninger og en overdreven tillid til ved de saakaldte manuduktørers hjælp og til ved egne kræfter ved læsning i haandbøger selv at kunne erhverve sig de fornødne kundskaber. Mængden agter ikke den gamle sætning: at vox viva gør et gavnligere indtryk end vox mortua. Kun strenghed ved examen i alle videnskabens grene kan overbevise de studerende om anførte deres vildfarelse.

»Fakultetet, som siden det kirurgiske akademis oprettelse ikke examinerer de kirurgiske kandidater, har følgelig ingen del i og kan intet bidrage til at hæve den omtalte ligegyldighed, thi der er fornemmelig to aarsager, som skal drive den studerende ungdom til flid, nemlig examen og embedsbefordring; det institut, som forestaar og besørger disse tvende drivmidler, har og i dem den fornødne magt til at bestemme de studerendes anstrengelse, da disse derimod agter mindre paa lejligheden til dannelse fra det institut, som ikke formedelst anførte har indflydelse paa dem.

»B. Førend det kirurgiske akademi blev stiftet, maatte efter frd. af 1774 de kirurgiske studerende udholde tentamen medicum ved fakultetet, inden de turde ansættes som regimentskirurger osv. eller blev berettigede til medicinsk praxis. Dette bevægede dengang mængden til ogsaa at besøge de medicinske forelæsninger. Ved denne ældre indretning havde alt-

saa fakultetets lærere en mere udstrakt virkekreds og indflydelse paa langt flere unge mænds dannelse end i den sildigere tid, hvor lærernes stilling ved fakultetet sandelig ikke er opmuntrende.

»C. Siden akademiet blev oprettet, aftog kendelig de studerendes iver for at dyrke det medicinske studium under vejledning af fakultetets lærere. Vel beholdt professor *Tode* endnu sine 200 rbd. i aarligt gratiale for at holde medicinske collegia for kirurger, men kun faa eller den bedre del af dem indfandt sig efter denne periode paa hans auditorium. Salig prof. *Saxtorphs* forelæsninger over fødselsvidenskaben havde ligeledes i hans sidste leveaar langt færre tilhørere end forhen; og under tidens løb formindskedes efterhaanden antallet af de kirurger, som tog del i eller endog kun bivaanede klinisk-medicinske øvelser paa det kgl. Frederiks hospital.

»Alt dette var følgen af, at tentamen medicum blev afskaffet, og at fakultetet ikke længere havde del i at bestemme de *kirurgiske* studerendes *medicinske* duelighed. Mængden studerer des værre ikke videnskaben for dens egen skyld men kun for at tage examen og komme i embede.

»D. Det er saaledes examen ved det kirurgiske akademi, hvori fakultetet ingen del har, der bestemmer, om den kirurgiske ungdom skal finde det umagen værd at høre forelæsninger eller ikke. Enhver forandring af personalet, der afholder denne examen, vil derfor blive kendelig for fakultetets lærere og vil kunne bemærkes af den høje direktion ved at betragte det foranderlige i listerne over vore tilhørere. Siden etatsraad *Callisen* ophørte at examinere ved det kirurgiske akademi, er det efter samme lister paafaldende,

hvor ligegyldig mængden har været for den undervisning, vi har tilbudt den især i fysiologi, patologi og den egentlige medicin.

»E. Det kirurgiske akademi forlanger vel af dets kandidater, at de skal indsende attester over de forelæsninger, de har hørt ved fakultetet, men der holdes næppe strengt nok over denne indretning ved at se nøje paa indholdet af vore attester. Sammenlignes antallet af de mange kirurger, som aarlig examineres, med antallet af de kirurgiske tilhørere, som findes paa vore lister, saa vil det let bemærkes, at der er mange iblandt dem, som hverken har besøgt vore forelæsninger eller bivaanet de klinisk-medicinske øvelser paa det kgl. Frederiks hospital. Ej heller har alle attester, som fakultetets lærere har udstedt, været anbefalende; men akademiet har alligevel anset dem for tilstrækkelige og admitteret kandidaterne. De kirurgiske studerende viser sig derfor sædvanlig kun nogle faa gange paa vore collegia, ikke saa meget for at tage del i undervisningen som for at tegne deres navne paa tilhørerlisterne og for siden mulig at kunne faa attest.

»Af disse punkter vil den høje direktion overbevises om, at fakultetets lærere ingen del har i den tiltagende ligegyldighed for visse af lægevidenskabens grene, og at de, saa længe de nærværende indretninger bestaar, ikke heller ser sig istand til at bortfjerne »hindringer for deres virksomhed som akademiske lærere«.

»Det medicinske fakultet er efter de nuværende indretninger i sammenligning med de øvrige fakulteter og det kirurgiske akademi en i virkekreds højst indskrænket foranstaltning. Da der kun haves 30 me-

dicinske og derimod over 200 civile og militære kirurgiske embeder, saa vil den komparative udsigt til befordring have den uundgaaelige virkning, at antallet af kirurgiske og medicinske kandidater stedse vil forholde sig som 200 til 30, eller at i det mindste nogle og halvtredsindtyve vil vælge kirurgien, naar 8 vælger medicinen til deres videnskabelige bane.

»Jo vissere dette er, desto vigtigere bliver den af den høje direktion iagttagne ligegyldighed blandt kirurgiens unge dyrkere, kirurgi er nemlig efter fundatsen for det kgl. kirurgiske akademi ligesaavel som medici berettigede til uindskrænket praxis i medicin og kirurgi; og den største del af den praktiske læges beskæftigelser (han kalde sig medicus eller chirurgus) er desuden, endog i krigstiden efter erfarne feltlægers vidnesbyrd for det meste medicinske.

»Lektionskatalogerne fra det kirurgiske akademi for de henrundne 24 aar er næsten uniforme. De viser, at der ved denne undervisningsanstalt kun læses udførligt over visse af lægekunstens grene og at følgelig de øvrige ikke foredrages som egne doktriner, men kun naar andre afhandles, lejlighedsvis og uden systematisk sammenhæng. Saaledes kan læreren umuligt afhandle *physiologia generalis*, *pathologia generalis* og *therapia generalis*, hvilke grene af lægevidenskaben dog saa fortrinlig udmærker den videnskabelige læge og skulde ligesom afgive fundamentet for alle hans praktiske, saavel medicinske som kirurgiske idrætter. Fremdeles ses af samme lektionskataloger, at fødselsvidenskaben stedse ved akademiet er bleven doceret af unge mænd, som almindelig ikke selv har haft øvelse i denne gren af videnskaben, og som dertil efter nogen tid igen afløstes af andre, som da først skulde ind-

arbejde sig i denne undervisningsgren. Regimentskirurg *Fenger* havde vel erfaring, men hans øvrige embedsstilling har ligeledes snart bortkaldt ham. Det kan vel ikke nægtes, at en saadan undervisning maa være mindre frugtbringende, end naar indretningen paalagde de studerende at lade sig saavel i det teoretiske som i det praktiske vejlede af den beskikkede lærer i fødselsvidenskaben og første fødselshjælper ved stiftelsen. Fødselsvidenskaben er en alt for vigtig del af lægekunsten til, at den ved et undervisningsinstitut ikke skulde have sin egen lærer.«

Efter at fakultetet havde omtalt det uheldige i, at professorerne ved akademiet succederede hinanden, fortsatte det:

»Endnu fra oldtiden, da menneskene i kundskabernes barndom ikkun kendte alting i afrevne stykker, men ikke kendte de baand, som forener videnskabens grene eller disses stilling i vore kundskabers system efter deres indbyrdes forhold og de forkundskaber, de fordrer, nedledes efter historiens vidnesbyrd den adskillelse, som vane, fordomme og paa disse grundet partiaand igennem uvidende og barbariske tider har vedligeholdt, indtil endelig den liberalere tænkemaade, som nu fører studium medicum og chirurgicum langt mere haand i haand ad samme bane, har heldig begyndt at nedrive et saa skadeligt skillelum, men dog er den ikke fuldkommen ophørte adskillelse mellem medici og chirurgi stor nok til at hindre de studerende fra indbyrdes æmulation, og det kan vel ej undgaas, at ogsaa den omstændighed, at den ustuderte klasse af læger udelukkende henføres til kirurgerne, maa lade de studerte af disse føle en vis mangel paa opmuntring, ja vel en grad af hindring

paa vejen til ægte videnskabeligt studium. Det vil vel ogsaa stedse være uundgaaeligt, at de, som egentlig kalder sig medici, tror sig mindre forbundne til at studere med alvor kirurgien, som de dog i fremtiden her i byen kun vanskeligt, og i provinserne slet ikke kan undvære praktisk kundskab i; omvendt vil kirurgerne tro sig mindre nødte til et grundigt medicinsk studium, da dog ingensteds end ej her i byen en mand kan leve af kirurgien alene, men de saakaldte kirurgers fleste forretninger er medicinske. De fleste patienter er medicinske, og de fleste læger er kirurger; men enhver læge burde være baade medicus og chirurgus; men de hidtil bestaaende anstalter synes ikke at opmuntre og vejlede dertil.

»Det medicinske fakultet tror derfor at vove et i flere henseender nyttigt forslag, naar det nærmest under hensyn til at angive en maade, hvorpaa flere kirurgiske studerende end hidtil kunde formaas til at benytte sig af universitetets medicinske undervisningsanstalt og derved blive mere dannede til alle lægers fælles forretninger — foreslaar den høje direktion at bidrage til en nærmere forening af det medicinske og kirurgiske studium. Det har allerede behaget H. M. ved et sundhedskollegiums oprettelse at forene nogenlunde den almindelige omsorg og bestyrelse af embedsaffærerne i begge fag; men dette første saare gavnlige skridt vil næppe naa sin fulde frugt, førend ogsaa examina og derfor ogsaa læreanstalterne og adgang til embederne bliver fælles for begge, saa at endog titlen medicus og chirurgus for fremtiden rent ophørte uden forsaavidt en enkelt mand ogsaa hidindtil er kaldet per excellentiam f. ex. en anatom, en fysiolog osv., hvorved man jo ingenlunde har an-

taget ham for at høre til nogen særegen art af læger, men blot at udmærke sig i det fag, man kaldte ham efter — og det almindelige navn *læge* blev brugt af alle, som gjorde profession af at helbrede saavel udvortes som indvortes sygdomme. En saadan forening er ogsaa aldeles grundet i videnskabens natur: det findes ved at sammenligne de bedste haandbøger i kirurgi og medicin, at de har mangfoldige kapitler tilfælles og begge grunder sig aldeles paa de samme forvidenskaber. Naar alle læger, som ansættes i embederne, saaledes henhørte til samme art (kun forskellige i graden men ej i arten af kundskaber) vilde navnet læge faa sin rette betydning, betegne enhver, som forstod at helbrede sygdomme, uden hensyn til om disse var medicinske eller kirurgiske, da vilde derved tillige enighed og partiaands forandring til gavnlig og hæderlig æmulation, simplicitet, upaaanket og unødvendig subordination, sammenhæng og hurtighed i forretningerne opnaas. Regeringen vilde ej ved at skænke et eller andet af landets stæder eller distrikter en lægekyndig embedsmand staa i tvivl om, han skulde vælges blandt medici eller kirurger. De syge stod ej fare for at henvende sig til den urette og f. ex. nogle mile borte paa landet søge en blot medicus, naar deres sygdom, dem selv uafvidende, e. gr. indeklemte brok, udfordrede en operation, som ej kunde opsættes. Alle embeder vilde staa aabne for enhver videnskabelig læge, naar han gjorde sig duelig dertil, og den duelige unge mand vilde ej ugerne lade sig hensætte i et af de ofte smaa embeder, som nu kaldes distrikskirurgikater, bataillonskirurgikater osv., naar han kunde haabe ved fortsat flid at opnaa, hvad man hidtil har kaldt: fysikater, regimentskirurgikater osv. I krigstider vilde

alle læger kunne bruges ved armeerne og f. ex. fysici ved landeværnet. Ved en saadan forening ophørte de indvendinger, man synes at kunne frembringe imod den hidtilværende indretning, at i een by underviser eet corpus i medicin og kirurgi og et andet i kirurgi og medicin, og begge giver deres kandidater rettighed til at udøve begge videnskaber, og dog er der to slags embeder, og til hvert af disse har kun een skoles disciple adgang, endskønt alle disse embeder fordrer ens kundskaber og paalægger ens pligter.«

Fakultetet gennemgaar derpaa de indvendinger, som kan tænkes:

»1) Naar der gives to adskilte institutter, vil de kappes, men hertil svares, at de æmulerende mænd vil kappes lige saa meget, naar de er samlede paa et sted.

»2) At medicinen i en forenet læreanstalt snart vilde blive den herskende og medici trykke kirurgi eller omvendt. Hertil svares: at den uædlere rivalitet, som under adskillelsen i forrige tider vel undertiden kunde finde sted, nu vilde blive rent umulig, da alle membra var læger med fuldkomment lige rettigheder, men ej mere adskilte som medici og kirurgi end f. ex. i det filosofiske fakultet naturhistorikere, physici, mathematici, som jo i hin forening ej trykker hinanden. *Richter* og mange flere berømmelige kirurger florerede og florerer jo ved universiteter. Hvad der vel egentlig mest fordem gav anledning til foragt paa den ene, misundelse paa den anden og partiaand paa begge sider var vel forskellen i videnskabelighed, som videnskabens fremgang og overalt oplystere tider og mere udbredt god opdragelse synes at have hævet, og den foreslaaede forening vilde fuldkomment ophæve

endnu fuldkomnere end selv et særegent kirurgisk akademis oprettelse og dets berømmelige bestræbelser har kunnet opnaa det.

»3) Fremmede landes eksempler beviser ikke noget, men man bemærker dog, at man i Frankrig, hvor videnskaberne i fortiden stod mest delte, har nu écoles de santé og ikke særskilte institutter.

»4) Det er undertiden sagt, at en mand ej kan forslaa til begge videnskaber, fordi ars longa, vita brevis, men dels har vi baade her i landet og paa fremmede steder levende og afdøde eksempler og dem talrige nok paa det modsatte; dels autoriseres jo alle læger hidtil til at udøve begge og embedsmændene blandt dem paalægges det jo for det meste som pligt, dels kan man vel med fuld føje paastaa, at hint ordsprog gælder nu mindre strengt end forhen, da hjælpemidlerne til at lære: hospitaler, cadavera, gode haandbøger o. dsl. manglede. Vita, si scias uti, longa! Men vil man sige, at en mand lettere oparbejder sig til at blive stor i et enkelt fag, end naar han deler sig mellem flere, og at man behøver nogle flere udmærkede mænd i ethvert særdeles fag, om videnskaben ellers skal gaa frem, saa tilstaar fakultetet gerne dette.« (Det udvikles saa, at dette ikke vil ændres, for der bliver livmedici og livkirurger osv. fremdeles.)

»5) Andre vanskeligheder kan komme af, at kirurgisk akademi og medicinsk fakultet hver har sine indkomster. Kirurgisk akademis indkomster fremkommer fra visse pengebidrag fra kirurgerne. Hvis i fremtiden alle læger yder de samme afgifter til den fælles kasse som hidtil til akademiet, saa vilde det fælles institut have større fordel end de enkelte nu. I det

mindste var det ej kirurgerne, der tabte derved. Stipendierne vilde heller ikke volde vanskeligheder.

»6) Det kunde indvendes, at medicinsk examen hidtil har været afholdt paa latin, og dette kunde være en hindring for mangan iøvrigt vel studeret læge, og at endskønt det vel er gavnligt, saa er det dog ej aldeles nødvendigt, at en læge er saa øvet i det latinske sprog, at han kan tale det. Det er vel sandt, at hverken staten ej heller de syge, hvis største antal altid er fattigt, vil nogensinde være istand til at lønne fuldstuderte, erfarne og talentfulde læger i saadant antal, som behøves, paa saadan maade, som slige læger baade har prætension paa og efter deres studiers vidtløftighed og vanskelighed synes at have med rette. Der vil rigtig nok derfor altid, saa haardt det endog klinger, være en klasse læger nødvendig, som kun er brugbare rationelle empirici, men ikke videnskabelig oplærte og især tillige i videnskabens hjælpegrene kyndige læger. Saadanne kan dog være meget nyttige, til de almindelige tilfældes behandling brugbare mænd og især meget bedre end slet ingen, eller hvad endnu værre er saa kaldte kloge mænd og kvinder. Men det forstaar sig, at for sjældnere eller farlige sygdomme maa der i staten tillige være fordelte hospitaler og egentlig lærde læger til opsyn med og understøttelse af hine ringere læger. Saadanne læger af en inferior bestemmelse har hidtil for det meste været taget af kirurgernes klasse, og herefter har for en stor del institutterne for kirurgerne været beregnede; men det synes dog ikke den passeligste fremgangsmaade, fordi dels de kirurgiske tilfælde langt fra ikke er de eneste, ja ikke engang de hyppigste eller vigtigste af dem, som disse læger kommer til at behandle, og dog er det ikke

urimeligt, at de, netop fordi de kaldes kirurger, om just ikke forsømmer saa dog lettelig ledes til i et mindre forhold end de burde at henvende deres flid paa den egentlige medicin, og i dets sted mere maaske end af slige subalterne personer er nødvendigt at for-dre dyrker den operative kirurgis fornemste hjælpevidenskab — anatomi. Desuden synes det at fornede medicinens ægte søster kirurgien, naar man blot iblandt dennes egentlige dyrkere søger hine ringere læger. For den her omtalte ringere klasse læger er det ret naturligt, at der kunde og maatte være en aldeles dansk examen, lig den der saa længe med nytte har ved det juridiske fakultet været indført for de ringere juridiske embedsmænd. Men for den iøvrigt velstuderede læge, som ikkun manglede det latinske sprogs kundskab, vilde dette sprogs studium næppe være saa vanskeligt, at han jo for at opnaa adgang til de højere embeder kunde paatage sig det; og denne flid vilde desuden fra videnskabelig side paa mange maader danne og lønne ham.

»Forat forvise sig om, at en kandidat ej blot maa-ske af sprog-mangel svarede urigtigt, kunde det jo endog vedtages, at ved enhver examen, endog for den med de lærde læger, nogle af grenene blev examine-rede i modersmaalet, hvorved man, ifald kandidaten ej svarede efter ønske, blev overbevist, at han ej blot manglede kundskab i sproget. Indretningen havde til-lige den efter tingenes nærværende stilling ej ubetyde-lige bifordel, at nogle af de examinatoreer vilde finde det personligt bekvemt for dem selv, som nemlig vel ej er saa uøvede i det lærde tungemaal, at de jo, for-staaende hvad der blev talt, kunde være kompetente medcensorer over examen, men dog fordi de i en rad

af mange aar ingen øvelse havde, kun vilde tale det med vanskelighed. Det forstaas, at kun den latinske og desuden ved større omfang og nøjere detailprøvelse lærdere examen maatte give adgang saavel til de højere embeder som til doctorgradens erholdelse, for hvilken ogsaa disputationen altid maatte holdes paa latin. Ligeledes at kun egentlige studenter skulde have adgang til denne examen og fremdeles, at endog de som skulde tilstedes adgang til forelæsningerne o. dsl. med hensyn til senere at underkaste sig den ringere examen, maatte dog foreløbig underkastes nogen prøve, som hidtil ved det kirurgiske akademi har fejlet, for at ej fuldkomment raa og uvidende personer, folk som i krigstider ønsker at unddrage sig tjeneste o. dsl., skulde uden andet kald og forberedelse henvende sig til eleverne af denne klasse.

»7) Endelig kunde man synes, at antallet af lærere ved en sammensmeltning vilde blive for stort.« (Dette imødegaaes, men forøvrigt kunde »efter befindende« antallet formindskes).

»Den forening af det medicinske og kirurgiske studium, examen osv. som saaledes fakultetet har bestræbt sig for at vise nødvendigheden af, kan man tænke sig nøjere eller mindre nøje:

»1) Blot saaledes at alt iøvrigt blev ved det gamle, kun at det paalagdes de studerende at lade sig examinere saavel ved fakultetet som ved akademiet. Vel vilde paa denne maade snart den tid komme, at alle læger var læger og havde aldeles intet distinktivt som medici eller kirurgi, og saaledes med tiden de indretninger bortfalde, som alene grundede sig paa denne distinktion og derfor nu synes at udfordre forandring. Men derved vandtes ej, at de tvende institutter fik

fælles læreplan, saa at de arbejdede hinanden i haanden; examen kunde heller ikke saaledes afpasses, at det jo vilde være ubehageligt endog maaske ej ganske anstændigt saavel for det kollegium, som havde examineret først, som for det, der havde examineret sidst, om dette i sin dom over en kandidats duelighed afveg fra hint. Noget af denne vanskelighed kunde maaske mødes ved blot at lade kandidaterne examineres i medicin, patologi o. dsl. strictere medicinske videnskabsfag ved fakultetet, men i kirurgi ved akademiet; men derved blev dog især vanskeligheden aldeles ikke hævet i henseende til hjælpevidenskaberne, anatomi, fysiologi o. dsl.

»2) Langt fuldkomnere, ja endog in abstracto betragtet fuldkomment, synes alle inconvenientser at hæves, naar foreningen strax foretoges ved den fuldkomneste sammensmeltning af begge hidtil forskellige institutter, saa at akademiets lærere indlemmedes i fakultetet og akademiets indkomster henlagdes til samme; tvende examina oprettedes, en højere og en lavere efter ovenfor anførte grundsætninger, som alt-saa ikke gjorde forskel imellem lægerne efter graden men blot efter arten af deres kundskaber osv. Ogsaa tror fakultetet at have godtgjort ikke blot gavnligheden, men ogsaa muligheden af en saadan forholdsregel. Men fakultetet nægter imidlertid ikke, at herved vilde møde adskillige vanskeligheder, saasom angaaende professorernes indbyrdes orden i det saaledes forenede fakultet og deres adgang til ledige lønninger o. dsl.

»Derfor tror fakultetet 3) at en i hovedsagen fuldkommen, men i bisagen ufuldkommen forening turde fortjene fortrinet, saaledes nemlig, at saavel forelæs-

ningerne ordnes efter fælles halvaarlig gentaget overlæg paa saadan maade, at een plan fulgtes, og lærerne arbejdede i saadant sammenhæng, som om de fuldkomment hørte til eet institut; fremdeles at vel en højere og en lavere examen afholdtes, men begge saavel af fakultetets som af akademiets lærere o. s. fr.; men at dog indtil videre i henseende til den øvrige embedsstilling begge institutteres lærere beholdt deres hidtil hafte plads, emolumenter og udsigter for fremtiden. Ved denne indretning synes vanskelighederne mindre nu for tiden end ved den under nr. 2 omtalte, og dog turde derved omtrent de samme fordele opnaas. De studerende vilde da snart anse sig som hørende til eet studium og kun være afdelte efter de forskellige grader af deres forkundskaber, lærdom og duelighed, der kunde lade dem aspirere til den højere og lavere examen. De vilde uden hensyn til denne forskel, ligesom i ældre tider, besøge saavel fakultetets som akademiets lærere, da de vidste, at de skulde examineres af dem alle. Enhver lærer og examinerator fik da igen lejlighed til at virke paa mængden og kunde ved passende strengthed i examen vaage over, at den gren af videnskaben, han docerede, blev holdt i agt. Det medicinske og kirurgiske studium vilde saaledes faa nyt liv. Alle kandidater fik da ogsaa efter deres ved fælles examen udviste duelighed adgang til alle embeder, efter den grad af examen, de havde taget. Fakultetet og akademiet vilde uformærket smelte sammen til en enkelt anstalt.

»Angaaende dem, som, forinden den nye indretning fik taget sin begyndelse, var ved et enkelt af institutterne examinerede, da maatte de vel beholde uforandret adgang til de embeder, som de efter de nu

bestaaende foranstaltninger havde udsigt til at opnaa; men vilde de have adgang til alle embeder uden forskel, maatte de underkaste sig den forenede examen eller lade sig examinere af det institut, som de hidtil ikke var examinerede af, paa hvilken dobbelte examen vi allerede har nogle exemplar, samt for at opnaa visse embeder, hvortil saadant udfordres, tage doctorgraden.

»Hvad angaar at det kirurgiske akademis lærere hidtil ikke har denne grad, og dette efter den foreslagne indretning maaske maatte synes passeligt eller nødvendigt, da kunde fakultetet som bevis paa sin agtelse tilstille de ældre blandt samme, med den høje direktionens samtykke, diplommet, og det kunde af regeringen paalægges de yngre at disputere pro loco.

»Dersom disse vore anmærkninger og forslag maatte finde direktionens høje bifald, andrager vi underdanigst og ærbødigst paa, at det maatte behage samme at foranstalte en sammentrædelse af det kgl. kirurgiske akademis professorer med fakultetet for at overlægge samtlig og foreslaa den nærmere detail.«

Meningen med denne umaadelig lange og meget lidt logiske skrivelse er formodentlig kun den at dække over det faktum, at der kun var c. 8 medicinske studerende til de 5 professorer, og at der kun kunde ventes 4 tilhørere til hver forelæsning. Naar det siges, at der kun var c. 30 medicinske embeder, er dette ikke rigtigt, for efter *Callisen* opregnes der 49, men det ligger i, at fakultetet aabenbart ikke har regnet embederne i Norge og Island med, og de skulde jo ogsaa besættes med medici examinerede af fakultetet i København. Man kommer med det fornuftige, men ikke

nye, forslag at slaa medicinsk og kirurgisk examen sammen, saa der kun bliver en slags læger, for derpaa at foreslaa tillige at indrette en ringere examen, saa der dog bliver to slags læger! Fakultetets fanatiske tro paa, at der, skønt forelæsningerne holdtes paa dansk, maatte examineres paa latin, staar i underlig modsætning til dets indrømmelse, at de ældre læger, som var censorer, havde glemt at tale latin! Hvis det var fakultetets mening, at der ikke skulde ske noget, opnaede det sin hensigt, for skrivelsen blev henlagt og kom først frem mange aar senere.

Med hensyn til de akademiske grader var forholdet det, at direktionen maatte give tilladelse til afholdelse af disputats. Saaledes søgte *Christian Raben*, der havde skrevet disputats om sukkersyge, den 24. juli 1806 om at maatte disputere sine præside, og det bevilgedes, hvorefter han disputerede den 9. august 1806. Om-trent samtidig kom der ansøgning fra *Benjamin Heiberg*, som var garnisonskirurg i Frederikssted paa St. Croix, om at maatte disputere, skønt han ikke havde medicinsk examen. Fakultetet svarede paa forespørgsel, at det næppe kunde tillades, da fundatsen 1788 fordrede medicinsk examen, hvortil kom, at *Heiberg* ikke ved sin lærdom har udmærket sig saa fordelagtigt, saa han derved kunde anbefales til undtagelse fra den almindelige regel. *Heiberg* havde 1803 taget kirurgisk examen med første karakter. To dage efter, at fakultetet havde afgivet sin erklæring, blev *Heiberg* examineret og fik laud. til sin medicinske examen og 5 dage senere disputerede han.

Doctorgraden synes ikke at have været i meget høj kurs, i alt fald siger *Callisen* om den 1809: Oldtidens lærde og universiteter har forudum stiftet et ærvær-

dig hædersnavn af lærere (doctorer) i alle fakulteter, som især karakteriserede den udmærkede lærde, og som næsten i alle lande er af regeringen benaadede med rang, værdighed og rettighed offentlig at kunne lære deres videnskab. Dette hædersnavn er i de nyere tider, især i medicinen, sunket næsten til en tom titel uden betydenhed. Doctornavnet viser nu ingen fortrinlig medicinsk-praktiske kundskaber, disse bør ingen, som berettiges til praxis, mangle, ikkun sjældnen udmærkede literariske kundskaber eller færdighed i det latinske sprog, naar disputatsen efter den brugelige skik forsvares. Det yndige latinske sprogs dyrkelse, hvortil i skolerne saa megen tid anvendes, synker allerede iblandt de akademiske borgere og glemmes sædvanlig iblandt embedsmændene. De studerende maa henholde sig alene til privat flid for ikke at glemme, hvad de i ungdommen har lært. Ved universitetet læses ingen latinske kollegier. De offentlige disputereøvelser paa regensen og klostret, paa Valkendorfs, Eilersens og Borkens kollegium er afskaffede. De private disputereøvelser, hvor de studerende under forsæde af en professor øvede dem i at modsige og forsvare lægevidenskabelige sætninger, hvorved deres sprogøvelse og forstands anstrengelse blev skærpet, findes nu ikke mere, og hverken vore examina eller medicinske promotions-disputatser viser, paa enkelte undtagelser nær, enten den færdighed og den sirlighed, som man beundrer hos vore forfædre, i et sprog, som endnu udgør det eneste foreningsmiddel iblandt alle lærde paa jordkloden. Næsten intet skrives nu i det latinske sprog uden disputatser og programmer.

Den pessimistiske *Callisen* sætter sit haab om forbedring til den kgl. resolution af 16. december 1808,

som ændrede forholdene betydeligt. Dens to første punkter lød:

1) Doctor- og magistergraden maa herefter ikke konfereres nogen, forinden den kgl. allerh. approbation derpaa er indhentet gennem direktionen, hvilket i diplomerne udtrykkelig skal anføre.

2) At ingen maa erhverve doctorgraden i medicin uden først at have disputeret pro licentia og ingen kalde sig licentiatus medicinæ uden paa denne maade at have erhvervet licentiatgraden.

En maanedes tid senere meddelte fakultetet, at licentiatus medicinæ *Hans Michael Randrup*, der var examineret for 6 aar siden — hvorved han fik haud — og i 5 aar havde praktiseret paa Mors, var taget paa rejse til hovedstaden for ved flere literære hjælpemidler nærmere at udarbejde en afhandling om den venetriske sygdom, i haab om siden for samme at promovere, som han anser nødvendigt til hans lykkes fremme i den kommende tid. Da hans stilling kun tillader ham et kort ophold her, har han forespurgt hos fakultetet: 1) om det maa være ham tilladt (ifald fakultetet finder den afhandling, som han agter at indsende, antagelig) at promovere *strax*, 2) om det paa grund af, at han i de sidste aar har manglet øvelse i at tale det latinske sprog, maatte tillades ham at disputere under en præses. — Fakultetet har ikke villet undlade paa hans begæring at indstille hans andragende til direktionens bestemmelse, saa meget mere som det i tilfælde af et afslag paa hans ansøgning maa være ham vigtigt at erholde noget skriftlig dokument fra det, hvormed han kan godtgøre, hvad aarsagen var til, at hans ønsker ej kunde opfyldes for nærværende

tid. — Direktionen svarede, at man maatte rette sig efter den kgl. resolution.

Randrup har ikke taget licentiatgraden, saa det er ikke klart, hvorfor fakultetet kalder ham licentiat, men han blev heller ikke doctor, men senere stiftsfysikus i Viborg og endelig i Ribe.

Den første, som indstillede sig til licentiatgraden var prof. *F. L. Bangs* søn *Oluf Lundt Bang*. Fakultetet meldte 10. august 1810, at han i 1808 havde underkastet sig examen medicum og erholdt enstemmig karakteren *laudabilis*. Han havde nu indsendt en latinsk afhandling, hvortil i slutningen var føjet nogle theses passende i dette øjemed. Fakultetet har allerede en gang fældet en gunstig dom om afhandlingen, da den blev indsendt som besvarelse paa det udsatte prisspørgsmaal. Man udbeder sig direktionens tilladelse til ovennævnte solennitets holdelse, saa snart forfatteren kan faa afhandlingen trykt. — Da det er første gang, at licentiatgraden i medicinen meddeles nogen kandidat, udbeder fakultetet sig direktionens samtykke angaaende nogle formaliteter, som da kunde tjene som regler i lignende tilfælde i fremtiden. Formaliteten kunde holdes i regenskirken, der behøves intet program lige saa lidt som det bruges ved magistergraden, forfatteren maatte selv i forvejen indbyde tvende opponenter ordinarii, men at det er tilladt enhver at opponere *ex auditorio*, at nogle af fakultetets professorer bør være bestandig tilstede under disputatsens holdelse, at forfatteren stiller sig in *cathedra inferiori* og har en respondens, der samler argumenterne, naar det behøves, at der indberettes til direktionen, naar disputatsen er holdt og resultatet deraf.

Dette approberes 7. september 1810 dog saaledes, at der altid er to professorer som opponentes ordinarii, men desuden er direktionen forvissat om, at fakultetet for fremtiden selv vil finde det passende, at et akademisk specimen ikke kan benyttes til forskellige øjemeds opnaelse.

Den 12. oktober 1810 meddeler fakultetet, at *Bang* havde disputeret for licentiatgraden. De indbudte opponenter var cand. med. *Skielderup* og *Sommer*. Ex auditorio fremstod dr. med. *Rahlff*. Derefter opponerede proff. *Mynster* og *Herholdt* ex officio som opponentes ordinarii og disputatsen endtes med en tale af forfatteren.

Direktionen skrev, at man manglede oplysninger om, hvorledes defendenten havde opfyldt sine partes.

Fakultetet svarede en maaned senere: Kandidaten røbede under disputationsakten, at han manglede den tilstrækkelige færdighed i det latinske sprog til sine præside at kunne forsvare sit emne saa fuldkomment som det i almindelighed vil være at ønske. Fakultetet savnede ogsaa hos kandidaten den aandsnærværelse, som er nødvendig for til fulde at kunne fatte og besvare videnskabelige indvendinger. Det finder grunden til begge mangler i, at den studerende ungdom har saa sjælden lejlighed til at tale det latinske sprog, og at der i de sidste 3 aar ingen doctorpromotioner har fundet sted, og at der følgelig ingen lejlighed har været for kandidaten til enten at disputere privatim eller til at høre offentlige medicinske disputatser. Fremdeles tror det, at frygt og undseelse ved offentligt at træde frem og extemporere i et fremmed sprog maa være til ikke liden hinder i tydelig og bestemt at gendrive opponenternes indvendinger. — Endelig fin-

des det rimeligt, at han ej har gjort sig ordentlig begreb om, at udfaldet af akten skulde bedømmes med strengthed, men at han vel i det højeste har sat sig i sammenligning med de kandidater, som fordem under præsidium disputerede pro gradu doctoris. — Dette synes fakultetet at kunne tjene til kandidatens undskyldning i almindelighed, og da han ved alle sine examina har erholdt den bedste karakter, har for sit udarbejdede prisskrift vundet den akademiske præmie og ellers er det bekendt som en ung mand af roseværdige indsigter i medicinen, saa formener det, at han uagtet de anførte mangler i dialektiken kan anbefales til at erholde licentiatgraden, saa meget mere som det er forvissat om, at han vil fordoble sin anstrengelse for at erhverve sig tilstrækkelig øvelse i disputerkunsten, førend han atter træder frem som defensor.

Bang fik tilkendt licentiatgraden 30. november 1810 ved kgl. resolution.

Det har sikkert været vanskeligt for fakultetet at udfærdige sin erklæring, for det var utvivlsomt gaaet *Bang* meget ilde, og det har vel ikke været uden betydning for ham, at baade hans fader og hans halvbroder var professorer i fakultetet. At *Bang* selv var paa det rene med, at han havde klaret sig daarligt, siger han selv i sit Livs Minder, hvor han omtaler licentiatgraden i følgende vers:

»For prismedaillen Du skrive maa,«
 Et faderligt ønske lyder.
 Jeg følte min ringe evne dertil,
 Da jeg fakultetet den byder.

Medaillen faar jeg og søger nu om,
 Jeg maa min afhandling benytte,
 Saa at jeg nemt kandidaten kan
 Med licentiaten ombytte.

Det nægtes ikke. Til titlen jeg blev
 Saaledes den første af alle,
 Dog ynkeligt var det at høre og se,
 Hvor dybt jeg først maatte falde.

Jeg nok saa stolt paa katedret stod
 Og holdt indledningstalen,
 Regensens kirke dertil blev brugt,
 I grus laa højskole-salen.

Der var en doctor i København,
 I latin han troede sig mester,
 Dermed han nu ogsaa blære sig vil
 For alle paa mig budne gæster.

Han dundrede løs i timer to, tre,
 Paa fakultetet vel meget,
 Og, som med musen af katten, med mig
 Af doctoren grusomt blev leget.

Derover jeg tabte baade næse og mund,
 Og siden jeg fandt dem ej heller,
 Da han holdt op, og om kraftigt svar
 Til andre det ogsaa gælder.

Jeg graden fik, men mig synes, som ej
 Den skam jeg kunde aftvætte;
 Imidlertid, var end læren drøj,
 Den ledte mig dog til det rette.

Den opponent, som reducerede *Bang* var dr. *Rahlff*, som var en meget dygtig latinere, men desuden skal *Herholdt* have været ret skarp. Det fortælles saaledes, at *Herholdt* navnlig angreb en af de tilføjede theses, og da en fælles ven bebrejdede *Herholdt* dette, skal han have svaret: »Jeg kunde sgu ikke gøre ved det; da jeg ikke havde læst afhandlingen, maatte jeg gaa saaledes til værks.«

Bang siger selv, at han nu bestræbte sig for at blive dygtigere i latin, og det var ogsaa nødvendigt, naar han vilde være doctor. I 1813 indstillede fakultetet, at *Ole Bang* maatte disputere for doctorgraden, og dette bevilgedes med bemærkning, at beretning om udfaldet skulde indsendes til direktionen. Den 17. juli 1813 forsvarede han sin disputats. De ordentlige opponenter var *Saxtorph*, *Herholdt* og *Skielderup* og af auditoriet opponerede cand. theol. *Dahl* og cand. med. *Howitz*. Forfatteren lagde under hele sit forsvar for dagen, at han var indviet i sit emne, og at det heller ikke manglede ham paa færdighed i at oplyse sine egne sætninger og at forsvare dem mod de fremsatte indvendinger, hvorfor fakultetet med fuldkommen tillid til hans kundskab og erudition anbefaler ham til at forundes doctorgraden i medicin. Dette skete saa ved kgl. resolution 2. oktober 1813.

Spørgsmaalet om udenlandske lægers adgang til praxis her i landet blev rejst i 1806 af sundhedskollegiet, som henvendte sig til kancelliet derom, og dette udbad sig derefter erklæring fra direktionen for universitetet, idet det bemærker, at ved forordningen 4. december 1672 er det befalet, at de, som forlanger at praktisere her i rigerne eller udgive sig for doctores medicinæ, skal ej antages eller tilstedes at praktisere

eller passere for doctor eller licentiat i medicinen, før end han har angivet sig for det medicinske fakultet i København og forevist sine rigtige testimonia legitimæ promotionis. Efter sundhedskollegiets indberetning er det siden og som det formodes tidligere blevet indført (om efter nogen befaling eller ved hvilken anledning er sundhedskollegiet ubekendt), at enhver fremmed doctor skulde afholde et colloquium med det forrige kgl. collegium medicum, som derefter gav ham frihed til at praktisere her i landet, naar det dertil fandt ham duelig. Sundhedskollegiet anser det ogsaa for nødvendigt, at der forholdes saaledes, da ellers enhver fremmed kunde, saa at sige, give sig selv ret her i landet til at udøve medicinsk praxis, og det har derfor indstillet, at det maatte anordnes, at enhver indfødt eller fremmed læge, som i fremtiden ankommer hertil, skal uden hensyn til ved hvilket fremmed universitet han er promoveret være forbundet til, hvis han vil praktisere her i landet, forud at underkaste sig en streng prøve i sundhedskollegiets forsamling, ligesom det sker i adskillige andre lande, hvor ikke noget udenlandsk doctordiplom agnosceres, men en saadan prøve anses som det vigtigste bevis paa vedkommendes duelighed.

Der forlanges udtalelse af fakultetet, og den kommer 26' oktober 1806: Det oplyses, at en saadan prøve efter fakultetets examensprotokol for 1776—77 og 1779 under navn af colloquium er afholdt af fakultetet *alene* og kun i aaret 1779 i nærværelse af collegium medicums medlemmer, som dog ikke har underskrevet protokollen. Først efter 1782 er samme prøve afholdt i collegio medico, formodentlig fordi paa den

tid alle fakultetets professorer tillige var medlemmer af kollegiet.

Da efter beskaffenheden af dette colloquium og i overensstemmelse med kgl. anordninger prøven for fremmede doctores synes at henhøre til fakultetet, siden dets formaal er at undersøge lærdom og due-lighed, ikke at bedømme embedsførelse eller praktiske forretninger, foreslog fakultetet i august 1805, at colloquium som utilstrækkeligt eller upassende til hensigten, maatte vorde aldeles afskaffet og i § 13: »at de, som ved fremmede universiteter havde fuldendt deres studeringer, men attraaede tilladelse til at praktisere, maatte, endog om de vare doctores underkaste sig den hele (i samme forslag omhandlede) offentlige prøve.« Efter at fakultetet nu har taget sagen under nærmere overvejelse kan det kun henholde sig til sit tidligere forslag, og det anser især den clinico-praktiske del af prøven for at være af saa megen vigtighed, at den uden skade ej kunde forbigaaes, hvor spørgs-maalet er, om en fremmed bør berettiges til praxis. Dersom direktionen skulde finde det passende, at en mere højtidelig fremgangsmaade maatte fastsættes med fremmede doctores end med fakultetets egne upromoverede kandidater, tror det, at foranførte forslag saaledes kunde modificeres

a) at den teoretiske del af prøven for saadanne blev afholdt i en privat forsamling, hvortil foruden de to ved forordningen befalede assessorer ogsaa de øvrige medlemmer af sundhedskollegiet og andre honoratiorens i lægeverdenen skulde kunne indbydes.

b) At den clinico-praktiske prøve blev mindre offentlig end den befalede examen for medicinske kandidater, og at alene medlemmerne af sundhedskolle-

giet og andre honoratiores dertil maatte indbydes eller tilstedes adgang.

c) At begge disse prøver ligesom ved den offentlige examen bliver bedømte af samtlige professorer og af de to ved forordning befalede medlemmer af collegio medico.

Det forestilles, at naar dette deres forslag autoriseredes ved universiteterne i København og i Kiel, vilde samtlige danske stater tilstrækkelig betrygges mod den frygt, at enten ukyndige eller uduelige doctores i fremtiden skulde kunne berettiges til medicinsk eller kirurgisk praxis.

Direktionen sluttede sig til fakultetet og sendte sagen tilbage til kancelliet 29' januar 1807.

Spørgsmaalet kom op igen 1811, idet dr. med. fra Göttingen *Meyer Abraham* søgte om tilladelse til at praktisere her i landet mod at underkaste sig et colloquium. Han var født i Hannover 1758, promovet i Göttingen 1783 ligesom han var medlem af Westphalske Sydenhamske medicinske selskab i Halle og det schweiziske selskab af korresponderende læger. Endskønt han kun opholder sig her en kort tid i familieanliggender, saa ønskede han dog tilladelse til at praktisere i de danske stater, hvis han mulig senere kom til at opholde sig der, men han tror, at det vilde være baade de lærde selskaber, hvoraf han er medlem, som ham selv som praktiserende læge i Hamborg i 28 aar uværdigt at underkaste sig nogen ordentlig examen, som den plejer at holdes med en kandidat i lægevidenskab. Han haaber, at dette saa meget mere maa bevilges, som den paa samme maade er forundt den for kort tid siden afdøde dr. *Iacobi* og nogle faa aar forhen lægen *Meyer* ogsaa af den polske nation.

Fakultetets erklæring blev æsket, men da denne ikke var tilfredsstillende, fik den sagen igen og svarede saa 5' marts 1812:

1) at dr. *Meyer* har fremlagt sit diplom in originali, og at der følgelig ikke kan være tvivl om, at han jo er legitime promotus.

2) At det ogsaa er vist, at han i mange aar har været praktisk læge i Hamborg, men at fakultetet ikke har kunnet bringe i erfaring, at han der ved sin kunst og duelighed har vundet nogen celebritet.

3) At han er forfatter til sin inaugural dissertation og til et par smaa afhandlinger, som findes indrykkede i tyske journaler, men at disse hverken har gjort offentlig sensation eller mærkeligen befordret videnskabernes fremskridt.

4) At han for flere af fakultetets medlemmer har ytret, at han ikke ønsker at underkaste sig nogen prøve (examen eller colloquium) i *alle* lægevidenskabens grene, men at han kun er villig til at dokumentere sin duelighed i den *medicinske* klinik, hvilken indskrænkning fakultetet hverken finder hjemlet i loven eller for følgernes skyld tør tilraade, men anser for højst betænkelig, allerhelst da *Meyer Abraham* er dr. med.

5) At afdøde *Iacobi* og flere fremmede doctores vel i fortiden er blevet autoriserede til praktik ved at underkaste sig colloquium i *alle videnskabens grene* for fakultetet eller for sundhedskollegiet, men at fakultetet A^o 1806 i sin indgivne studieplan har erklæret sig imod denne skik som skadelig for lægevidenskabens studium her i landet og derfor maatte ønske, at den maatte afskaffes. Forøvrigt anmodes om bestemte regler for, hvorledes der skal forholdes med fremme-

de, som ikke er examinerede ved nogen offentlig autoritet i de danske stater.

Den 30' april 1812 afslaar direktionen ansøgningen og meddeler, at man vil forhandle med kancelliet om faste regler.

II.

Skielderup havde aabenbart vanskeligt ved at komme ud af det med sin lønning, i alt fald udbad han sig 11' januar 1808 direktionens anbefaling paa sin ansøgning om stiftsfysikatet i Ribe, og han begrundede det med at hans huslige stilling, der byder ham at sørge for kone og børn, alene kunde bevæge ham til at forlade den akademiske løbebane.

Da det blev bestemt, at der skulde oprettes et universitet i Norge, og at der skulde være et medicinsk fakultet derved, søgte *Skielderup*, som jo var født i Norge, i juni 1812 om at maatte foretage en rejse paa 6—7 uger til Norge, og dette bevilgedes 4' august 1812, og 5' juli 1813 udnævntes han til professor ved Norges universitet. Han vedblev dog foreløbig i København, men 28' marts 1814 erklærede han i anledning af den ham meddelte kgl. befaling, at han ønskede, naar omstændighederne tillod det, at begive sig til det professorat ved det norske universitet, hvortil han forrige aar var udnævnt. Dette skete dog ikke omgaaende, for 22' april 1814 søgte han først om fritagelse for de forretninger, som hidtil havde paahvilet ham som professor extraordinarius, og 5' maj 1814 faldt den kgl. resolution, at *Skielderup* fritages for sine forretninger ved Københavns universitet, dog at han forinden fratrædelsen sker efter affattet fortegnelse

afleverer til den, som direktionen dertil nærmere maatte bestemme, de præparater, som siden aaret 1808 enten af ham selv eller under hans opsyn maatte være oparbejdede for universitetets anatomiske teater, og endelig meddeltes det 21' maj 1814, at *Skielderup* havde afleveret disse præparater til den anatomiske prosektor *Gebhard*. Sin første forelæsning i *Christiania* holdt han den 18' august 1814.

Saa snart *Skielderups* forflyttelse til Norge blev bekendt, kom der tre ansøgninger om hans embede. Den første var fra hofgravør *S. A. Jacobson*, som allerede i august 1813 søgte om embedet for sin søn *Ludvig Levin Jacobson*, den anden fra prof. *Bangs* søn *Oluf Lundt Bang* og den tredie fra *Henrik Callisens* brodersøn *Adolph Callisen*.

Ludvig Levin Jacobson var født i København 1783, men da faderen i en række aar boede i Stockholm, opdroges han der, indtil han 1800 kom til København, hvor han 1802 blev student og 1804 tog kirurgisk examen med første karakter. Efter at have været kirurgisk kandidat paa *Frederiks hospital*, blev han reservekirurg ved kirurgisk akademi og lektor i kemi der, karakteriseret regimentskirurg 1811 og rejste saa udenlands. Da han ikke var kommet hjem, søgte faderen for ham og oplyste, at han saavel her som i udlandet var berømt ved sin opdagelse af et organ i husdyrenes næse og et organ i reptilierne, ved hvilket disse dyrs ernæring under deres vintersøvn kunde forklares. At *Jacobson* var en stor dygtighed var godt kendt, men som det fremgaar af kirurgisk akademis historie var han vist ikke altid let at have med at gøre.

Ole Bangs ansøgning er mere ejendommelig. Han skriver 12' april 1814:

»Da prof. *Skielderup* forlader universitetet, tager jeg mig den frihed at ansøge den høje direktion om at ansættes som adjunkt ved det medicinske fakultet. Vel vover jeg ikke at paatage mig de anatomiske forelæsninger, da jeg dertil kender min mangel paa indsigt og øvelse, dog frygter jeg ikke, at dette skal mindre anbefale min ansøgning, thi anatomien foredragges vel bedst i forening med fysiologien og til at læse over denne ejer universitetet alt en udmærket lærer. Jeg smigrer mig med, at min akademiske bane ikke er den høje direktion aldeles ubekendt, ved jævnlig studering, ved fleraarig øvelse paa Frederiks hospital og fødselsstiftelsen har jeg stræbt at gøre mig nærmere bekendt med min videnskab især med den del, som angaar menneskets syge tilstand (patologien) og fødselshjælpen. Min faders tiltagende alder vil maaske snart opvække det ønske hos ham at se sig fritaget for at holde forelæsninger, kært vilde det da blive ham, naar sønnen turde paatage sig hans partes, behageligt for sønnen, naar han turde stræbe nogenlunde at erstatte faderens savn ved universitetet. Mere kan jeg ikke anføre for min ansøgning, men anses jeg værdig til det ansøgte, skal jeg med utrættet flid og lyst til videnskaben stræbe samvittighedsfuldt at opfylde mine pligter.«

Adolph Carl Peter Callisen var født i Glückstadt 1786, blev student i Kiel 1803 og tog kirurgisk examen i København 1808 med første karakter. Han var derpaa reservekirurg ved kirurgisk akademi 1808—1812 og tog imidlertid medicinsk examen og doctorgraden i Kiel 1809, var udenlands 1810—1812, reservekirurg

ved Frederiks hospital 1812—1814, adjunkt ved kirurgisk akademi fra 1812 og regimentskirurg ved 1' livregiment fra 1813.

I sin ansøgning omtaler han sit studium, sin 3 aars rejse i Tyskland, Schweiz, Italien, Frankrig og Holland. Han har i flere aar holdt forelæsninger ved kirurgisk akademi, dels som reservekirurg dels som adjunkt, over anatomi, praktisk kirurgi, bandagelære, patologi og de veneriske sygdomme. Fremfor alle medicinske videnskaber har han fortrinlig stræbt at dyrke anatomi og kirurgi og har givet de studerende anvisning i at dissekere. Som underkirurg ved Frederiks hospital og senere som regimentskirurg ved det danske livregiment har han haft hyppig lejlighed til at udvide sine kundskaber i patologisk anatomi. Han henviser til, at han er blevet adjunkt ved akademiet og til, at hans besvarelse af universitetets prisopgave 1808 blev anset bedst men at medaillen ikke kunde tildeles ham, da han var embedsmand. Han omarbejdede derfor afhandlingen og benyttede den til erhvervelse af doctorgraden i Kiel. Han slutter sin ansøgning med at sige, at hvis han findes værdig ønsker han, »om endog kun en mindre del af den allern. forundte gage blev mig tilstaaet, tillige at vedblive som regimentskirurg ved danske livregiment, hvilket kan anses som Københavns garnison«.

Den 19' april 1814 var der desuden kommet en ansøgning fra prosektor *Gebhard* om at faa sin løn forhøjet til 300 rbd. s. v.. Han havde været prosektor i 3 aar, og han forpligter sig til, naar han faar forhøjelsen foruden at dissekere for professoren at vedligeholde den nuværende samling og aarlig forøge den. *Skielderup* anbefalede ham.

Fakultetets erklæring blev forlangt og afgaves 18' juni 1814:

»Saavel omstændighederne i det hele, som det, at nu for tiden ingen af fakultetets egne elever forefindes til at beklæde det anatomiske professorat, da dr. *Bang* i sin ansøgning udtrykkelig erklærer ej at ville paatage sig anatomiens foredrag, og da de andre ansøgende hverken er examinerede eller promoverede ved Københavns universitet, lader det forekomme fakultetet raadeligst at overensstemmende med direktionens ytring tvende af fakultetets nuværende lærere indtil videre paatager sig anatomiens foredrag, hvormed i sin tid passeligen kunde forbindes foredraget af den animalske anatomi; saaledes tilbyder jeg prof. *Saxtorph* mig at docere osteologi, myologi og angiologi, naar nemlig det paalægges prosektor at besørge præparaterne af cadaveret; ligeledes jeg prof. *Herholdt* mig paa samme vilkaar at foredrage splanchnologien, læren om sanseredskaberne og neurologien, hvorfor vi begge giver os haab om passende honorarium. — Men da prosektor derved faar saa meget arbejde især om vinteren, at han ej kan paatage sig andre forretninger til at forhverve sig fornøden indkomst til livets nødvendigheder, saa maa fakultetet tillige paa det kraftigste anbefale hans begæring om 300 rbd. s. v. aarlig gage, hvorfor det dog tillige maatte paalægges ham at se præparatsamlingen vedligeholdt og aarligen formeret. — — Dr. *Bangs* ansøgning om at ansættes ved fakultetet som adjunkt med forpligtelse at foredrage patologi og følselsvidenskab kan fakultetet ikke andet end paa det bedste anbefale, da han er en flittig og haabefuld mand af dets egen skole, som har vist sig fordelagtigen; hvorhos fakultetet tillige gør sig den

frihed at andrage paa, at notarii forretninger ved fakultetet maatte overdrages ham tillige.«

Direktionens forestilling 6' august 1814 siger efter indledning: »Da direktionen paa den ene side ikke har nogen paalidelig kundskab om begge ansøgendes egen-skaber for saa vidt disse udfordres til at beklæde et akademisk læreembede, og paa den anden side en nærmere betragtning af den stilling, hvori det medicinske og kirurgiske studium staar til hinanden i D. M.s riger ikke lader det eragte for raadeligt nu at føje nogen vedvarende foranstaltning, hvorved der enten maatte lægges hindringer i vejen for væsentlige forandringer i begge hovedgrenes gensidige forhold eller dog i det mindste disses hensigtsmæssige iværksættelse turde blive gjort vanskelig, saa har direktionen ved at indhente det medicinske fakultets betænkning tillige spurgt samme, om ikke et eller tvende af dets medlemmer indtil videre kunde paatage sig anatomiens foredrag. — Fakultetets erklæring over hine tvende ansøgers begæring indskrænker sig til at bevidne, at de hverken er examinerede eller promoverede ved Københavns universitet.«

Forestillingens forslag blev bekræftet ved kgl. resolution den 13' august 1814:

Vi bifalder allern. som en interimistisk foranstaltning, at det overdrages proff. *Saxtorph* og *Herholdt* efter nærmere aftale og overenskomst mellem dem selv indbyrdes saaledes at bestride anatomiens foredrag ved Københavns universitet, at kursus af forelæsningerne over anatomiens enkelte dele behørigt tilendebringes i løbet af et akademisk aar, for hvilke forøgede forretninger enhver af dem, efterat de ved hvert semesters slutning har indsendt en opgivelse af

de af dem holdte forelæsninger, maa anvises et honorar af 150 rbd. s. v., altsaa for hver af dem for virkelig afholdte forelæsninger 300 rbd. s. v. aarlig af det akademiske fond. Herhos ville vi allern. have prosektor *Gebhard* af samme fond tilstaaet et tillæg af 200 rbd. s. v. til hans indehavende løn 100 rbd. mod at han paatager sig de allerund. foreslaede forpligtelser specielt under tilsyn af forbemeldte 2 professorer. Endelig ville Vi allern. have dr. med. *O. L. Bang* udnævnt til adjunkt ved det medicinske fakultet med en aarlig gage af 200 rbd. s. v. af det akademiske fond under den forpligtelse tillige at paatage sig notarii forretninger ved fakultetet.

Det var et meget mærkeligt resultat, man var kommet til. Professoratet i anatomi var ledigt, det søgtes af to dygtige anatomer, som ikke var doctores ved Københavns universitet, den ene dog ved Kiels, den anden allerede verdenskendt, og af en dansk doctor, som udtrykkelig erklærede sig ude af stand til at undervise i anatomi. Saa valgte man denne og overdrog et par andre professorer at undervise i anatomi. Disse, som begge oprindelig var kirurger og derfor sikkert havde lært anatomi godt, skulde holde forelæsninger over anatomi i forbindelse med deres øvrige fag, men maaske klog af skade fra den gang *Mathias Saxtorph* havde paataget sig at docere anatomi, bestemtes det udtrykkelig, at de ved hvert semesters slutning skulde indsende beretning om de anatomiske forelæsninger, de virkelig havde holdt, inden de kunde faa udbetalt honoraret derfor. Samtidig fik prosektoren sin løn forhøjet til det tredobbelte — mon han ikke væsentligst skulde passe undervisningen?

Prosektoren hed altsaa *Gebhard*, og han havde offi-

cielt været prosekter fra 1812, men vist allerede fungeret nogen tid før. *Friedrich (Fritz) Carl Gebhard* var født 1788 i Erfurt. Han oplyser i en ansøgning 1817, at han i 5 aar havde været kompagnikirurg i Holsten, 8 aar underkirurg i søetaten, 6 aar prosekter ved universitetets anatomiske teater og amanuensis hos *Herholdt*. 1814 tog han kirurgisk examen med første karakter, og i 1817 søgte han om i stedet for examen artium, philologicum og philosophicum at maatte underkaste sig en overordentlig examen i alle de til de 3 prøver hørende discipliner for derefter at kunne stedes til medicinsk examen. Konsistorium henholdt sig til det filosofiske fakultets erklæring, hvorefter han maatte immatrikuleres, og som medicus skulde examineres i latin, græsk, matematik, fysik og filosofi. Han fik derefter medicinsk examen 1817 med laud. og blev senere krigsassessor.

Den 28' juli 1818 meddelte krigsassessor og prosekter *Gebhard* fra Landkirchen paa Femern, at han med *Saxtorphs* og *Herholdts* tilladelse er rejst til Femern for at se paa et privat embede som læge. Da han syntes om det, besluttede han at modtage det, men ved længere ophold fik han mere kundskab om sammes beskaffenhed, og han besluttede da at vende tilbage og fungere videre som prosekter. Han søgte derfor om tilladelse til at blive borte til næste foraar. Fakultetet holdt paa, at han skulde indfinde sig her i byen ved enden af oktober. Opfyldte han ikke dette vilkaar, maatte det anses for en frasigelse af prosekterpladsen og en anden burde antages. Derpaa lovede *Gebhard* at komme ved oktober maanedes udgang, men 5. december 1818 meddelte han, at han formedelst mange vigtige forhindringer ikke havde kunnet møde

til den fastsatte tid, og da han ikke fordristede sig til at søge yderligere prolongation søgte han afsked som prosekter, dog paa den maade, at han ikke ganske mistede haabet om igen at erholde prosekterpladsen ved *Bruuns* avancement mod forpligtelse til at levere et antal zoologiske præparater til anatomikammeret. Hermed var *Gebhards* rolle ved universitetet ude. Han blev paa Femern, til han blev distriktslæge i Rudkøbing 1824. I *Gebhards* fraværelse fungerede vistnok den unge *Erik Svitzer* som prosekter.

Ved kgl. resolution af 18^e juli 1817 omordnedes konsistorium, saa det fik flere medlemmer. Medicinsk fakultet fik en repræsentant til, og det blev *Mynster*, som samtidig udnævntes til ordinarius og consistorialis. Tillige bestemtes, at kun consistoriales var ordinarii, alle andre extraordinarii, men selvfølgelig fik det ikke tilbagevirkende kraft for dem, som allerede var professores ordinarii uden at have sæde i konsistorium. *Herholdt* synes imidlertid at være blevet fornærmet og klagede, men direktionen gjorde opmærksom paa, at det var en misforstaaelse, og kongen resolverede, at det skulde have sit forblivende med resolutionen.

Den 27^e januar 1818 udnævntes *Ole Bang* til professor extraordinarius med 600 rbd. s. v. afkortningsfri gage og med gratis bestalling. Fakultetet bestod altsaa nu af *Saxtorph* og *Herholdt*, der begge oprindeligt var kirurger og af tre medicinere, den gamle *Bang* og hans to sønner, *Mynster*, som var hans stedson, og *Ole Bang*. Hvorvidt dette familieskab havde nogensomhelst indflydelse paa fakultetet, kan jeg ikke oplyse, men familieidyllen varede ikke længe, for *Myn-*

ster fik i efteraaret 1818 et apoplektisk anfald og døde 13' oktober 1818.

Om *Mynster* siger en samtidig nekrolog i Bibliotek for læger, at han som overmedicus ved Frederiks hospital anvendte de midler, ældre og nyere tiders erfaringer havde lært at være nyttige. Uden at overse eller tilsidesætte disse, erkendte og fulgte han hine og virkede saaledes dobbelt gavnligt paa de studerende, idet de af ham lærte lige saa lidet blindt hen at lade sig henrive af nyhedssyge, som uden hensyn paa videnskabens fremskridt kun i oldtiden at søge det rette, og aldrig vil hans elever glemme, at *Mynster* saaledes ledede dem paa den sikreste bane til at vorde gavnrige og heldige practici. — I mange aar havde hans stærke aand kæmpet mod et nervesvagt legeme, der oftere hindrede dets virksomhed. En i flere aar recidiverende koldfeber lagde grunden til en leverforstopelse, som omsider blev aarsag til hans død. Efter en farlig sygdom, han udstod for nogle aar siden, formindskedes nervesvagheden; hans aand kunde virke friere; men han mærkede snart, at hans svaghed var blevet mere lokal, og hans kunst lærte, at han om en føje tid maatte vente enten en pludselig død eller en langvarig og ulægelig sygdom. Denne tanke kunde dog hverken formindske den iver, hvormed han røgtede sit kald, eller den aands munterhed, der ledsagede ham i omgangslivet. Han døde efter en kort sygdom af et apoplektisk anfald.

Det varede ikke længe, før der kom ansøgninger om professoratet fra *Howitz* og *Bruun*.

Frants Gotthardt Howitz var født i København 1789, blev student 1807, tog medicinsk examen 1812 med enstemmig laud., var derpaa kandidat paa Fre-

deriks hospital 1812—1815, distriktslæge i København 1813—1815, fik universitetets guldmedaille 1813, blev licentiat medicinæ 1814, dr. med 1815, hvorpaa han rejste udenlands 1815—1818.

Rasmus Emil Bruun var født i København 1790, student 1807, guldmedaille 1811, medicinsk examen med enstemmig laud. 1812, kandidat paa Frederiks hospital 1814—1815, lic. med. 1815, udenlands 1815—1818.

Ansøgningen fra *Howitz*, dateret 10' november 1818, er meget lang, men vistnok meget karakteristisk for manden og tiden, hvorfor jeg gengiver den:

»Ved det tab hovedstaden i almindelighed har lidt ved den fortjente prof. *Mynsters* tidlige død er ogsaa universitetet i København blevet berøvet een af sine højt agtværdige lærere. — Den kgl. direktion for universitetet og de lærde skoler vil formodentlig snart være betænkt paa at besætte den saaledes ledige lærestol, og det er i denne forudsætning at undertegnede tager sig den frihed underdanigst at henvende sig til den høje direktion forelæggende Dem sit underdanige ønske, om at maatte komme i betragtning ved forømmeldte posts bortgivelse. Han bygger sin ansøgning paa følgende oversigt af hans senere litterære bane: Siden begyndelsen af aaret 1812 er jeg kandidat i medicinen med 1' karakter. Langt fra da at ende mine studier troede jeg mig først i stand til alvorligere at begynde dem, og jeg har ikke undladt af og til at afgive prøver paa, at jeg er blevet dette sindelag tro. I 1813 vandt jeg universitetets prisedaille for en afhandling i det latinske sprog fremsættende *historiam pharmaceuticam et therapeuticam hydrargyri*, et emne som ganske henhørte til det fag, jeg siden for-

trinlig har dyrket og nu tilbyder at foredrage. I 1814 skrev jeg en lille historisk afhandling for at vise den ubestemthed, der herskede hos de medicinske skribenter angaaende begrebet cachexie og forsvarede denne afhandling offentligt pro licentia. Aaret efter søgte jeg i en udførlig dissertation at fastsætte den samme sygdoms natur, princip og kendetegn. Det medicinske fakultet dømte min dissertation at være docte et eleganter elaborata og efter at have forsvaret den offentlig, blev jeg creeret doctor medicinæ ved D. M.s vor allern. konges og dronnings kroningsfest i august 1815. — Men den blotte lærde dannelse er som bekendt i en praktisk videnskab som medicinen ikke tilstrækkelig, desaarsag var jeg vedblevet at fungere som medicinsk kandidat ved Frederiks hospital i de omtalte 4 aar. — Efter denne tidspunkt behagede det H. M. paa medicinsk fakultets kraftige anbefaling allern. at tilstaa mig et rejsestipendium paa 2 aar af fonden for usus publicus, tilkendegivende mig H. M.s allerhøjeste villie, at jeg »næst applikation paa den praktiske medicin i almindelighed skulde lægge særdeles vind paa pharmakologien og kemien«, to grene af vor videnskab, som prof. Mynster dengang docterede og i hvilken han plejede at examinere. — Foruden denne kgl. understøttelse, der siden allernaadigst blev forlænget paa 1½ aar og ved den høje direktions gunstige medvirken forøget med 200 spec. havde jeg været saa heldig at erholde flere af de rejsestipendia, vore gavmilde forfædre have stiftet for danske studerende. — Blandt disse var især det Cappelske stipendium betydeligt, og dette paalagde mig ogsaa som ufravigelig pligt at anvende særdeles flid paa de kemiske dele af medicinen. — At jeg paa min side har

efterkommet disse forskrifter paa min hele rejse er det høje og lærde medicinske fakultet vel bekendt, og jeg tør vel beraabe mig paa dette collégiums vidnesbyrd, siden det gentagne gange har beæret mig ved at tilkendegive mig sin tilfredshed med mine bestræbelser. Imidlertid skal jeg underd. tillade mig kortelig at fremsætte for den kgl. direktion, hvori disse have bestaaet. — Den egentlige terapi og den praktiske medicin har som billigt var, indtaget den første plads. Derfor har hospitaler, epidemier, nye kurmetoder, kliniske forelæsninger, berømte lægers personlige bekendtskab og alt, hvad der hører til den praktiske medicins litteratur overalt og til alle tider været hovedgenstande for min opmærksomhed. Det medicinske undervisningsvæsen og offentlige sundhedspoliti har jeg betragtet som dermed forbundet. Hvad kemien angaar, da har jeg først under prof. Stromeyer i Göttingen og siden 10 maaneder igennem under prof. Thenard og Gay-Lussac i Paris haft den bedste vejledning til saavel teoretisk som praktisk at studere denne videnskab nøjere uden tvivl end det for det fag jeg hovedsagelig har at opofre mig til, kan anses for nødvendigt. — Pharmakologien er som bekendt lidet mere end en sammensætning af de to nysnævnte grene i forening med noget almindelig naturhistorie og mest botanik. Imidlertid har jeg hørt forelæsninger derover og hvad litteraturen angaar, da tør jeg vel sige, at faa nyttige bøger i dette fag er publicerede, som jeg jo mer eller mindre skal kende. Maaske er det ikke unyttigt at bemærke baade at de forskellige landes pharmacopoeer heraf udgør en vigtig del og desuden at jeg tror at have draget en ikke ganske ubetydelig fordel af bekendtskabet med dannede pharma-

ceuter i Wien, Paris og især i England og ved gentagne besøg i deres laboratorier. Efter en saadan forberedelse og applikation paa de befalede studier, hvis hensigt jeg ved min afrejse ikke med vished kunde forudse, men som jeg altid haabede vilde komme mig til gavn paa en for mig og saa mange af mine medborgere mindre smertelig maade, vover jeg allerund. at tilbyde den kgl. direktion for universitetet min efter evne bedste tjeneste som akademisk lærer i det medicinske fakultet. — Kun saa meget skal jeg tillade mig at tilføje, at jeg er gennemtrængt af en alt for dyb højagtelse og ærbødighed for det høje og lærde collegiums nærværende medlemmer til at jeg skulde spare nogen anstrængelse for at blive deres selskab værdig.«

Bruuns ansøgning, dateret 5' januar 1819 er betydelig kortere: »Efter at være hjemkommen fra en treaarig udenlandsrejse, hvis formaal især har været de anatomiske videnskabers studium, tager jeg mig allerærb. den frihed at bringe mig i erindring hos den høje direktion for ved given lejlighed at kunne gøre mig haab om ansættelse som lærer i det fag, hvortil jeg har opofret min tid. — Jeg vilde ej have været saa fri med denne anmodning at nærme mig den høje direktion, dersom ikke saavel den omstændighed, at den anatomiske lærerplads ved universitetet ikkun for tiden interimistisk er besat, som ogsaa det medicinske fakultets opmuntring havde givet mig mod til at fremkomme med en bøn, paa hvis opfyldelse mit livs virksomhed i fremtiden vil bero. Den gunstige opmærksomhed, som den høje direktion ved flere lejligheder har vist mine videnskabelige bestræbelser, hvilken jeg med taknemmeligt hjerte erkender saa og

bevidstheden om, saavel paa min rejse som før samvittighedsfuldt at have anvendt min tid for at danne mig til det embede, til hvilket jeg herved allerærb. udbeder mig direktionens anbefaling giver mig det trøstefulde haab, at den høje direktion vil medvirke til min ansættelse i en virkekreds, der stemmer med mine bestræbelser og ønsker og hvori jeg smigrer mig med i tiden at kunne gøre mine kundskaber gavnlige for fædrelandet.«

Ved *Bruun's* ansøgning ligger et blad skrevet med *Bruun's* haand, som nok bør kendes: Efterat prof. *Meckel* i fortalen til sine i aaret 1817 udgivne anatomisk-patologiske tabeller har bemærket, hvilken del hans broder har haft i udarbejdelsen af disse tabeller, tilføjer han følgende: Ved denne lejlighed maa jeg ogsaa med fortjent hæder omtale min ven *Bruun* fra København, som i næsten et helt aar stod i den nøjeste forbindelse med mig og min broder, og hvis mig kære erindring jeg mit hele liv igennem skal bevare i mit hjertes inderste. Med fornøjelse erkender jeg, at ogsaa denne ved talent, lærdom og gode sæder udmærkede unge mand har del i mit arbejde, ikke blot af den grund, at han tilligemed min broder har bragt min samling i bedre orden og derpaa anvendt en stor del af den tid, i hvilken han her har opholdt sig, og som han næsten udelukkende tilbragte enten i mit anatomiske museum, eller med at øve sig i den praktiske anatomi, men ogsaa fordi han besjælet af de tillokkelser, som en med fornuft studeret anatomi tilbyder sine dyrkere, har ved sine samtaler henledet min opmærksomhed paa meget, som jeg ellers maaske næppe engang var faldet paa.

Den 12' december 1818 skrev direktionen til fakul-

tetet, at den var tilbøjelig til at indstille *Howitz* til *Mynsters* efterfølger, og da det anatomiske professorat ikke var endelig besat, ønskede man at høre fakultets mening om ansættelse af *Bruun* som docent i anatomi. Fakultetet svarede 3' januar 1819, at det ansaa det for gavnligst, at *Howitz* strax ansattes som professor med den gage, som de yngre professores extraordinarii plejer at faa, dels fordi han da strax kunde deltage som examinerator ved examen i de discipliner, som *Mynster* besørgede, nemlig farmakologi, kemi og botanik, hvilke fag ellers en af de andre professorer, som ogsaa havde andre fag, maatte overtage, dels fordi *Howitz* har været doctor i tre aar og i denne tid ved en videnskabelig rejse har uddannet sig videre i disse fag. Man finder at han strax bør ansættes som professor og ikke som adjunkt, da det synes mindre passende, at en adjunkt examinerer. Af sidstnævnte grund, og fordi fakultetet anser det for gavnligt, at der gives en særskilt examinerator i anatomen, foreslaar man, at *Bruun* maatte beskikkes til lector anatomiae, da han kunde faa professortitlen, naar han var blevet doctor, men da der muligvis ikke kan tillægges ham fuld gage som lektor, kunde han maaske, indtil han beskikkes til professor med dertil hørende gage, til forøgelse i lønningen tilstaas prosektorgagen, der for tiden er ledig, hvis han selv vil paatage sig prosektors forretninger, men som han ikke burde beholde, naar han ansattes som professor, da dette embede ikke bør være forenet med prosektorat. Iøvrigt bemærker fakultetet, at det maa anses for højst vigtigt for anatomiens studium, at læreren erholder en saadan fast løn, at han ej behøver at anvende tid paa praxis for at vinde nødvendigt udkomme, hvilket ellers vilde blive nød-

vendigt for ham, og som ej burde finde sted hos fakultetet, der nu efter bombardementet har mistet et anatomisk museum og præparatsamling, som der bør gøres alt for igen at tilvejebringe især paa en tid, da en saadan samling findes ved ethvert fakultet.

Den kgl. resolution faldt den 6' februar 1819, hvorved *Howitz* blev professor extraordinarius med gratis bestalling og med aarlig gage paa 600 rbd. sølv, medens *Bruun* blev lektor med fast gage paa 400 rbd.s. foruden de 300 rbd.s. som prosektorgage. *Saxtorphs* og *Herholdts* tillæg paa 300 rbd. bortfaldt, men de fik en lønningsforbedring paa 200 rbd.s. hver.

Hvis man havde glædet sig til, at der nu skulde komme en rolig periode, efter at man havde faaet et par unge mænd ind i fakultetet, blev man meget skuffet, for allerede 10' september 1819 døde *Bruun*. Han var ifølge en nekrolog i Bibliotek for læger begyndt et kursus over den almindelige og specielle anatomi, da han i august 1819, fire uger efter at have haft bryllup, angrebes af en leverbetændelse, som endte hans korte men velanvendte liv. Han skildres som elsket og agtet af alle som kendte ham, saavel for hans blide karakter og deltagende hjerte, som for hans vedholdende flid og utrættelige iver for sit fag. Hvad han allerede havde gjort derfor, lovede meget i fremtiden, og hans død var et sandt tab for universitetet, hvis anatomiske museum i hans korte embedstid betydelig var blevet forøget. Kort før sin død beskæftigede han sig med en række forsøg og dissektioner for nærmere at undersøge kyllingers forskellige udvikling.

Ved *Bruuns* tidlige og uventede død var professoratet i anatomi atter ledigt, og da embeder dengang ikke som nu blev opslaaet ledige, maatte man søge,

naar man hørte, at et embede var ledigt, og i dette tilfælde kom der tre ansøgninger nemlig fra *Otto, Klingberg og Schumacher*.

Carl Otto var født paa St. Thomas 1795 og kommet til København 1800, hvor han blev student 1813. Universitetets guldmedaille fik han 1818 og samme aar tog han medicinsk examen med enstemmig laud. Han var kandidat paa Frederiks hospital 1817—1819 og tog baade licentiat- og doctorgraden 1819.

Henrik Mathias Vilhelm Klingberg var født i København 1774, blev student 1789, reservekirurg i søværnet 1794—1808, tog kirurgisk examen 1798 med første karakter og blev derefter medicinsk kandidat paa Frederiks hospital til 1802. Distriktslæge i København var han 1799—1809, blev divisionskirurg i søværnet 1808 og samme aar lærer i anatomi ved kunstakademiet. Han hørte til de kirurger, som fakultetet fik tilladelse til at indbyde til at disputere ved reformationsjubilæet og han fulgte opfordringen og blev dr. med. 1817.

Heinrich Christian Friedrich Schumacher var allerede født 1757 i Glückstadt, kom til København 1777, blev prosector hos *Rottbøll* 1778, tog kirurgisk examen ved amfiteatret 1779 og blev reservekirurg ved amfiteatret 1784 og derefter ved kirurgisk akademi og Frederiks hospital. Akademiet udnævnte ham til adjunkt allerede 1785 og det vedblev han at være, til han blev professor 1795. Som professor virkede han til 1813, var tillige overkirurg ved Frederiks hospital fra 1795—1811. Han blev medlem af sundhedskollegiet, af direktionen for feltmedicinalvæsenet, af videnskabernes selskab og 1817 blev han æresdoctor ved universitetet. Han spillede en stor rolle i kirurgisk akademis histo-

rie, men herom maa jeg henvise til akademiets historie. 1813 nedlagde han alle sine embeder og flyttede paa landet, men 1816 flyttede han tilbage til København, hvor han praktiserede. Han var altsaa allerede 62 aar, da han søgte professoratet ved universitetet.

Ottos ansøgning var ganske kort. Han udtalte i grunden kun haabet om, at han, hvis en ældre og værdigere blev foretrukket, en gang i tiden maatte kunne komme i betragtning.

Klingbergs ansøgning, som var dateret 20. september 1819, var mere udførlig: Tilfulde føler jeg hvor store fordringer, den mand bør kunne tilfredsstille, der værdigen vil beklæde det læreembede, i hvilket flere af Danmarks lærde havde virket saa meget til videnskabens fremme og universitetets hæder, men endskønt den tillid, som mine medborgere i en række af aar have skænket mig som praktisk læge, har forhindret mig i at dyrke mit yndlingsfag, anatomien, med den iver, som jeg ønskede, vover jeg dog at haabe, at følgende grunde maatte tale for, at jeg ej er uværdig til at komme i gunstigst betragtning ved denne lejlighed. — I mine første studingsaar var den alt for tidlig ved døden os berøvede prof. *Horrebow* min sande ven og vejleder paa den anatomiske bane. Under ham lærte jeg at bruge kniven; og at han ej var utilfreds med mine bestræbelser, maa jeg slutte deraf, at han ytrede det gentagne ønske, at jeg skulde paa tage mig at være prosekter ved hans forelæsninger. Praktiske sysler forandrede min bestemmelse, men desuagtet var stedse anatomiens studium min behageligste beskæftigelse og i aaret 1798 erholdt jeg ved den kirurgiske embedsexamen hæderligt vidnesbyrd om kundskaber i dette fag. — I aaret 1808 blev jeg

af H. M. udnævnt til lærer i anatomi ved det kgl. akademi for de skønne kunster. I denne post har jeg indtil nu, altsaa i mere end 10 aar, holdt offentlige forelæsninger over denne videnskab, for saa vidt den er nødvendig for kunstnerne. Uden at være ubeskeden tør jeg paastaa, at disse mine forelæsninger er blevne hørt med bifald og nytte. Et talrigt auditorium, hvoriblandt flere af mine kolleger ved akademiet har bivaanet dem fra begyndelse til ende og har givet mig smigrende bevis paa tilfredshed med mit foredrag. — At jeg med hensyn til min videnskabelige dannelse har vundet lægernes agtelse, drister jeg mig til at slutte deraf, at det medicinske fakultet i aaret 1817 hædrede mig med indbydelse til at disputere for doctorgraden, hvilket ærefulde tilbud jeg modtog og efter evne stræbte at opfylde. Fakultetets gunstige dom om min disputation og om min maade at forsvare den paa, vidner at jeg ikke er blottet for kundskaber i det latinske sprog. Det har stedse været mit inderlige ønske at kunne samvirke med saadanne mænd som dem, der nu udgør fakultetet til den offentlige undervisnings fremme. Kunde jeg være saa heldig at komme i nøjere forbindelse med disse mænd, der stedse ved faderlig og venskabelig vejledning har bidraget til min dannelse, saa vilde jeg anse mig saa særdeles lykkelig og skal efter yderste evne stræbe at gøre mig fremdeles værdig til mine kollegers velvillie og at virke til de studerendes gavn. — Idet jeg med sand ærbødighed fremlægger denne min underdanige ansøgning for den høje direktion, smigrer jeg mig med at højsamme vil værdige de af mig ovenanførte grunde gunstigst opmærksomhed.

Schumachers ansøgning, som er dateret 16. sep-

tember 1819 er ret ejendommelig, idet han stillede ganske særlige krav paa grund af sine tidligere stillinger. Han skrev:

»I 8—9 aar har jeg været prosector ved Københavns universitet — 10 aar har jeg været adjunkt og reservekirurg samt lector chemiæ ved det kgl. kirurgiske akademi i København — 18 aar har jeg været professor ordinarius ved bemeldte akademi, i hvilke forskellige perioder anatomi har været mine hoved partes, foruden de andre forelæsninger som jeg har holdt om forskellige grene af medicinen og kirurgien — og den 1. november 1817 havde jeg den ære at blive creeret til doctor medicinæ honorarius ved Københavns universitet. — Paa disse grunde vover jeg at ansøge den høje direktion for — — om det vakante professorat i anatomien ved Københavns højskole med min forrige anciennitet i sundheds-collegia, nemlig før s. t. hr. prof. og ridder *Saxtorph*; tillige ogsaa at blive udnævnt til inspector musei anatomici. — Da jeg tog min afsked fra akademiet, var jeg den ældste tjenstgørende professor ordinarius. Som prof. extraordinarius kan jeg derfor ej tiltræde benævnte professorat. Som prof. ordinarius vilde jeg, om jeg ogsaa blev ansat som saadan, fornærme andre værdige mænd iblandt professores extraordinarii og forhindre derved deres forfremmelse i gage etc. Jeg tager mig derfor den frihed at foreslaa maaden af min ansættelse, hvorved jeg efter min uforgribelige mening ej vil komme til at fornærme nogen. — Ligesom jeg er blevet creeret til dr. med. honor. saa kunde jeg ogsaa blive ansat som professor honorarius ved universitetet. Som saadan cederer jeg at blive nogensinde consistorialis og naturligvis ogsaa ligeledes den gage, som consisto-

riales nyder; kan ogsaa efter mine uforgribelige tanker staa i lektionskataloget mellem s. t. hr. etatsraad *Bang* og prof. *Saxtorph* uden at fornærme den sidste eller nogen af de yngre. Jeg udbeder mig ligeledes, ifald min ansættelse skulde ske, at blive fritaget for at holde offentlige latinske taler, da jeg aldrig har holdt saadanne og er nu for gammel til at øve mig til at kunne holde dem. Skulde det medicinske fakultet i denne henseende have noget imod at anse mig som dets medlem, cederer jeg ogsaa herudi. Derimod holder jeg de anatomiske forelæsninger tillige maaske med andre i andre grene af de medicinske videnskaber samt afholder examina, de sidste som sædvanlig i det latinske sprog. Honorarium for disse arbejder samt som ogsaa som inspector musei anatomici overlader jeg aldeles til den høje direktions nærmere bestemmelse. Jeg søger kun posten for at faa syssel, for at virke endnu noget i mine tilbagehavende aar for at anvende denne tid til statens gavn og om muligt til universitetets ære, og aldeles ikke som lukrativ post. I sin tid udbeder jeg mig at bebo den bopæl, som man er betænkt paa at opføre for professor anatomix; saa og at mig bliver tilstaaet den ved universitetet reglementerede prosektor«.

Schumacher fortrød aabenbart, at han havde opgivet sin lærervirksomhed, for i 1817 havde han søgt om atter at maatte indtræde i kirurgisk akademi med sin forrige anciennitet, men uden gage, dog at han med tiden kunde faa overdraget generaldirektoratet. Dette protesterede akademiet bestemt imod, da *Schumacher* frivilligt havde trukket sig tilbage og hans plads var tildelt andre. Det vilde ogsaa stride mod fundatsen, hvorefter professorerne skulde succedere

hinanden. Da det ikke lykkedes den gang, kom *Schumacher* igen, da prof. *Giesemann* døde 1819, men det gik ganske paa samme maade, akademiet vilde ikke have ham igen. Det er meget sandsynligt, at universitetsdirektionen ikke har vidst noget herom, da akademiet ikke sorterede under direktionen, men under kancelliet.

At *Schumachers* ansøgning voldte direktionen vanskelighed, kan man se af et brev fra første medlem af direktionen geheimeraad *Ove Malling* til etatsraad *Engelstoft*, dateret 27. september 1819:

»Jeg har igaar gjort prof. *Schumacher* en visite. Han var sengeliggende, men kun formedelst en forkølelse, som han mente ikke at have noget at betyde. Hvad fra hans side blev fremført stemmede ganske overens med hans skriftlige begæring. De bemærkninger, jeg gjorde ham, var overensstemmende med det vi i direktionen sidst omtalte. Han sagde mig fremdeles, at prof. *Herholdt* havde været hos ham igaar formiddags for at se til hans upasselighed, at sagen da mellem dem var kommen paa tale: at *Herholdt* havde ytret sig med, at det ikke var passende, at han blev udenfor fakultetet, og at naar han gik derind, da vilde han (*Herholdt*) med fornøjelse cedere ham sæde og underskrift for sig. Jeg nævnede *Saxtorph*. Han bemærkede, at han havde givet undervisning til *Saxtorph*, at han, *Schumacher*, havde været prosekter under *Rottbøll* siden 1779 og der holdt collegia som prosekter, at han havde været professor siden 1795 osv., af hvilke og flere — sager han ikke formodede, at *Saxtorph* vilde være uvillig til ogsaa at cedere. Imidlertid vilde han, som han sagde, endnu sondere ham. Idag har jeg fra *Schumacher* modtaget vedlagte, som

synes end mere at bringe sagen paa det rene«.

Det vedlagte var et brev fra *Schumacher* om at han havde skrevet til *Saxtorph* og faaet følgende svar, som han vedlagde:

Jeg forsikrer Dem oprigtig, at jeg for min person har aldeles intet imod, hvad plads i henseende til underskrift af direktionen indstilles og af kongen bestemmes, og at det vil være mig særdeles behageligt at modtage Dem som collega, ligesom jeg stedse taknemmelig erindrer, hvad jeg skylder Dem som en af mine tidligste lærere.

Endnu fandt *Schumacher* sig foranlediget til at skrive en gang til til *Malling*, for 30. september 1819 skrev han:

»At jeg tog mig den frihed og foreslog den høje direktion at ville indgaa som prof. honorarius skete ej for at faa et større prædikat, men blot for at jeg paa denne maade lettere kunde opnaa mit ønske at faa min anciennitet i henseende til pladsen i kataloget og underskrift. Kan dette derfor opnaas uden at blive prof. hon. er det mig aldeles ligegyldigt, hvorledes jeg benævnes; dog ej som extraordinarius, og er fuldkomment fornøjet at faa efter D. Exc.'s behagelige forslag rang med ordinarii, da det er det samme som jeg har nu.« — Han gentager saa nogle punkter af sin tidligere løbebane og slutter: »Jeg er altsaa meget ældre i embedsstilling end alle de øvrige ved fakultetet — etatsraad *Bang* undtagen.«

Endelig skrev *Malling* samme dag til kancelliraad *Lund*, at der nu intet var i vejen for, at forestillingen kan slutes og underskrives som det igaar blev aftalt. Han har talt med *Herholdt*, som har givet sin erklæring aldeles i overensstemmelse med *Saxtorphs*.

Forestillingen er meget lang og gennemgaar udførligt *Schumachers* og *Klingbergs* uddannelse og virksomhed og udtaler, at det anatomiske lærefag vilde kunne anses vel tjent med begge disse videnskabsmænd. Imidlertid er *Schumacher* baade ældre saavel i alder som i embede og som anatom mere berømt end *Klingberg*, og den omstændighed, at *Schumacher* nu kun udøver liden medicinsk praxis, medfører i henseende til ham den fordel, at han mere udelukkende vil kunne opofre sig til de hans embede vedkommende pligter, ligesom han ogsaa allerede har megen øvelse og erfaring i det, som angaar videnskabelige museers anlæg og ordning, hvilket her vil komme saa meget mere til nytte, da universitetet maa oparbejde et nyt anatomisk museum. Af disse grunde skønner direktionen ikke rettere, end at prof. *Schumacher* tilkommer fortrin for hans ellers i alle henseender agtværdige medansøger. Man gik derpaa ind paa de vanskeligheder, som *Schumachers* ansættelse vilde foranledige.

Resultatet blev en kgl. resolution af 9. oktober 1819, hvorved *Schumacher* beskikkedes til professor anatomie og i forbindelse dermed at føre tilsyn med det anatomiske teaters samlinger, men iøvrigt med fritagelse for alle en akademisk lærer paahvilende pligter undtagen den at være docent og examiner. Han fik en gage paa 600 rbd.s. af den akademiske fond at regne fra 1. oktober. Endelig faar han rang med ordinarii og tager som medlem af fakultetet sæde og underskrift næst efter *Bang*. Endelig tilføjes: »dog skal denne hans ansættelse ingen forandring gøre i den vort kirurgiske akademi ifg. reskript 25. juli 1810 for-

beholdne andel af det ham afhandlede og i hans værge værende forskellige samlinger« (se ovenfor s. 23).

Den 26. december 1820 døde *Frederik Bang*. I en nekrolog i Bibliotek for læger bekræftes universitetspatronens opfattelse, at *Bang* allerede i 1800 var begyndt at ældes, skønt han kun var 53 aar. Han fornygedes dog, da han slap for hospitalsarbejdet, men han blev mere og mere sysselsat med religiøse betragtninger og latinske digte. Han oversatte en stor del bibelsprog i latinske hexametre. Han skal have været af godt helbred, men led dog undertiden af gift og udstod to lange og smertefulde sygdomme heraf. »I hans sidste leveaar begyndte giften at angribe de indre dele, og ytrede sig i astmatiske tilfælde, som stedse blev hyppigere og stærkere. Han erkendte strax, hvad disse tilfælde bebudede ham; men han haabede, hvad han ønskede, at de vilde medføre en hurtig død. Dette ønske blev ikke opfyldt for ham. Hans sidste sygdom varede, under svære paroxysmer af astma, i 14 uger, indtil hans lidelser, som han bar med stor taalmodighed, endtes ved en stille død den 26. december 1820, faa dage førend han vilde have fyldt 74 aar.«

Da *Schumacher* havde frasagt sig retten til at blive consistorialis, blev *Ole Bang* ved kgl. resolution 30. januar 1821 professor ordinarius og consistorialis. Forholdet var derefter det, at i lektionskataloget kom *Schumacher* til at staa først og at han var ældste medlem af fakultetet, men han var ikke i konsistorium, for der var rækkefølgen *Saxtorph*, *Herholdt*, *Ole Bang*.

Det var kun en kort tid, *Bruun* fik lov til at virke, men han fik dog fremsat et forslag til udvidelse af det anatomiske teater og dets indtægters forbedring og

det kom tillige med en afskrift af kvæsturens erklæring til direktionen i maj 1819. Medicinerne i konsistorium erklærede i konsistoriumsmøde den foreslaaede udvidelse for nødvendig, og det meddeltes desuden, at hofraad *Meyer* i sit testamente havde bestemt 10,000 rbd. s. til et antropologisk museum. Renterne heraf i forbindelse med teatrets hidtidige indtægter vilde være tilstrækkeligt til de allernødvendigste udgifter. Konsistorium indstillede iøvrigt, om man andetsteds fra end den akademiske fond kunde skaffe de til bygningen nødvendige 1000 rbd.

Direktionen gaar ind paa forslaget efter stadsbygmester *Mallings* tegning og overslag, som beløber sig til 1000 rbd., hvis man kan faa sten fra universitetets tomt. Man overlader til konsistorium at forsøge at faa *Meyers* legat til at laane pengene dertil mod at faa dem igen, naar det nye anatomikammer, som vil blive indrettet i universitetsbygningen, er færdig, og den fundatsmæssige anvendelse af renterne kan finde sted. Forøvrigt mener direktionen, at arbejdet bedst kan stilles til offentlig licitation og finder dette saa meget mindre betænkeligt, som denne bygning ikkun i nogle faa aar vil blive benyttet til anatomisk teater. — Der synes kun at have været tale om en mindre udvidelse, men tegningen er ikke ved sagen.

I 1809 havde *Callisen* anket over, at lægerne ikke som apotekerne og jordemødrene maatte aflægge en edelig forpligtelse om at opfylde deres tunge pligter med nøjagtig eftertanke, uegennyttig opofrelse, utrættelig iver og med den ømme deltagelse, som hans ædle daad kræver, men først i slutningen af 1814 stillede *Herholdt* forslag til kancelliet om, at alle kirurger og medici ved modtagelsen af deres testimonium

skulde aflægge korporlig ed. Kancelliet spurgte først sundhedskollegiet, som intet havde derimod, og dernæst direktionen for universitetet om den ikke vilde finde det passende, at de medicinske som andre kandidater ved examen aflagde et højtideligt løfte. Fakultetet blev spurgt og tiltraadte 4. februar 1815 *Herholdts* forslag og indstillede, om denne ed maatte aflægges strax efter examen. I august 1815 indførtes saa edsaflæggelsen ved begge læreanstalter under højtidelig haandsrækning til en af professorerne.

Formularen til eden kom til at lyde:

»Efter at have aflagt offentlig prøve paa mine i det medicinsk-kirurgiske fag erhvervede kundskaber, aflægger jeg herved det løfte, til hvis opfyldelse jeg ydermere ved haandsrækning til fakultetets professor har forpligtet mig, at jeg ved mine forretninger som praktiserende læge stedse skal lade det mig være magtpaaliggende efter bedste skønnende at anvende mine kundskaber med flid og omhu til samfundets og mine medmenneskers gavn; at jeg vil bære lige samvittighedsfuld omsorg for den fattige og den rige, uden persons anseelse, at jeg vil søge mine kundskaber fremdeles udvidede, og iøvrigt gøre mig bekendt med og nøje efterleve de mig og mit fag vedkommende anordninger og bestemmelser.«

Til sammenligning skal jeg aftrykke den gamle hippokratiske lægeed i *I. L. Heibergs* oversættelse. Den er, som han siger, tydelig nok en laved:

»Idet jeg kalder lægeguden Apollo, Asklepios, Hygæa og Panakeia til vidne samt alle guder og gudinder, sværger jeg at ville holde efter evne og bedste skøn denne ed og kontrakt. Jeg vil agte den, der har lært mig kunsten, lige med mine forældre og dele mit

brød med ham og, naar han behøver det, yde ham hans fornødenheder; hans afkom vil jeg agte lige med mine brødre og lære dem denne kunst, hvis de ønsker at lære den, uden honorar og forskrivning. Forskrifter og videnskabelig undervisning og al anden lærdom vil jeg meddele mine og min lærers sønner samt elever, der har sluttet kontrakt og er taget i ed efter lægelovens lov, men ingen anden. Diætiske forskrifter vil jeg benytte til de syges gavn efter evne og bedste skøn og hindre dem, der kan volde skade og fortræd. Selv om jeg opfordres dertil, vil jeg ikke udlevere dødelige gifte eller give noget saadant raad, ej heller give nogen kvinde fosterfordrivende midler. Jeg vil bevare mit liv og min kunst rent og fromt. Jeg vil ikke skære for sten, men overlade det til specialisterne. I de huse, hvor jeg kommer, vil jeg komme til gavn for de syge, idet jeg holder mig fjern fra al bevidst uret og forførelse baade i andre henseender og i kønslig, baade overfor kvinder og mænd, fri og slaver. Hvad jeg ser og hører i min praxis eller udenfor praxis i menneskenes liv, hvad som ikke bør komme ud, det vil jeg fortie, idet jeg anser det sligt for embedshemmelighed. Naar jeg handler efter denne ed og ikke bryder den, saa lad det forundes mig at nyde godt baade af mit liv og af min kunst, idet jeg nyder anseelse hos alle mennesker til evig tid; men overtræder jeg den og bliver mensvoren, da times der mig det modsatte heraf.«

Et forslag fra etatsraad *Wiborg* 1816 om, at lægerne ogsaa skulde examineres i husdyrenes epizootiske sygdomme bifaldtes ikke.

I 1817 fejredes reformationens 300 aars fest bl. a. ved afholdelse af doctordisputatser. Fakultetet indstil-

lede dels, at det maatte udnævne professor *Schumacher* og stabskirurg *Thulstrup* til æresdoctores, dels om at maatte indbyde stiftsfysikus *H. P. H. Hansen* i Ribe og divisionskirurg, professor *Klingberg* til at disputere, skønt *Hansen* ikke havde licentiatgraden, og *Klingberg* ikke engang medicinsk examen.

Hans Palle Hoff Hansen var født i Viborg 1783, blev student 1799 og tog medicinsk examen 1805. Efter at have været medicinsk kandidat paa Frederiks hospital 1806—1808, praktiserede han i Randers i 2 aar og blev saa fysikus i Ribe 1810. I 1814 søgte han om at faa licentiatgraden eller doctorgraden uden mundtligt forsvar, men det kunde ikke tillades, og nu vilde fakultetet hædre ham ved at indbyde ham til at disputere, men som vi skal se, fik han ikke tilladelse dertil, saa han blev aldrig doctor.

Henrik Mathias Vilhelm Klingberg var som omtalt født 1774 i København, havde taget kirurgisk examen 1798, blev divisionskirurg i søetaten 1808 og samtidig lærer i anatomi ved kunstakademiet.

Ved kgl. resolution bemyndigedes fakultetet til at indbyde de professorer ved kirurgisk akademi, som ikke var doctores, til at disputere og tillige *Klingberg*, som var den eneste af dem, som fulgte indbydelsen. Desuden tillodes det at tildele *Schumacher* og *Thulstrup* æresdiplomer.

I juli 1815 indstillede fakultetet om *Herman Treschow Gartner*, den senere bekendte anatom, som var født 1785 paa St. Thomas, student fra Herlufsholm 1803, og som havde taget kirurgisk examen 1808 og derefter blevet regimentskirurg, og som havde studeret i Edinburgh 1811—1812, maatte disputere for doctorgraden, og dette bevilgedes, saa han disputerede samme aar.

I august 1818 kom der en kgl. resolution om lægeforholdene i Vestindien. Det bestemtes 1) at ingen autoriserede læger, som efter den engelske okkupation af de vestindiske øer i aaret 1807 har nedsat sig sammesteds, maa, efter et aars forløb fra denne allerh. befalings kundgørelsesdato at regne, praktisere som læge paa de vestindiske øer, med mindre han først underkaster sig ved Københavns universitet den befalede medicinske og kirurgiske examen. 2) At ingen autoriseret læge, som førend den engelske okkupation har nedsat sig paa fornævnte øer, maa, fra den samme tids forløb at regne, tillades at holde amanuensis eller medhjælper, og 3) at ingen andre maa tillades herefter at praktisere som læger paa vore danske vestindiske øer, end de, som ved Københavns universitet har underkastet sig den befalede examen og derved blevet kvalificerede til praxis.

Denne resolution til den vestindiske regering har rimeligvis ikke været kommunikeret fakultetet, for i 1819 kom spørgsmaalet om udenlandske doctores ret til praxis i Vestindien op. Dr. *Peter Sandberg*, som var født paa St. Croix men fra 1806 havde studeret i Edinburgh og der var creeret doctor 1813 og samtidig valgt til medlem af det derværende kgl. medicinske selskab, kom 1814 til København og vilde ved et privat colloquium søge sig berettiget til praxis i de danske stater. Da fakultetet ikke fandt sig autoriseret til at holde et saadant colloquium, rejste han tilbage til St. Croix, hvor han senere havde praktiseret med held, indtil han ved en kgl. resolution af 5' august 1818 fandt sig foranlediget til igen at rejse til København for lovlig at autoriseres til praxis. Fakultetet spørger saa direktionen: a) hvorledes der skal forholdes med doctorer,

som er creerede ved fremmede universiteter og ikke er examinerede ved nogen offentlig autoritet i de danske stater, og b) om fornævnte kgl. resolution af 5' august 1818 gør det til pligt for dr. *Sandberg* som indfødt at underkaste sig samme prøve som ikke-indfødte.

Den 5' juni 1819 skrev direktionen saa til kancelliet, at man forbeholdt sig nærmere korrespondance med fakultetet angaaende de bestemmelser, som maatte være at tage i almindelighed angaaende doctorer promoverede ved fremmede universiteter. Da *Sandberg* imidlertid ønskede en snarlig afgørelse, mener man, at han vel bør underkaste sig en prøve, men at denne mest passende kunde anstilles som et privat colloquium med assessorerne i medicinsk fakultet i overværelse af sundhedskollegiets medicinske medlemmer. — Kancelliet bifaldt forslaget, og da *Sandberg* derefter var examineret og fundet flink, blev han autoriseret.

Sandberg var ikke den eneste, som vilde underkaste sig prøve, for *William Kerr*, der tilmed var født i Skotland og dr. fra Edinburgh, fik ogsaa licens efter et colloquium, og i september 1819 meddelte fakultetet direktionen, at *Vilhelm Heiliger Ruan*, der var født paa St. Croix 1797 og var promoveret i Edinburgh 1818 efter at have studeret der og i Glasgow i 5 aar og desuden nogle maaneder i Paris, havde anmodet om at stedes til examen for derefter at praktisere i Vestindien. Han ønsker privat colloquium i stedet for offentlig examen ligesom dr. *Sandberg* og dr. *Kerr*. Men da fakultetet endnu ikke har erholdt nogen almindelig forholdsregel om saadan examen, har man ikke ment at kunne give tilladelsen uden direktionens billigelse, og det saa meget mindre som omstændig-

hederne ikke er ganske de samme som for forrige. Disse havde nemlig praktiseret i Vestindien i flere aar, da det kgl. reskript paalagde dem at autoriseres i København, medens dr. *Ruan* ikke endnu har praktiseret i Vestindien og ikke opholdt sig der siden sit 9' aar. Foruden *Ruan* har hr. *Tuite* og dr. *Meder* fra Edinburgh meldt sig med lignende begæring, og det synes som flere kan ventes. Paa nærmere forespørgsel fra direktionen udtalte fakultetet 20' november 1819, at man ønsker, at det maatte bestemmes, at ingen andesteds gradueret dr. med., hvad enten han er indfødt eller fremmed, maatte kunne erholde licentia practicandi i de danske stater med mindre han underkastede sig den lovbefalede offentlige examen. Omendskønt der om denne sag kun er en mening i fakultetet, saa har man dog ikke været enige om det tidspunkt, fra hvilket denne regel skulde træde i kraft og in specie med hensyn til reglens anvendelighed paa *Ruan* og *Tuite*. Nogles votum gaar nemlig ud paa, at forbudet mod colloquia privata, der snarest muligt burde publiceres, først burde træde i kraft 1821 eller 1822 og følgelig ikke kan anvendes paa de tvende omtalte doctores. For denne mening anføres følgende grunde:

1) Det er altid haardt og ydmygende for den, som alt har erhvervet jura doctoris ved et berømt universitet at maatte underkaste sig en offentlig prøve, der mulig kunde have rejektion til følge. Han er ved saadan examen udsat for skæve domme af tilhørerne, dels formedelst de modifikationer i lægevidenskabens principper og kurmetoder, som er følge af de forskellige skoler. Æls formedelst mangel af regel for, hvad der kan tordres af examinandi, som ikke har nydt undervisning af examinatores, dels endelig formedelst

den fremmede udtale af det latinske sprog eller mangel paa øvelse i samme. — 2) Da *Ruan* og *Tuite* rejste til Edinburgh for at studere, existerede ikke den lov, som nu udelukker dem fra praxis i Vestindien, den var dem ikke engang bekendt til den tid, da de creeredes, og denne lov selv befaler ikke udtrykkelig at examen skal være publicum. — 3) Ved at udsætte terminen til 1821 eller 1822 vilde der gives Ost- og Vestindianerne tid til at studere ved vort universitet.

Derimod anføres fra den modsatte mening følgende: 1) Det kan ikke miskendes, at vore kandidater i almindelighed besidder flere kundskaber end de fremmede, fakultetet hidtil har haft lejlighed til at prøve. Blandt de faa udsigter, vore kandidater for tiden har, var dog Vestindien en. Men for hvert fremmed individ, som der nu tilstedes praxis, indskrænkes denne for vore. Det synes derfor billigt, at disse skulde kunne overbevise sig om, at de fremmede ved en offentlig examen behandlede af fakultetet med samme strengthed, som de selv. Thi at der udenlands og navnlig i Edinburgh, hvor examen og promotion sjældent adskilles, fordres til begge langt mindre end hos os, er en bekendt sag. Desuden hersker paa vore vestindiske øer en partiskhed for alt, som er engelsk, at denne indskrænkedes til fordel for vore kandidater vilde næppe heller skade det offentlige. — 2) D'hr *Ruan* og *Tuite* er begge saa unge og har saa nylig fuldendt deres studium, at det ikke kan krænke dem at sættes i klasse med vore kandidater, af samme grund kan de lidet eller intet forudsættes at have glemt og bør kunne gennemgaa examen rigorosum, men denne bør holdes paa latin, som enhver promotus nødvendig maa forstaa, og som med mere billighed kan fordres

end færdighed i det danske, i hvilket sprog det kirurgiske akademi nylig har tilstaaet dr. *Gregg* fra Glasgow et privat colloquium, Det bemærkes ogsaa, at tilhørernes dom eller examenskarakter er af liden vigtighed for disse examinandi, hvem det kun er om at gøre at admitteres til licentia practicandi.

Da iøvrigt enhver prøve af dette slags, som ikke skal falde ud til forelæsning af examinandus, nødvendig maa indrettes saaledes, at den sidste ledes ved spørgsmaal af examinatores, saa skønner fakultetet ingen væsentlig forskel mellem en examen publicum og et colloquium publicum og er desuden af den formening, at et colloquium, hvad enten publicum eller privatum kan og bør afholdes med samme strengthed.

Direktionen svarede 4' december 1819, at colloquium privatum, som *Sandberg* erholdt tilladelse til, blev bevilget ikke alene af hensyn til, at han allerede i aaret 1813 var blevet dr. med i Edinburgh og paa samme tid medlem af det medicinske selskab sammesteds, hvilke grunde i 1814 ikke ansaas tilstrækkelige, men ogsaa i betragtning af, at han med held siden 1817 (1814?) havde praktiseret paa St. Croix. Da dette ikke er tilfældet med *Ruan* og *Tuite* maa direktionen tiltræde fakultetets mening, at et saadant colloquium privatum ikke kan forundes dem, og det saa meget mere som reskriptet 28' august 1818 efter i §§ 1 og 2 at have bestemt det fornødne om de læger, som allerede har praktiseret, i § 3 anordner, at *ingen andre herefter maa faa tilladelse til at praktisere som læger i Vestindien end de, som ved Københavns universitet har underkastet sig den befalede examen.* Derfor maa *Ruan* og *Tuite* underkaste sig examen medicum efter de foreskrevne regler.

Om *Ruan* siger dog Den danske Lægestand, at han fik examen publicum exterorum ved medicinsk fakultet 1820 og praktiserede derefter paa St. Croix.

Kongen forlangte 12' maj 1816 erklæring om prof. *Smiths* ansøgning om, at det kemiske fag maatte blive et af de fag, hvori der examineres ved examen pharmaceuticum, og at han maatte udnævnes til examinerende medlem ved bemeldte prøve. Den 21' juni 1816 svarede fakultetet, at det fraraadede, dels at det paalægges dem, der vil tage farmaceutisk examen at høre hans kemiske forelæsninger, dels at han maatte udnævnes til examinerende medlem ved bemeldte examen og tillægges titel af professor chemiæ & pharmaciæ ved Københavns universitet.

III.

Den 9' oktober 1819 var *Schumacher* blevet udnævnt til professor ved universitetet og allerede 20' december kom han med et stort forslag til ændring af anatomiundervisningen, og dette forslag gav anledning til to vota fra fakultetet. Sagen var den, at medicinerne ikke dissekerede selv, og dette fandt den gamle professor fra kirurgisk akademi, hvor eleverne havde dissekeret siden 1744, utilladeligt. For at kunne gennemføre dette, forlangte han ansættelse af endnu en prosektor. *Schumacher* skrev:

»Det er kendt nok, at anatomien er den gren af de medicinske videnskaber, som er nødvendig for enhver, der tænker at ville blive med tiden læge, og som maa være det første, hvormed der begyndes, thi uden denne kan han ej faa indsigt i den sygelige tilstand i det menneskelige legeme. Alligevel er det ogsaa den gren af medicinen, som mest bliver forsømt, bliver kun overfladisk behandlet, bliver kun lært teoretisk, fordi man har i denne videnskab saa gode bøger med kobber, og sjældent finder man, at lægerne har lagt sig efter den praktiske anatomi, som er saa saare nødvendig for de i statens tjeneste ansatte læger, saa vel som ogsaa for andre.

»For at ophjælpe denne i almindelighed saa overfladisk behandlede gren af medicinen, kunde det efter

mine uforgribelige tanker være gavnligt, om der skete en liden forandring; dels at kandidaterne, som vil tage medicinsk examen, maatte give praktisk prøve og ligeledes lave et eller andet præparat til det anatomiske museum, hvorved deres praktiske indsigter i anatomen bedre kunde bedømmes; dels at personalet ved anatomikammeret blev forøget i det mindste med en. I henseende til det sidste tager jeg mig derfor den frihed at foreslaa til den høje direktionens nærmere bedømmelse, at i stedet for en, to prosektorer blev ansatte, nemlig: den ene skulde være den *første*, som egentlig skulde bestandig være forpligtet til at dissekere til professorens forelæsninger. Den anden skulde altid være tillige reservemedicus ved Frederiks hospital, men tillige dog arbejde i anatomen og være forpligtet til at bearbejde de dele, som af professoren blev ham paalagte, og begge skulde holde forelæsninger i en eller anden gren af anatomen, som professoren i denne videnskab kunde anse nødvendig, for at et *cursus anatomicus* i kortere tid kunde blive til ende bragt, til gavn for de studerende.«

Den ordning, som *Schumacher* foreslaar, er en tro kopi af ordningen ved kirurgisk akademi, hvor han havde haft rig lejlighed til at lære dens fordele at kende. Han søger derfor ogsaa at fastslaa dens nytte:

»1) At professoren i sygdomstilfælde af den første prosektor ej vil komme i forlegenhed med sine forelæsninger, da der strax var en, der kunde træde i den førstes sted og paatage sig hans forretninger.

2) Det anatomiske museum vilde vinde meget, det vilde snarere kunne blive forøget, thi den ene kunde hjælpe den anden ved præparationer, indsprøjtninger etc.

3) Det vilde uden tvivl give anledning til kappelyst, ej alene imellem de to prosektorer men ogsaa iblandt de studerende, at de nemlig ej alene blev mere færdige i det praktiske anatomiske, men ogsaa at det gav dem haab om at opnaa en af disse pladser med tiden, som naturligvis maatte anses som befordringsposter i fremtiden.

Hvad gagen angaar, da tror jeg (efter det som jeg ved at prosektorgagen er 300 rbd.s. aarlig) at den første prosektor burde have disse 300 rbd.s., hvilke i disse kostbare tider ej er for meget for en mand, som skal have med et baade besværligt og i visse maader betragtet ubehageligt arbejde at bestille, da han næsten ingen anden bestilling kan paatage sig. Den anden prosektor har gage som reservemedikus, han synes mig kunde lade sig nøje med 100 rbd.s. Disse sidste 100 rbd. var altsaa maaske det eneste, som kunde være til hinder for dette forslags udførelse, da det nemlig er en forøget udgift for universitetets fond. Dog, naar disse 100 rbd. skulde være den eneste forhindring, og denne ej skulde kunne tilvejebringes uden mange vanskeligheder, da tager jeg mig den frihed at foreslaa: at den første prosektor fik 200 rbd. s. og den anden 100 rbd. s.«

Fakultetet delte sig i et flertal bestaaende af *F. L. Bang, Saxtorph, Ole Bang og Howitz*, medens *Herholdt* afgav et større minoritetsvotum.

Flertallet kunde ikke andet end anbefale planens snarest mulige iværksættelse, da den upaatvivlelig vilde have gavnlig indflydelse paa den praktiske anatomis dyrkelse ved universitetet og bidrage til hurtigere at frembringe et anatomisk museum, som fakultetet formedelst flere uheldige omstændigheder nu siden

1807 har maattet savne. Derimod finder fakultetet det ikke heldigt, at den anden prosekter tillige skulde være reservemedikus ved Frederiks hospital, tvertimod finder man en saadan forening stridende baade mod universitetets og hospitalets interesse, lige som den skal være det imod reservemedici instrux. Dette embede beklædes kun i to aar, hvilke da fuldt bør anvendes paa den praktiske lægevidenskab for deri at opnaa den højst mulige fuldkommenhed. Lyst og duelighed hertil forudsætter ikke altid lyst eller duelighed til den praktiske anatomi. Endelig synes det mindre passende at gøre reservemedikus til anden prosekter, da han ifølge sin stilling som saadan paa en maade vilde blive den første prosekter underordnet. — I det sted vilde det uden tvivl være gavnligere om til anden prosekter valgtes en ung medicinsk student eller kandidat, der havde fortrinlig lyst til den praktiske anatomi; en saadan kunde man derved skaffe en pengeunderstøttelse, hvortil paa de tider saa mange trængte; som yngre vilde han villigere modtage vejledning af den ældre første prosekter og dannes til at erstatte denne i tilfælde af afgang eller sygdom, flere unge mænd vilde faa lyst til den praktiske anatomi og ved forefaldende vakance kunne aspirere enten til prosekter-embedet eller til selve professoratet.

Men fakultetet havde endnu en indvendig mod forslaget og den forekom det aabenbart meget alvorlig. *Schumacher* havde foreslaaet, at prosektererne skulde holde forelæsninger for i forening med professoren hurtigere at kunne fuldende et kursus, men hertil siger flertallet af fakultetet, at det hidtil ikke har været nødvendigt, men næppe heller kan tilstedes, da ingen ifølge universitetets love og vedtægter kan tilste-

des at holde forelæsninger uden dets ansatte professorer, adjunkter eller doctores legitime promoti, som altsaa forud har aflagt prøve paa deres duelighed til videnskabeligt foredrag. Derimod maa det som hidtil være begge prosektorer uforment at vejlede de studerende ved de saakaldte private manuduktioner. — For vor tid lyder det underligt, at det, at en mand havde erhvervet doctorgraden ved at disputere paa latin, skulde være en prøve paa hans duelighed til at holde et videnskabeligt foredrag paa dansk, men troen paa latinens overlegenhed var indtil videre ganske urokkelig.

Herholdt, der sammen med *Saxtorph* i en række aar havde paataget sig undervisningen i anatomi, afgav et separatvotum 12. april 1820, hvori han ogsaa kom med en del historiske betragtninger. Han begynder med at sige, at efter hans mening er en prosektor tilstrækkeligt til de anatomiske forelæsninger. Fakultetets elever har især i det sidst forløbne decennium udmærket sig ved grundige svar paa de dem forelagte anatomiske spørgsmål. Dette er sandhed, men lige saa vist er det, at de fleste af dem havde erhvervet de dertil fornødne kundskaber ved blot anskuelse af dels friske, dels tørrede præparater, som forevist under de anatomiske forelæsninger; vel ogsaa ved at studere anatomiske tabeller og ved manuduktion. Faa eller maaske ingen af fakultetets elever havde derimod selv øvet sig tilstrækkeligt i anatomisk dissektion. Mængden besad altsaa blot teoretiske kundskaber i anatomien, men maaske ingen havde forskaffet sig den nødvendige færdighed i den praktiske anatomi. Anatomien som videnskab, der kan læres ved blot anskuelse, er mindre ubehagelig og møjsommeligt, end ana-

tomien som kunst, der kun kan læres ved at dissekere eller ved selv at lægge haand paa cadaveret. Da nu anatomiske indsigter hidtil har været ansete som tilstrækkelige for den egentlige medicus, saa er det naturligt, at fakultetets elever valgte hin gerning: lod sig nøje med at studere anatomien som videnskab (teoretisk) uden tillige at dyrke den som kunst (praktisk). Fra dette synspunkt betragtet havde undervisningen i anatomien ikke den mest hensigtsmæssige organisation, og at hin mangel hverken var til hæder for højskolen eller til gavn for samfundet er uimodsigeligt. Sank ikke det medicinske studium endnu førend *Th. Bartholins* død, fordi, som han selv fortalte, fakultetet maatte give efter (ligesom i *Anders Christensens* tid) for den offentlige mening og ophøre at dyrke anatomien praktisk?

Herholdt sigter her til, at *Bartholin* et sted fortæller, at *Anders Christensen*, som fra 1584—1602 var professor i medicin, begyndte at dissekere, men vakte en saadan afsky, at ingen vilde omgaas ham, og et andet sted omtaler, at dissektionerne her i København omtrent paa den tid, da *Steno* for stedse forlod landet, ogsaa vakte forargelse.

Herholdt fortsætter: Bebrejder ikke historieskriveren *Riegels* med føje prof. *Buchwald*, at han ikke kunde finde en duelig discipel til prosector og derfor ikke kunde demonstrere anatomien praktisk? — Dette er ikke ganske rigtigt! Ganske vist maatte *Buchwald* jenty til kirurgerne for at faa en prosector, men det gjorde han netop og fik en saa fremragende mand som *Heuermann* som prosector og vikar.

Herholdt siger derpaa: Var ikke anatomihusets ødelæggelse under branden 1728 og den praktiske ana-

tomis forsømmelse i det næstfølgende decennium skyld i, at den kgl. kammertjener (siden generaldirektøren) *Simon Crüger* fik oprettet theatrum anatomico-chirurgicum 1736? — Paa dette punkt har *Herholdt* ganske sikkert ikke ret, for den kirurgiske læreanstalts oprettelse havde intetsomhelst med branden af universitetet i 1728 at gøre.

Mindes jeg ret, fortsætter *Herholdt*, saa var alle fakultetets professorer (prof. *Horrebow* undtaget) siden min ankomst hertil 1783 elever først af det anatomiske teater og siden af det kirurgiske akademi? Og havde ikke især den praktiske anatomis forsømmelse (blandt de studerende) mærkelig del i, at det kirurgiske akademi blev stiftet 1784? — Her tager *Herholdt* igen fejl rent bortset fra, at det ikke var 1784, men 1785, at akademiet blev oprettet.

»Hvorfor lader fysici lige fra *Bartholins* hæderlige epoke indtil vor tidsalder kirurgerne i deres overværelse forrette næsten alle legale dissektioner? Hvad er skyld i, at næppe nogen af fakultetets elever (fra 1478 til 1820) efterlod sig et hæderligt minde som kirurgisk operatør? *Riegels* har sikkerlig uret, naar han hertil finder aarsagen i medicorum ringeagt for kirurgien; langt rimeligere er det, at medici — af mangel paa færdighed og øvelse i den praktiske anatomi — betragtede den kirurgiske kniv som et frygteligt redskab; medens dog fædrelandet blandt kirurgerne, der besad mindre videnskabelig dannelse, ja vel og en ringere anatomisk indsigt, men en større anatomisk færdighed, havde operatører end saa dristige som *fordums Archates* i Rom.«

Herholdt, en af vore tidligste medicinalhistorikere, som tog arkiverne til hjælp, og som selv oprin-

delig var kirurg, har ligesom hans fleste efterfølgere ikke øje for, at kirurgi var et haandværk, som ingen udenfor lavet kunde give sig af med. Naar han taler om Archates i Rom, er dette vist en skrivefejl for Archagatus, en Græker, som c. 120 f. Chr. kom til Rom og en tid gjorde stor lykke med sine operationer, men snart blev forhadet.

»Er det ikke mærkværdigt, at Danmark stedse blandt fakultetets elever havde fødselshjælpere af første rang — fordi anatomisk indsigt (uden praktisk anatomisk kunstfærdighed) er ene tilstrækkelig til med held at kunne udøve denne saa vigtige del af den operative kirurgi?«

»Det er da, som mig synes, højst vigtigt at udfinde et motiv, der kan bevæge (eller et middel som kan tvinge) samtlige fakultetets elever til at dyrke anatomien *praktisk*, førend de fremstiller sig til examen. Man maa søge at bringe det dertil, at hver medicinsk kandidat er skikket til at være, at kunne fungere som anatomisk prosector. Hertil mener jeg udfordres passende dissektionsstuer (som fakultetet siden 1807 har manglet), undervisning (ikke i anatomien) men praktisk i den kunst at dissekere — og en forskrift, der efter prof. *Schumachers* forslag byder, at hver kandidat skal ved at forfærdige et specimen anatomicum, godtgøre sin færdighed i at dissekere, førend han kan stedes til mundtlig examen. Hin undervisning i dissektion kan ikke betragtes som en egentlig forelæsning; den vilde blive for byrdefuld for den anatomiske professor og ligeledes for hans egentlige prosector. — Med hensyn til den turde det derfor især være vigtigt, at nok en ung mand blev ansat ved anatomikammeret for at vejlede de studerende praktisk i dissektion efter

samme norm, som det aarligen sker af en reservekirurg ved det kirurgiske akademi. Ved samme akademi er truffet den vise foranstaltning, at ingen af dets reservekirurger ansættes som reservekirurg ved Frederiks hospital, førend han alt i flere aar har fungeret som akademiets prosekter — en foranstaltning, der af fakultetet fortjener at efterlignes. Saa længe det ikke er sket, maa befrygtes, at vi faar to slags medici d. e. et slags der (som fordem *Rottbøll*, *Horrebow*, *Skielderup*) er praktiske anatomer uden at være øvede i eller at befatte sig med medicinsk praktik, og et andet slags, der, som hidtil mængden, praktiserer den egentlige medicin (ikke kirurgien tillige) uden at være praktiske anatomer. — Lod det sig gøre, at denne praktiske undervisningspost strax eller i fremtiden kunde overdrages til Frederiks hospitals reservemedicus, saa kunde han tillige vejlede de studerende paa hospitalet i at forrette legale sektioner, hvortil den professor, der læser over medicina forensis sædvanligt mangler den fornødne lejlighed. Reservemedicus kunde da ogsaa fremfor andre aarlig berige fakultetets museum med patologiske specimina, hvis anskuelse er saa højst vigtig for den studerende ungdom.«

Meningen med *Herholdts* votum er vistnok, at han mener, at til de anatomiske forelæsninger er en prosekter tilstrækkelig, men paa den anden side finder han dissektionsovelser saa vigtige, at han stærkt anbefaler dem, og for at gennemføre disse øvelser bliver endnu en prosekter nødvendig. Hertil vil han have en ung mand, som skal have været prosekter, inden han kan blive reservemedicus paa Frederiks hospital, men ganske klart er *Herholdts* forslag ikke.

Den 3. juni 1820 skrev saa direktionen til fakulte-

tet, at man var enig med fakultetet om prøven i dissektion og om at der ansattes to prosektorer, men man kunde kun raade over 300 rbd. til dem, saa den ene maatte have 200 rbd., den anden 100 rbd., som *Schumacher* subsidiært havde foreslaaet, men der tilføjedes »saa meget mere, som der, naar det Meyerske legat, anatomikammeret har i vente, er blevet ordnet, og dette vil rimeligvis ske inden føje tid, vil kunne gives lejlighed for den første prosektor til fra bemeldte legats renter at erhverve sig en ikke ubetydelig aarlig indtægt ved at forfærdige præparater for det anatomiske museum.« Hermed sigtes til, at stifteren af mange store legater *Amsel Meyer* havde bestemt 10000 rbd. til et antropologisk museum, og renterne af denne kapital kom til at spille en betydelig rolle for anatomisk museum.

Da fakultetet havde modtaget meddelelse om, at der ikke kunde skaffes penge til en anden prosektor, skrev man igen til direktionen 15. juli 1820, at man dog troede, at det var bedst, at der kun antoges en prosektor med 300 rbd. gage, da man derved kunde haabe at faa delvise subjekter, som man kunde beholde i længere tid.

Da fakultetet imidlertid havde faaet at vide, at der foruden *Meyers* store legat paa 10000 rbd. til antropologisk museum, vilde blive et andet legat for nogle studerende, saa mener man, at en part deraf kunde bestemmes til en stud. eller cand. med. mod at han forpligtedes til at gøre tjeneste som prosektor men dog kun paa et aar, paa det at flere studerende kunde opmuntres til at øve sig i den praktiske anatomi. Kun naar der ingen fandtes til afløsning, maatte der gives forlængelse i 2—3 aar.

Fakultetet fandt ogsaa, at det vilde være meget nyttigt at knytte dette stipendium til volontørpladserne paa Frederiks hospitals medicinske sygestuer, saaledes at der ved en udtrykkelig bestemmelse tildeltes bemeldte volontører fortrinlig adgang til stipendiet efter deres anciennitet i hospitalets tjeneste, dog saaledes at examen eller fortrinlig duelighed herved tillige maatte komme i betragtning.

Man beder om direktionens bifald og tilføjer, at man har henvendt sig med forslag derom til *executores* i *Meyers* bo.

Endelig fremsender fakultetet et opslag, som man havde lavet angaaende examen dateret 15. juli 1820:

»Ifølge det medicinske fakultets indstilling til den kgl. direktion for universitetet og de lærde skoler, samt dennes dertil givne samtykke, bliver herefter i overensstemmelse med universitetsfundatsen af 7. maj 1788 § 21 at iagttage:

»1) at ingen kan stedes til medicinsk embedsexamen, førend han har afgivet til museum anatomicum et af ham *selv forfærdiget anatomisk præparat*.

»2) at før den mundtlige examen anstilles, enhver medicinsk kandidat skal have bevist sin færdighed i den *praktiske anatomi* ved at *dissekere* en opgivet part af det menneskelige legeme, eller *foretage en obduktion* efter medicinæ forensis forskrifter.

»3) at kandidaten ligeledes paa kadaver skal aflægge prøve paa sin indsigt og færdighed i *kirurgiske operationer* især saadanne, som i almindelighed ikke taaler opsættelse, eller som jævnlig forefalder in *praxi*.«

Direktionen indstillede saa til kongen, at gagen for prosektoren sættes til 300 rbd., og der kom derpaa kgl.

resolution af 16. september 1820, at gagen for prosek-
tor reglementeres til 300 rbd. sølv aarlig at udrede af
kommunitetets kasse.

Der er maaske ikke mange punkter, hvor forskel-
len paa undervisningen ved medicinsk fakultet og den
kirurgiske læreanstalt træder saa tydeligt frem som
ved anatomiundervisningen, og det falder saa meget
mere i øjnene, da den medicinske examen ogsaa fra c.
1800 gav ret til kirurgisk praxis. Da jeg havde skrevet
theatrum anatomico-chirurgicum's historie skrev en
af mine kritiske anmeldere, der ikke vilde anerkende
den kirurgiske læreanstalts værdi: »Der er nu det
mærkelige, at ved denne skole for praktikere blev der
trods det rigelige materiale ikke dissekeret af studen-
terne de første 8 aar; denne vigtige disciplin blev først
optaget, da der udefra kom ordre dertil, rimeligvis paa
tilskyndelse af — universitetsprofessor *Buchwald*
jun.« Lidt senere bemærkedes: »Var mon universite-
tets undervisning i anatomi eller interesse derfor min-
dre?« Som man vil have set af det foregaaende, kom-
mer svaret tydeligt frem i 1820. Der skulde ske det,
at en tidligere professor i anatomi ved kirurgisk aka-
demi skulde blive professor i anatomi ved universi-
tetet, før dissektion ved hans initiativ skulde blive ind-
ført ved universitetet, 76 aar senere end ved den ki-
rurgiske læreanstalt eller om man vil 283 aar efter fa-
kultetets oprettelse, og saa maa man vel lægge mær-
ke til, at den medicinske examen i omtrent 20 aar
havde givet ret til kirurgisk praxis. Paa den anden si-
de var de fordringer, *Schumacher* stillede, ganske
overdrevne, som det vil fremgaa af det følgende.

I januar 1828 søgte *Schumacher* om, at kataloget
over antropologisk museums præparater, som i manu-

skript udgjorde c. 30 ark, maatte trykkes uden udgift for museet og henregnes til de friark, som bogtrykker Schultz skal trykke. Da saa *Descriptio musei anthropologici universitatis Havniensis* var udkommet, gav det anledning til flere indlæg. *Eschricht* anmeldte det meget udførligt paa 16 sider i *Maanedsskrift for Literatur* 1829, idet han vel anerkendte *Schumachers* flid, men kritiserede stærkt, idet han paaberaabte sig sine erfaringer fra den udenlandsrejse, hvorfra han netop var kommet hjem. Særligt ankede han over, at der herhjemme kun blev taget hensyn til den deskriptive anatomi, medens han navnlig savnede præparater til udviklingslæren. De store museer i udlandet havde store fostersamlinger. De moderne museer staar ikke over de gamle i kunstfærdighed, men ved den højere tendens, der genkendes i præparaternes udvalg og anordninger. Et saadant museum er vigtigere end et museum, som indskrænker sig til præparater af det udviklede voxne menneske. Indsprøjtede og tørrede præparater duer ikke meget, lægen maa som kirurg lære af det friske cadaver osv. Endvidere ankede han over, at konservatoren ved kirurgisk akademi *Ibsen* ikke var nævnt mellem dem, som havde lavet præparater til museet. — *Schumacher* svarede i *Nyeste Skilderie af Kiøbenhavn* 1829 og var ret afvisende overfor *Eshricht* og vilde til hans bemærkning »her er altsaa meget tilbage at ønske« svare amen, men til spørgsmaalet om det er muligt strax at faa alt hvad man ønsker svare nej. Han spotter over *Eschrichts* rejseerfaringer, men saa var han saa ufor-sigtig at sige, at naar han ikke havde nævnt *Ibsen*, var grunden den, at han havde faaet betaling for sine præparater, da de var examenspræparater for de stu-

derende, som meldte sig til examen. Denne bemærkning efterfulgtes strax af en artikel i Københavnsposten: »Mærkelig ytring af hr. etatsraad *Schumacher*«, hvori der udtales overraskelse over, at en professor »uden sky« offentlig erkender, at det uvæsen, at de studerende ikke selv laver deres præparater stadig bestaar. Der citeres derefter den kgl. resolution m. m. hvorefter de studerende skal aflevere et af dem selv forfærdiget præparat.

Schumacher skrev saa til direktionen for universitetet, at han i de første aar efter direktionens anordning forlangte præparater, som var forfærdiget af kandidaterne selv, men der mødte saa mange vanskeligheder, at han hverken kunde opfylde direktionens befaling eller sit eget ønske.

»1) meldte kandidaterne sig saa sildigt, at jeg indsaa, at de ikke kunde blive færdige med de præparater, jeg vilde forelægge dem til at indlevere til den forestaaende examen.

»2) Naar jeg skulde være forvisset om, at *de selv* havde forfærdiget saadanne præparater, maatte jeg have kandidaterne under mit specielle opsyn; thi ved saadanne præparater udfordres tid og en dertil bekvem lejlighed. Det første angaaende tiden, da vilde det være meget kedsommeligt og tidsspildende for mig, thi for at bedømme rigtigt, maatte jeg bestandig være tilstede og være vidne til, at de selv og ingen andre præparerede, og der medgaar til saadanne præparaters forfærdigelse ikke faa dage, men uger, ja maaneder efter præparaternes forskellighed. Hvad lejligheden angaar, da udfordres dertil, at kandidaten tillige maa være paa et sted, hvor han kan være indelukket den tid, han brugte til hovedpræparationen, thi

i sin egen bopæl kunde han ej tillades at være, hvor skulde han saa faa underholdning fra? Naar jeg alt-saa med sikkerhed skulde give ham karakter, kan jeg ej heller engang overlade det til prosektoren at have opsyn med kandidaten.

»3) Kandidaterne indleverer mange gange patologiske præparater; for modtagelsen af saadanne kan jeg ikke undslaa mig, da de hører til en god antropologisk samling; men hertil behøves ingen stor præparation, hvoraf man kunde bedømme kandidatens kapacitet i den praktiske anatomi, følgelig kunde jeg i dette tilfælde ingen karakter give.

»Af disse grunde har jeg tilladt kandidaten at give enten tørrede anatomisk-fysiologiske præparater, hvorfor de maa melde sig nogle maaneder før examenstiden, at de kan præparere eller lade præparere de specimina, som jeg opgiver dem — eller og patologiske præparater tørrede eller i spiritus.

»Men for at kunne bedømme kandidaternes due-lighed i den praktiske anatomi med vished, bruger jeg den maade at opgive 3 forskellige præparationer, nemlig: af nerver, muskler og leddebaand eller undertiden af indvoldene. Enhver opgave er i en dobbelt forse-glet seddel, hvoraf kun en ad gangen maa aabnes, den nemlig som han vælger først at præparere efter, de to andre bliver uaabnede, saledes at han ikke ved, hvilke nerver, muskler etc. han skal præparere, før-end han aabner sedlen. Kandidaten maa efter tilsigel-sen indfinde sig hos mig i min bolig om morgenen kl. 7, i det seneste kl. 8, han bliver indsluttet i præpa-rationsværelset, selv auditorium bliver laaset og nøg-lerne tager jeg til mig, og ingen adgang til ham bliver tilstedet af nogen. To til tre eller flere gange besø-

ger jeg ham for at se, hvorledes præparationerne gaar frem. Naar han nu er færdig, hvilket almindeligst sker først om aftenen, ja vel og først næstkommende morgen, saa lader jeg mine kolleger vide, at censuren over kandidatens præparation skal foretages, hvorved jeg da giver dem tilkende, hvilken karakter kandidaten har fortjent.

»Det skulde glæde mig, om denne efter min ufor-gribelige mening nyttigere indretning ved examen vilde finde den høje direktionens bifald; i modsat tilfælde udbeder jeg mig nærmere forholdsregler og beder om tilgivelse for overtraadt befaling.«

Af direktionens skrivelse til fakultetet fremgaar, at alle 3 sedler efterhaanden aabnedes og alle 3 præparationer udførtes. Fakultetet erklærede sig enig med *Schumacher* om præparationerne ved examen, men derimod fandt man det overflødigt med præparaterne til museet, da de ikke var egnede til at vise kandida-tens duelighed i at præparere, men de berøvede ham enten penge eller megen tid henimod slutningen af hans forberedelse til examen.

Resultatet blev, at direktionen bestemte, at præparaterne til museet kunde falde bort, men at examen ellers blev som af *Schumacher* foreslaaet.

Om de forhold hvorunder det anatomiske studium fandt sted, findes en del oplysninger, idet *Schumacher* gang paa gang søgte om forbedringer. Den første hen-vendelse var til rektor og professores consistoriales den 3. oktober 1822:

»Da der nu allerede er over 3 aar henrundne siden at jeg blev ansat som professor anatomiaë ved univer-sitetet, og da der ved min ansættelse blev talt om, at der allerede næstfølgende aar skulde begyndes paa at

bygge museum, anatomikammer og en bopæl til mig, men da dette efter rimelighed vil have endnu lange udsigter, saa tager jeg mig den frihed at foreslaa: Om universitetet vilde købe en gaard bekvem til ovennævnte brug.

»Grundene for opfyldelsen af dette mit ønske er følgende:

1) Det hele lokale til museum og anatomikammer er saa usselt, at det ikke fortjener navn af saadant; thi a) den offentlige dissektionsstue er meget for lidet til at afbenyttes af de studerende, da der næppe kan staa 4 borde og de studerende (naar alle borde er belagte med cadevera, hvilket almindelig er tilfældet hele vinteren, ja selv en del af foraaret og høsten) staar sig selv i lyset og hindrer hinanden i at kunne præparere frit, som de bør. Desuden er jeg nødsaget til at have denne stue opfyldt med det absolut nødvendige inventarium af baller, spande, pottes etc., som ikke kan have sikkert paa noget andet sted. Selv luften bliver i højeste grad usund af saavel kadavernes som de præparerendes uddunstninger. — b) Det værelse, som skulde være min private dissektionsstue, er ligeledes meget lidet, og rummet er blevet mindre derved, at jeg har været nødsaget til at maatte sætte 2 store skabe derudi, hvilke allerede er fyldte med præparater, der ikke kunde faa plads i det saakaldte museum. Det bord, som skulde afbenyttes til præparation ved mine forelæsninger, staar tværs for vinduet, som lader saa megen plads, at een bekvemt kan sidde derved, mindre to, nemlig min prosector og jeg. — c) Det værelse, som kaldes museum, er allerede saaledes besat med 7 skabe, hvilke alle er opfyldte med præparater, at det næppe er muligt for een person at trænge

sig imellem dem; og jeg har, alene for at faa plads, maattet stille dem saaledes, at præparaterne staar for det meste i mørke; hertil kommer, at jeg nu ingen mere plads har til at stille nye skabe paa, skønt præparaternes tal ideligen forøges.

»2) Naar jeg her hvert aar skal fremvise ny tilkommende præparater for universitetets direktion eller andre af byens indvaanere (hvilket efter testators villie for museum skal ske) kan dette ikke ske med bekvæmmelighed og præparaterne kan ej fremstille sig i fordelagtigt lys. Rejsende læger, som har set det anatomiske museum, har ikke kunnet tilbageholde deres forundring over en saa ubekvem indretning.

»3) Det er mig af politidirektøren forbudt at op hænge noget præparat saaledes, at det kan ses fra gaden, for at forhindre sammenløb af folk; men hvor skal jeg nu tørre præparaterne? Loftet er det eneste sted, jeg har dertil; mange præparater maa tørres i lufttræk for at kunne opbevares og hindre deres bedærvelse. Benene maa ligeledes udsættes for den frie lufts indvirkning for at fedtet kan uddrives og de derved blive hvidere.

»4) Skønt allerede temmelig til alders, havde jeg dog endnu undertiden lyst til at arbejde selv paa cadavera eller noget andet til antropologisk øjemed, men anatomikammerets fraliggenhed fra min bopæl og den ubekvæmmelighed ved stedet selv, gør mig dette umuligt.

»5) Ved ansættelse som professor anatomiaë ved universitetet blev mig tillige paalagt, at jeg skulde være inspector musei. Hvorledes er dette muligt ved saadanne forhen omtalte indretninger? — a) er jeg ikke paa stedet selv, at jeg idelig kunde holde øje med

musei skatte. -- b) Stedets fugtighed kræver, at præparaterne ofte maa udtages for at afpudse den skimmel, hvoraf de saa let bedærvses; men hvor er der plads at lægge dem, naar de udtages af skabene? — c) Da præparaterne er forøgede allerede i den grad, at det ene præparat skjuler det andet, saa kan det ikke let opdages, naar noget har taget skade. Man kan ikke i alle tilfælde skaffe sig nye i de fordærvedes sted, da det ofte ikkun er en lykkelig lejlighed, der tilbyder et godt præparat, og naar dette er fordærvet, maa man maaske i flere aar forgæves vente paa at faa et saadant igen, fornemmelig naar det er patologisk.

»Naar jeg hører, hvor meget fysik og astronomi aarlig koster, maa jeg naturligvis forundres derover og maa endogsaa harmes over, at anatomien bliver saa stedbarnligt behandlet, da anatomien efter min mening dog har en langt højere indflydelse paa menneskets og hele naturens vedligeholdelse end de to først omtalte videnskaber, og burde derfor vel ogsaa have ret til at kræve understøttelse til opmuntring i flid og dannelse for videnskabelige læger.«

Schumacher foreslaar saa at købe en gaard i Stormgade, som vil komme til auktion, hvori der kan være anatomikammer, auditorium, museum og bolig for ham, og han tilbyder selv aarlig i 4 aar at betale 400 rbd. sedler., men i en senere skrivelse fremhæver han tillige, at fribolig i de dyre tider vil være af stor betydning for ham. Fakultetet og konsistorium anbefaler, men man har ingen penge. Senere kommer der forslag om en gaard i Dronningens Tvergade, derpaa i det tidligere kgl. brændevinsbrænderi i Sølvgade og endelig mærkelig nok i en professorgaard — mærkeligt fordi han selv havde givet afkald paa at kunne bli-

ve consistorialis og derved opnaa ret til at optere en professorresidens. Ikke desto mindre havde han virkelig held med sig. Sagen var nemlig den, at konferensraad *Moldenhawer* døde, og hans gaard opteredes saa af professor ordinarius og medlem af direktionen for universitetet og de lærde skoler *Engelstoft*, og han var villig til at overlade gaarden til *Schumacher*, som det fremgaar af en kgl. resolution af 19. marts 1824, hvorefter gaarden overlades *Schumacher* paa hans embedstid til bolig samt til brug for det anatomiske museum og auditorium, saaledes at *Schumacher* svarer til universitetet en aarlig leje af 400 rbd. sedler fra den tid, da gaarden ved udløbet af den forrige besidders arvinger tilkommende naadsensaar kan tages i besiddelse. Desuden bestemmes, at universitetets kasse strax udreder indtil 700 rbd. sedler til gaardens første indretning for ovennævnte bestemmelse og siden aarlig de paa gaarden hvilende skatter samt de til dens vedligeholdelse medgaaende udgifter, dog at denne foranstaltning ophører, naar noget andet lokale i den nye universitetsbygning bringes tilveje for det anatomiske museum, — samt at saa længe bemeldte professorgaard benyttes for universitetets anatomiske museum, en aarlig godtgørelse udbetales fra universitetets kasse med 300 rbd. sølv til prof. *Engelstoft* som den, der ved den seneste option er kommet i besiddelse af den fornævnte professorbolig, fra den tid at regne, da det afgangne konferensraad *Moldenhawers* arvinger tilkommende naadsensaar vil være udløbet, og ifald prof. *Engelstoft* imidlertid skulde ved indtrædende vakance optere en anden embedsbolig eller en huslejeportion, da til den professor, som efter ham maatte

optere forommeldte profesorgaard. Gaarden var nr. 34 i Store Kannikestræde, nu nr. 13.

Som det saa ofte gaar, viste det sig, at de 700 rbd. sedler, som var bevilget til gaardens indretning ikke forslog, og 1. oktober 1825 maatte *Schumacher* indstille om at faa endnu 147 rbd. sedler. Konsistorium foreslog, at de 147 rbd. udredes af det Meyerske legat, hvoraf der i 1819 var indbetalt 1219 rbd. sølv, og deraf havdes endnu 668 rbd. sølv, og at for fremtiden en fjerdedel af det, som vil medgaa til skatter og reparationer af gaarden maa erstattes af museet, som er indflyttet, og det øvrige af den akademiske fond. Denne fjerdedel anslaaes til c. 75 rbd. aarlig. — Direktionen bevilgede summen.

Den 9. november 1825 meddelte *Schumacher*, at han af hofraad *Hambro* havde modtaget 300 rbd. sølv, som af afdøde hofraad *Gersons* midler var testamenteret til offentlige indretninger. Disse 300 rbd. er bestemt til skabe til det Meyerske antropologiske museum og afleverede til *Saxtorph*.

Schumacher gør gentagne gange rede for museets væxt. Medens der i 1819 var 158 præparater, var der i 1821: 362, i 1822: 634, i 1823: 746 og i 1824: 818, men ved denne sidste indberetning tilføjede han, at flere af de ældre præparater var fordærvede og maatte erstattes.

I april 1829 meddelte *Schumacher*, at hans leje af boligen nu faldt ham for svær og søgte om fribolig. Ved kgl. resolution af 6. juni 1829 fik *Schumacher* fra april at regne et gagetillæg paa 400 rbd. sølv — men samtidig fik direktionen et paalæg om for fremtiden ved indstilling om gagetillæg eller andre udgifter mere

detailleret at opgive, hvad sikkerhed der er for, at saadanne udgifter kan afholdes.

Som prosekter havde *Schumacher Erik Svitzer*. Han bad baade i 1824 og 1825 direktionen for universitetet om anbefaling paa ansøgning om et kirurgikat i søværnet og til reserveaccoucheurposten. Han fik anbefalingerne, men fik formentlig ingen af de søgte stillinger. Formodentlig var dette særlig anledningen til, at han i september 1827 sendte en ansøgning paa ikke mindre end 12 sider om at faa kgl. bestalling paa sin prosekterstilling.

Svitzer fremhæver, at reservekirurgerne paa kirurgisk akademi har kgl. bestalling og gaar derfor forud for ham ved ansøgning af embeder. Han oplyser, at han har forfærdiget og skænket anatomisk museum 492 (af 1100) anatomiske præparater. Da museet flyttede til professorgaarden blev der bedre plads til dissektion i Krystalgade, hvorfor mange flere studerende har dissekeret ikke blot fra København, men ogsaa fra Kiel, da man ikke kan nægte dem adgang, naar de er akademiske borgere, selv om de fleste af dem studerer kirurgi. Han har i de senere aar haft 16—20 at undervise, og han anvender 4 timer daglig til undervisningen. Tillige har han foretaget obduktioner for private læger. For nogle aar siden fik han en heftig »nervefeber«, som han mener skyldtes arbejdet. Hans meget arbejde har bevirket, at han har maattet give afkald paa en del praxis, at han ikke har kunnet benytte de offentlige biblioteker, da de kun har aabent i hans arbejdstid, at han faar daarlig tid til literært arbejde og at han intet haab har om at blive fritaget for licentiatgraden, saaledes som hans yngre medkæmper *Eschricht*, der blev fri derfor, fordi han var

fysikus. »Det at forskrive den medicinske doctorgrad fra et tysk universitet, som flere candidati medicinæ har gjort, har jeg troet at være stridende mod de kgl. anordningers aand og et brud paa det københavnske universitets hæder.« Her sigter han vist navnlig til *Møhl*. Han fremhæver til sidst, at *Ibsen* er ansat som conservator musei ved kirurgisk akademi med kgl. bestalling, 200 rbd. sølv og 2 værelser, omtrent det samme som *Svitzer* har, men han har kun halvt saa meget at gøre, og dog vil *Ibsen* maaske blive foretrukket til embedet, skønt han er 10 aar yngre, men han har kgl. bestalling.

Schumacher anbefaler ham meget varmt og siger, at han vanskelig kan erstattes. Fakultetet anbefaler ogsaa og 20. november 1827 fik han ved kgl. resolution bestallingen.

Naar *Svitzer* hentydede til, at *Eschricht* var blevet fri for licentiatgraden, var det ganske rigtigt, for i september 1825 indberettede fakultetet, at landfysikus paa Bornholm *Eschricht* havde indleveret en dissertation: »De functionibus faciei et olfactus organi nervorum propriis«, som fakultetet har antaget. Det indstilles, at han maa forsvare den for doctorgraden, eftersom det embede han beklæder efter fakultetets mening maa være et »anseligt embede«. Det tillodes og ved kgl. resolution 29. oktober 1825 fik fakultetet lov til at tildele ham doctorgraden.

Samtidig med at anatomien saaledes kom til at spille en stor rolle ved de medicinske studerendes uddannelse, er det værd at bemærke, at undervisningen i stetoskopi blev et vigtigt fremskridt. Dette skyldtes dog ikke særlig fakultetet, selv om undervisningen fandt sted paa Frederiks hospital, hvor *Ole Bang* var

blevet overlæge. Det var hans reservelæge *Seligmann Meyer Trier*, der blev den egentlige lærer heri, og han udgav den første danske lærebog i stetoskopi 1830.

I en række af aar var man meget optaget af spørgsmaalet om rang for doctores. Der skreves lange indlæg om hvorvidt doctores juris skulde have højere rang end doctores medicinæ og om, hvorvidt doctores i det hele skulde have rang. Spørgsmaalet afgjordes denne gang ved en forordning af 9. januar 1824, hvorved bestemtes, at doctores medicinæ fik rang i 8. klasse nr. 2 efter rangforordningen af 14. oktober 1746 — det spillede en stor rolle den gang!

IV.

I aarhundredets tredie decennium skete der flere forandringer i fakultetets lærerbesætning.

Den første, som faldt fra, var *Howitz*, som døde 3. april 1826. *Howitz* havde vakt opmærksomhed ved flere af sine skrifter, men ikke mindst da han som retsmediciner og udpræget determinist udviklede sig i større polemik med ansete jurister, især *A. S. Ørsted*. Dette kommer ikke direkte fakultetets historie ved, lige saa lidt som at *Howitz* ganske kort før sin død blev reservemedicus paa fødselsstiftelsen.

Saa snart han var død, indsendte *Otto* den 12. april 1826 sin ansøgning, hvori han gjorde rede for sin uddannelse og udtalte: »Siden min hjemkomst har jeg med den største flid arbejdet mod det maal, enhver videnskabsmand bør sætte sig for i sit fag at naa den højst mulige grad af fuldkommenhed. At jeg derved ikke blot har erhvervet mig mine landsmænds agtelse, men og udenlands ikke har gjort det danske navn skam, derpaa vil de mig højst smigrende bedømmelser af mine litterære arbejder i udenlandske skrifter kunne aflægge vidnesbyrd.«

Men der kom endnu en ansøgning, nemlig fra *Conrad Mathias Lunding*, som var gift med en søster til *Howitz*, eller rettere, der kom to enslydende ansøgninger, dateret 17. Maj 1826, begge stilet til kongen. For-

modentlig er det ene exemplar sendt direkte til kongen, for i direktionens protokol bemærkes: »sendt pr. couvert fra kabinetssekretariatet«. Der er ingen antydning af, at kongen har interesseret sig særligt for ham.

Lunding var født 1791 i København, blev student 1809 og oplyser, at han i de 11 fag, som han opgav, fik 8 udmærket godt og 3 meget godt. Ved examen philosophicum fik han aaret efter præ og blev indkaldt. Han studerede medicin, var flittig paa Frederiks hospital, hvor han 2—3 aar fungerede som kandidat, inden han 1815 først tog kirurgisk og derpaa medicinsk examen begge med første karakter. Han blev saa kandidat paa Frederiks hospital og fødselsstiftelsen og fra 1816 i 3½ aar reservemedicus paa Frederiks hospital og deraf i 4 maaneder fungerende overlæge ved *Mynsters* død. Som bevis paa, at man var fornøjet med ham, meddeler han, at han fik et gratiale af direktionen for hospitalet. 1817 blev han licentiatus medicinæ og 1819 dr. med. »At jeg ej førend 4 aar efter overstaaet examen medico-chirurgicum saa mig istand til at indlevere min dissertation for doctorgraden, tror jeg, hvis forsvar maatte behøves, tilstrækkeligt at kunne undskylde med mine forretninger ved Frederiks hospital med deraf foranledigede praktiske studier og med en del kemiske studier og forsøg, hvormed jeg af tilbøjelighed beskæftigede mig.« 1819 blev han medlem af kgl. medicinsk selskab og 1820 nedsatte han sig i Ringsted for at blive bekendt med landpraxis, da han ønskede at blive fysikus, og det blev han 1822 i Sjællands nordre distrikt (Holbæk). Han slutter med at sige, at især botanik og kemi og tildels medicina forensis og farmakologi altid har været hans yndlingsstudier.

Der sker nu det mærkelige, at direktionen ikke sender ansøgninger til fakultetet, men gør direkte indstilling til kongen, og at man i denne forestilling udtaler sig om de medicinske kvalifikationer uden at vedlægge en udtalelse fra fakultetet. I forestillingen gøres der som sædvanlig rede for ansøgernes kvalifikationer, og det meddeles, at forretningerne midlertidig besørges af de andre professorer, men at man ikke kan undvære en særlig docent. Der skrives saa:

»Af disse tvende maa direktionen allerund. formene, at dr. *Lunding* fortjener at komme i betragtning frem for dr. *Otto*, ej blot af den aarsag, at han er ældre kandidat og doctor, men ogsaa fordi han allerede har været i flere vigtige medicinske stillinger og nu i flere aar har beklædt et anseligt embede som læge med almindelig agtelse baade for hans praktiske duelighed og hans teoretiske indsigter. Vel har dr. *Otto* leveret flere trykte skrifter end dr. *Lunding*, men direktionen tror ikke at kunne tillægge denne omstændighed nogen overvejende indflydelse, da efter flere sagkyndiges dom de af dr. *Otto* udgivne literære arbejder, ej blot de tidligere, men ogsaa de senere, ikke bærer præg af en saadan modenhed eller grundighed, at de skulde kunne give ham fortrinlig adgang til den ansøgte akademiske lærerpost frem for dr. *Lunding*. Derimod har den sidste just gjort de fag, som ved prof. *Howitz's* død er blevet ledige til sit hovedstudium.«

Ved kgl. resolution af 6. juni 1826 blev *Lunding* udnævnt til prof. medicinæ extraordinarius med 800 rbd. sølv i gage fra 1. juli 1826. Samtidig blev han underaccoucheur ved fødselsstiftelsen.

Direktionens dom om *Otto* var vist rigtig nok,

men det synes mærkeligt, at fakultetets erklæring ikke var indhentet. Det varede dog kun et aar, inden fakultetet kom til at sige sin mening, for i oktober 1827 søgte *Otto* om at forundes rang og prædikat af professor, og kongen forlangte direktionens erklæring. Nu blev fakultetet spurgt, og det udtalte, at det anerkendte *Ottos* umiskendelige flid og virksomhed i videnskabelig henseende, dog med den bemærkning, at det vilde være at ønske, at han i fremtiden vilde give sin videnskabelige stræben en mere betænksom og frugtbringende retning. Medens *Schumacher* og *Herholdt* alligevel anbefaler andragendet, udtaler flertallet (*Saxtorph, Bang og Lunding*), at man anser det mindre passende for fakultetet saa vel at bedømme, hvilke egenskaber der kunde give adkomst til den blotte titel af professor som at anbefale nogen til at erholde samme, hvilket sidste heller ikke tidligere er sket. Man tror ogsaa i denne anledning at maatte fremkomme med det ønske, at den virkelige embedsbenævnelse ikke maatte blive tildelt nogen som titel uden besiddelse af dertil svarende embede, men at de almindelige blotte rangtitler maatte blive anvendte til at udmærke dem, som det maatte behage H. M. at benaade i saadan henseende. — Dette ønske blev først opfyldt c. 100 aar senere, men *Otto* blev ikke professor den gang.

Det skulde ikke vare længe, inden der atter blev vakance, for *Lunding* døde allerede 11. marts 1829 af gigtfeber, og der kom strax to ansøgninger om professoratet: fra dr. med. *Drejer* og fra dr. med. *Møhl*.

Joachim Lund Drejer var født 1792 i Farsund i Norge, havde været ved feltlasareterne i Laurvig og Christiania 1807—1811. Han gik samtidig i katedral-

skolen i Christiania, men blev student i København og tog medicinsk examen 1818 med laud. Han var medicinsk kandidat paa Frederiks hospital 1816—1820, reservemedicus 1820—1823 og samtidig amanuensis først hos *Mynster* senere hos *Herholdt*. Licentiatgraden tog han 1826, doctorgraden 1828 og han blev derefter medlem af kgl. medicinsk selskab.

Nicolai Christian Møhl var født 1798 i København, blev student 1816, fik guldmedaille og medicinsk examen med laud 1822. Han var kandidat paa Frederiks hospital 1821—1824, reservemedicus 1824—1826, læge ved koppehospitalet paa Søkvæsthuset 1823—1825 og adjunkt ved stadsfysikatet 1826. — I februar 1827 søgte *Møhl* om at maatte tage doctorgraden uden at tage licentiatgraden. Han beraabte sig paa, at han i to maaneder havde været konstitueret overlæge paa Frederiks hospital, hans ansættelse ved koppelasarettet og stadsfysikatet, nogle afhandlinger i Bibliotek for læger, som han havde skrevet, og hans optagelse som ordentligt medlem i videnskabernes selskab i København. Fakultetet vilde ikke gaa med hertil, men skrev: Skønt den af *Møhl* indleverede afhandling er særdeles vel udarbejdet og bør anses for at høre til de bedre, og skønt hans ansættelse som overlæge ved koppeanstalten muligen fra et synspunkt kunde anses for et anseligt embede, saa mener fakultetet, at ansøgeren hverken har gjort sig saaledes bekendt ved skrifter, at han paa den grund kunde erholde fritagelse for at disputere for licentiatgraden, og at ej heller hans embede ved den nævnte anstalt, der alene er interimistisk, tilstrækkelig kan begrunde saadan fritagelse. Fakultetet mener ogsaa, at dispensation fra frd. 9. januar 1824 ej lettelig burde erholdes. *Møhl* fik derefter 15. maj 1827

afslag paa sin ansøgning. — I stedet for saa at tage begge grader her, fik han doctorgraden fra Halle samme aar. *Møhl* var forøvrigt som ung meget interesseret i filosofi og æstetik, en god ven af *Poul Martin Møller*, og en af »Tylvten«, som angreb *Baggesen*.

Selve ansøgningerne findes ikke ved sagen, men i en følgeskrivelse siger *Drejer* 23. marts 1829, at farmakologiens studium stedse har været ham tillokken- de, og han tror ikke, at han staar tilbage for nogen. *Møhls* følgeskrivelse er mere udførlig. Den er dateret 21. marts 1829 og han tilstaar, at der hidtil har manglet ham motiv til at lægge sig specielt efter denne gren af videnskaben, hvis farmaceutiske del har mindre interesse og vigtighed for den praktiserende læge. Dog tvivler han ikke paa, at han ved udelukkende at anvende al sin flid paa at studere denne disciplin om et halvt aar vil have bragt det saa vidt, at han tør vove at paatage sig saavel at holde forelæsninger over som at examinere i samme. Med hensyn til medicina forensis og politia medica har han som adjunkt ved fysikatet haft megen praktisk øvelse i disse fag og særlig grund til at lægge sig efter dem. Endelig tror han sig i besiddelse af almindelig videnskabelig dannelse og en noget mere end almindelig kenskab til medicinsk litteratur. »Jeg tør tillige tiltro min dømmekraft den modenhed, at jeg ikke letteligen skal føres paa afveje af videnskabelige phantasmata.« Hvis han ansættes, beder han om et halvt aar til forberedelse.

Fakultetet udtalte sig 4' maj 1929: af disse to er *Møhl* mest skikket til offentlig universitetslærer, dels fordi han er bekendt ikke blot blandt sine jævnaldrende, men ogsaa blandt flere af professorerne for at have mere almindelig videnskabelig aandsdannelse end

Drejer og har baade ved sit prisskrift som student og senere ved sine skrifter om kopper og vaccine vist sig som tænkende videnskabsmand, dels fordi han baade af forkærlighed for og ifølge sin nuværende stilling som adjunkt ved Københavns fysikat fornemmelig har gjort den ene af de discipliner, der henhører under det ledige professorat, nemlig medicina forensis til genstand for sit specielle studium og har som studerende og ved examen vist sig velbevandret i den anden disciplin (farmakologien), saa at man med grund kan haabe af hans bekendte flid og gode forkundskaber, at han snart vil kunne indhente, hvad der endnu maatte mangle ham i sidstnævnte videnskab. — Det formale fortrin, som dr. *Drejer* kan synes at have er, at han har disputeret baade for licentiat- og doctorgraden, medens *Møhl* kun har examen medicum og er ikkun absens creeret til doctor ved et udenlandsk universitet. Uagtet den dissertation, som hertil blev benyttet, af vort fakultet var erkendt værdig til sit formaal, ja endog havde faaet samme fordelagtige dom, som det i udlandet har erhvervet sig, anser fakultetet det for gavnligt, at *Møhl* af den aarsag for det første kun ansættes som lektor eller adjunkt ved fakultetet med forpligtelse til at foredrage farmakologi og medicina forensis samt at han — dersom han i sin tid skulde vorde beskikket til professor — maatte paalægges at disputere offentlig pro loco, som tilforn har været brug.

Naar man har set de professorudnævnelser, som havde fundet sted i den forløbne del af aarhundredet, forbavses man maaske ikke saa meget over, at de fordringer, som stilledes til professorernes specielle uddannelse, var mærkelig ringe, men i dette tilfælde er

det højst overraskende, at fakultetet virkelig indstiller en person, som har unddraget sig de paabudte disputater og har skaffet sig en udenlandsk doctorgrad uden at forsvare den — altsaa ved køb. Inden der blev truffet afgørelse var der imidlertid hændet adskilligt. Der var nemlig kommet to ansøgninger til, ikke om professoratet i farmakologi, men om at blive adjunker eller lektorer. De to ansøgere var *Eschricht* og *Svitzer*. For *Svitzers* vedkommende var der imidlertid sket noget, som kom til at spille en rolle under de paafølgende ret vidtløftige forhandlinger. *Svitzer* disputerede i november 1828 for doctorgraden, og ved denne disputats blev han stærkt angrebet af reservekirurg ved kirurgisk akademi og Frederiks hospital *Djørup*, som her optraadte for første gang. Han beskyldte bl. a. *Svitzer* for plagiat. *Svitzer* holdt derefter et foredrag i medicinsk selskab, hvortil *Djørup* var indbudt, og her gendrev han alle beskyldningerne. Ikke desto mindre kom *Djørup* med en anmeldelse i Bibliotek for læger, hvori han gentog alle sine beskyldninger paa den meget ubehagelige maade, som *Djørup* adskillige gange senere i sit liv anvendte. *Svitzer* svarede i et meget skarpt og meget langt indlæg, men jeg kan ikke se rettere, end at *Djørups* angreb var ganske uberettiget og *Svitzers* forsvar fuldt ud tilfredsstillende. Dette danner baggrunden for fakultetets erklæringer. Man kunde ikke nøjes med en samlet udtalelse, men der afgaves et flertalsvotum og to mindretalsvota.

Flertallet, som kun bestod af *Saxtorph* og *Bang*, skrev, at de havde al grund til at anbefale *Eschrichts* ansøgning, da man ved, at han under et femaarigt ophold i udlandet har haft lejlighed til især at dyrke fysiologiens studium hos de berømteste lærere og har

erhvervet sig disses velvillie og personlige bekendtskab, saa man ikke er i tvivl om, at han maa være i stand til at læse offentlig saavel over menneskeanatomiens praktiske anvendelse som dyreanatomiens, der begge er nødvendige. Det er ogsaa bekendt, at *Eschricht* siden nytaar har holdt private forelæsninger over fysiologien, og saa vidt vi har erfaret med tilhørernes bifald. Ogsaa har han ved sin doctordisputats over et fysiologisk emne lagt gode humaniora for dagen. Man kan derfor kun ønske, at *Eschricht* maa blive opmuntret til at fortsætte sine videnskabelige bestræbelser ved at blive ansat som adjunkt eller lektor med saadan gage, at han kan forventes bibeholdt ved samme og dette derved i fremtiden sikres en duelig lærer i fysiologi, der kunde i sin tid erstatte den nuværende og saa længe være ham en medarbejder i at foredrage denne vigtige del af lægevidenskaben.

Hvad *Svitzer* angaar, da kan det tale for ham, at han har vundet en præmie ved universitetet for et prisspørgsmaal, at han har disputeret for licentiat- og doctorgraden, at han har kgl. bestalling som prosector, at han med iver og held har arbejdet til det anatomiske museums fremme, at han besidder fuldkommen færdighed i dissektioner af det menneskelige legeme, at han flere aar har holdt forelæsninger over alle menneske-anatomiens dele, der stedse har været besøgte af de studerende, og at han har vejledet mange af dem i den praktiske anatomi, saa at de ved examen har vist megen færdighed i dissektioner. Uagtet der altsaa næppe kan have tvivl om hans kundskaber i bemeldte discipliner, tror vi dog ikke, at dette afgiver grunde nok til at anbefale hans ansøgning. Thi vi formener, at det ikke er nok for at vorde universitets-

lærer at have aflagt de nyanførte prøver, naar ikke disse tillige har afgivet beviser paa ikke alene kundskaber, men ogsaa en højere videnskabelig dannelse i almindelighed; men beviser paa det sidste synes *Svitzer* ikke tilstrækkeligt at have lagt for dagen ved bemeldte afhandlinger eller ved forsvaret af sin doctor-disputats, thi vel har fakultetet anset afhandlingerne for saadanne, der ej kunde forkastes med hensyn til den flid, forfatteren, som mindre øvet skribent, havde anvendt derpaa, og da de afhandlede videnskabelige genstande var passende til at disputere over, men havde ønsket emnernes behandling fuldkomnere, hvilket dog ikke ansaas at burde udelukke deres antagelse. Dernæst maa vi bemærke, at hvad forsvaret af disputatserne, især den sidste, angaar, da kan vistnok en mindre øvet disputator bringes i forlegenhed af en djærv opponent, men at flere opponenter fremstod og med ualmindelig skarphed angreb dr. *Svitzer* især ogsaa for mangler i hans disputats af humaniora sc. i sproget, logisk orden osv. havde formentlig sin grund i en blandt saavel de ældre studerende som kandidater værende mening om hans mindre videnskabelige aandsdannelse, hvilken mening han ved sit mindre heldige forsvar ikke tilstrækkelig kunde afbevise, saa vi tror det ønskeligere for universitetet og for dr. *Svitzer* selv, om ham blev givet nogen tid til ved andre og flere videnskabeligere behandlede arbejder at bringe i forglemmelse eller ganske at tilintetgøre det mindre fordelagtige indtryk, som hans forsvar ved doctordisputatsen og de senere over samme udkomne recensioner har frembragt saavel iblandt de studerende, som selv iblandt nogle af de andre fakulteters professorer. Kommer nu hertil, at fakultetet for øjeblikket ej kan

siges at trænge til nogen docent i den egentlige menneske-anatomi, da den foredrages fuldstændigt af en professor og en prosektor legens og tildels af læreren i fysiologi, saa synes en adjunkts eller lektors ansættelse i førstnævnte disciplin ej nødvendig. Men da *Switzer* fortjener opmuntring til at fortsætte sin iver for universitetets museum — saa henstilles, om der ikke kunde tillægges ham titel af conservator musei (saaledes som en ung mand har erholdt beskikkelse for nylig ved kirurgisk akademi) og et passende tillæg forskaffes til hans prosektorgage.

Dette var *Saxtorphs* og *Bangs* mening — man mindes uvilkaarligt, hvorledes *Bang* havde prostitueret sig ved sin disputats for licentiatgraden! Hertil kunde *Schumacher*, som nøje kendte *Switzers* dygtighed, naturligtvis ikke slutte sig, og han afgav derfor et mindretalsvotum 14. april 1829 paa 5 sider — altsaa affattet før flertallets votum, der var dateret 4. maj 1829.

Schumacher tror, at *Eschricht* har anvendt sin tid godt baade ude og hjemme, men at han skulde være blevet saa uddannet og saa fuldkomment uddannet, at han skulde kunne sættes i stedet for en gammel lærer i fysiologi synes han at maatte betvivle, da der hører mange aar, mange vigtige experimenter og en udbredt lecture baade af gamle og nye skrifter til for at kunne sige: nu er jeg fuldkommen og kan præstere, hvad der bliver forlangt af mig. Han siger, at han har hjembragt en samling zoologien og zootomien vedkommende, men den kan ikke bedømmes, da han ikke har forevist den. Han anker derefter over, at han som har haft det Cappelske stipendium, ikke, som det var hans pligt, har aflagt regnskab for sin tids an-

vendelse, og navnlig var han forpligtet til at aflægge beviser for, at han havde hørt kemiske forelæsninger, hvilket han ikke har gjort, og følgelig kan bedømmelsen af hans kundskaber kun være ufuldkomne. Alligevel betvivler han ikke, at han besidder kundskaber, og at han, naar han fortsætter sin flid, kan med tiden blive et brugeligt og dueligt individ i staten og bringe fædrelandet gavn og hæder. *Schumacher* vilde foreslaa, at han blev ansat som *anden prosektor*, og at det blev paalagt ham, at han efter *Herholdts* og hans opgaver skulde forfærdige anatomisk-fysiologiske præparater og hjælpe første prosektor med præparaternes og museets conservation; naar han da i nogle aar havde vist sig flittig og dette arbejde voxen, da først synes han, at man bedre kunde bedømme hans duellighed og have mere grund til at anbefale ham til lektoratet.

Svitzer siger han god for, fordi han har arbejdet 10 aar under ham, og paa grund heraf og fordi fakultetet enstemmig bifaldt, at han blev prosektor, enstemmig tildelte ham guldmedaillen, indstillede ham til licentiatgraden, til doctorgraden og enstemmig gav fordelagtig indberetning om disputatsens gode forsvarrelse og endelig paa grund af hans gode undervisning, »bør jeg efter embedspligt og kan med god samvittighed anbefale ham til hans ønskes opfyldelse.« Han roser derpaa *Svitzer* i høje toner, siger at han vanskelig kan erstattes, og til sidst kommer han til hans humaniora. »Vi er ikke alle lige store filologer, mulig kan der indsnige sig sprogfejl, men der er næppe en saa grov, at der kan tales derom post festum. Celsus sagde alt: morbi non verbis sed herbis curantur,« og med hensyn til *Svitzer* mener han, at res er langt vig-

tigere for statens og universitetets hæder en verba. Det samme gælder om hans mundtlige forsvar; thi han tør sige, at det kan hænde sig ved andre disputatser, at naar opponenter er onskabsfuld, han da ved sine ide- lig gentagne grundløse argumenter kan opbringe de- fensor, og at han af harme tier og tænker: lad den taabe snakke; og det var just tilfældet ved *Svitzers* disputationsakt. Avind og falske beskyldninger viste sig tydeligt i adskillige argumenter, men fortrinligen i argumenterne af en opponenter. »Mon fakultetets den- gang fem medlemmer ikke skulde besidde saa megen bedømmelsesevne at kunne se ved disputatsens gen- nemlæsning, om den var kvalificeret til antagelse? Jeg skulde tro det. Censuren, enstemmig, siger: *Facultas medica Hafn. Dissertationem hanc docte et diligenter elaboratam, dignum censet etc.*« At han ansættes som conservator kan han ikke gaa ind paa, for saa vilde han blive *Eschrichts* underordnede. Derfor enten an- sættelse af begge i samme kvalitet eller ingen af dem.

Herholdt daterer sit mindretalsvotum 26. april 1829 og er nærmest fornærmet over, at man vil mo- tivere *Eschrichts* ansættelse ved, at *Herholdt* er skrø- belig. Han har ganske vist været syg, men er nu bedre, saa han kan fortsætte sit arbejde. I februar havde han sendt en liste over dem, der havde meldt sig til hans forelæsninger, som han havde været nødt til at af- bryde formedelst nervesvaghed, som han endnu led af. Størstedelen af hans 9 sider lange indlæg vedkommer ikke direkte den foreliggende sag, men det skal jeg senere komme tilbage til.

I direktionens forestilling til kongen siges, at der er indkommet ansøgninger fra *Møhl* og *Drejer* og kort før havde *Eschricht* og *Svitzer* søgt om resp. at blive

docent i fysiologi og lektor i anatomi. Fakultetet har udtalt, at *Møhl* og *Eschricht* fortrinlig anbefales, men med hensyn til de to andre har fakultetets flertal bemærket, at de i videnskabelig dannelse staar tilbage for de andre ansøgere, men at den duelighed som praktisk anatom og den iver for det anatomiske museums berigelse, *Svitzer* har lagt for dagen, fortjener hæderlig erkendelse og opmuntring, hvorfor fakultetet anbefaler ham til gagetillæg. Der indstilles derefter om lønningerne, og den kgl. resolution af 6. juni 1829 bestemmer saa, at *Eschricht* beskikkes til lektor i fysiologi og *Møhl* til lektor i farmaci og medicina forensis hver med 600 rbd. sølv. Dernæst at *Svitzer* faar et tillæg paa 200 rbd. sølv.

Den største del af *Herholdts* mindretalsvotum er et stærkt angreb paa indretningen af medicinsk fakultet. Det er foranlediget af *Eschrichts* tidligere omtalte anmeldelse af *Schumachers* beskrivelse af det antropologiske museum, hvori han ankede over adskilligt. *Herholdt* begynder med at sige, at han gerne vil have flere reservedocenter. Kirurgisk akademi har her et stort fortrin for fakultetet, da det har et halvt dusin reservekirurger, der alle skal øve sig i at dissekere, docere, hjælpe de studerende med kirurgiske operationer osv. Akademiet er derfor aldrig forlegent, naar et professorat bliver ledigt. Efter en lang og ikke helt uimodsigelig historisk oversigt viser *Herholdt*, at de medicinske embeder er forbeholdt medici, de kirurgiske kirurgerne, og det er umuligt at sætte en mediciner ind i et underordnet kirurgisk embede, hvad han har forsøgt som divisionskirurg. Der er mange flere kirurgiske embeder og derfor har kirurgerne overtaget. »En saa stor prævalens har det kirurgiske akade-

mi vidst at vinde ved en hensigtssvarende indretning, ved samdrægtighed i dets bestyrelse og ved stricte at holde sig til det, der *kan og bør* doceres ved en *medico-chirurgisk* læreanstalt. Ingen af dets lærere gør nemlig fordring paa at have udmærket sig ved humaniora, ved filosofisk granskning eller ved hypotetiske anskuelser hentede fra kemi, botanik, zootomi eller fra *anatomia comparata*.« Dette sigter direkte til *Es-schrichts* indlæg.

Han fortsætter: Fordelen ved stricte at lempe sig efter den medicinsk-kirurgiske ungdoms bestemmelse er altsaa indlysende og en forbedret indretning i henseende til de *medicinske* elevs *kirurgiske* studium ligesaa uimodsigelig nødvendig, som den nuværende er *ufuldstændig*, ja *nedværdigende* for universitetet og *skadelig* for statssamfundet. *Solus usus facit artifices!* Hvortil gavner vel humaniora og filosofiske abstraktioner, naar en kunst (som kirurgien er) skal praktiseres, dersom lægen fattes praktisk-anatomiske kundskaber eller tillige øvelse i at *examinere* en *syg kirurgisk*, eller færdighed (d. e. kunstfærdighed) til at forrette kirurgiske operationer? — Og hvorledes skulde fakultetets elever kunne erhverve sig disse til deres kald saa absolut nødvendige egenskaber, saa længe de ikke engang har adgang til subalterne kirurgiske poster paa hospitaler, og saa længe universitetets anatomikammer ikke hæves til et praktisk undervisningsinstitut, hvori findes en samling af instrumenter, bandager og andre rekvisitter til offentlig brug for den studerende ungdom?

»Tanken om, at fakultetets 5 professorer kun behøver 5—6 elever, efter en studieplan fastsat til 5—6 aar, for at kunne afgive de fornødne kandidater til

alle medicinske embeder, er desuden ikke opmun-
trende for lærerne, ligesom indretningen ikke er øko-
nomisk. Ja, — jeg siger det uden i mindste maade at
ville krænke mine kolleger eller nedværdige mig selv
— staten vilde vinde, dersom det medicinske fakultet
ophørte med sin videnskabelige undervisning, eller
dersom i det mindste den medicinske examen blev
sammensmeltet med den kirurgiske paa akademiet og
blev holdt af en komité, valgt af begge skolers do-
center, thi derved vilde skismaet mellem medici og
chirurgi ophæves tillige med begge skolers monopol til
hver især at bringe *sine* elever i allerund. forslag til
vakante embeder. *Een* skole for læger i egentlig eller
mere udstrakt betydning vilde — hensigtsmæssigen
bestyret — være langt mere økonomisk og dog bedre
end *to*, og det af regeringen ved oprettelsen af det me-
dicinsk-kirurgiske sundhedskollegium tilsigtede visc
øjemed at enighed mellem samtlige læger (som ved
hint schisma nu desværre er forfejlet) desto snarere
opnaas.«

Skal fakultetet blive bestaaende som særskilt
videnskabelig og praktisk skole for medici og sættes
i stand til mulig at kunne æmulere med kirurgisk
akademi, foreslaar han, at universitetet efter akade-
miets frugtbringende eksempel faar anskaffet til of-
fentlig brug a) en samling kirurgiske instrumenter,
apparater og bandager, b) en passende dissektionsstue
med dissektions-, præparations- og indsprøjtnings-
apparater, c) et kemisk laboratorium med alt tilhø-
rende og desuden d) at der ved universitetet ansættes
3 reservedocenter — hver med sin instrux i overens-
stemmelse med dr. *Svitzers* — nemlig en under pro-
fessor *chirurgiæ*, en under professor *pharmacisë* et

medicinæ forensis og en under professor physiologiæ (prof. artis obstetriciæ & therapiæ har hver en reservelæge). Disse kunde være professorerne til hjælp og gaa de studerende til haande, og fakultetet vilde ved vakance let være paa det rene med, hvem der var bedst egnet ligesom paa kirurgisk akademi. — Om omkostningerne kan han ikke tale, men det vilde være langt bedre at anvende pengene hertil end til at oprette et zootomisk-antropologisk museum, som *Eschricht* foreslaar.

Resten af *Herholdts* indlæg er af mindre interesse, idet han navnlig imødegaar *Eschrichts* opfattelse af menneskets udvikling.

Det er interessant at se, at *Herholdt*, der baade kendte kirurgisk akademi og medicinsk fakultet, i høj grad har øje for fakultetets ufuldkommenhed, men det er alligevel overraskende at se ham prise akademiet i høje toner paa fakultetets bekostning — men han havde sikkert ret: akademiet var fulgt med tiden og var praktisk indrettet, medens fakultetet stod i stampe. *Herholdts* forslag er som sagt dateret 26' april 1829 og har formodentlig været af betydning for *Bangs* forslag i sundhedskollegiet, som tilsidst førte til sammenslutningen af de to læreanstalter. *Bangs* forslag er dateret 11' november 1829.

V.

Da *Møhl* havde faaet sin udnævnelse, spurgte kancelliet 11' juli 1829, om der ved hans ansættelse var bestemt noget, som maatte give grund til at antage, at han ikke skulde fratræde embedet som adjunkt ved stadsfysikatet. Fakultetet svarede da 2' august, at det netop var godt, at han bevarede sit embede ved fysikatet, da han var lærer i medicina forensis, og man tilføjede, at flere af fakultetets professorer havde flere embeder. Direktionen sluttede sig hertil, men 21' september 1829 kom der kgl. resolution, at *Møhl* skulde fratræde og embedet opslaas vakant. Det følgende aar, 12' oktober 1830, blev *Møhl* professor, men allerede 3. november 1830 døde han. Da det var midt i examen, hastede det, og rektor indberettede det samme dag, og 6' november erklærede *Schumacher*, der i sin tid havde været lektor i kemi ved kirurgisk akademi, sig villig til at examinere i farmakologi, kemi og botanik, hvis ikke andre ønskede at gøre det. Om det lykkedes *Schumacher* at gennemføre examinationen, er tvivlsomt, for 9' december døde han, og der var to professorater ledige.

Medens *Svitzer* naturligvis søgte om at blive *Schumachers* efterfølger, kom der ikke mindre end 5 ansøgninger om *Møhls* professorat: de to doctores *Otto*

og *Drejer*, lic. med *Speyer*, samt de to cand. med. & chir. *Haugsted* og *Mourier*.

Otto og *Drejer* har jeg tidligere omtalt og om de andre skal jeg blot give ganske korte noter.

Carl Ludvig (Michael Lazarus) Speyer var født 1798 i København, blev student 1815, tog medicinsk examen 1822 med laud., var medicinsk kandidat paa Frederiks hospital 1822—1825, praktiserede derefter i Ringkøbing, blev licentiat 1828, fik oprettet amts-sygehuset i Ringkøbing og blev læge derved 1829. — *Frederik Christian Haugsted* var født 1804 paa Krogenlund ved Svendborg, student fra Odense 1822, kirurgisk examen 1827, medicinsk examen 1828, guldmedaille 1829. — *Frederik Ferdinand Mourier* var født 1804 paa Hindemæe ved Nyborg, student fra Nyborg 1822, kirurgisk examen 1827 og samme aar medicinsk examen med laud. Han var kirurgisk kandidat paa Almindeligt hospital siden 1827.

I fakultetet har der aabenbart været møder, og man var denne gang som saa ofte uenige. Der afgaves flere erklæringer. Den første var fra *Herholdt*, der skrev ikke mindre end 7 sider, dateret 2^d februar 1831. Han polemiserede først mod udtalelser, som øjensynligt er faldet paa et møde, men dernæst hævder han, at det altid har været skik, at den ældste doctor valgtes uden konkurrence, og han mener derfor, at *Otto* bør ansættes. At fakultetet skulde forandlede, at to lærestole (den farmakologiske og den anatomiske) maatte staa vakante og undervisningen i farmakologi overlades alene til manuduktører, indtil decani (*Bangs*) projekterede forening af fakultetet og det kirurgiske akademi er blevet approberet, finder han højst upassende. Hvormed vilde man undskylde

sig, hvis decani forslag ikke blev approberet? Han finder konkurrence meget uheldig. En ældre læge kan vanskelig konkurrere, for hvis han ikke sejrer, taber han let i prestige, hvorimod en ung ikke risikerer noget, men faar en chance. — Mod dette tog fakultetets majoritet til orde, men dette skal jeg ikke gaa nærmere ind paa.

Saxtorph er stemt for konkurrence, men frygter for vanskeligheder ved bedømmelsen, bl. a. fordi fakultetets medlemmer ikke er saa bevandrede i det kemiske og botaniske, at de ene kan afgøre, hvem forrangen tilkommer. Han mener forøvrigt ligesom *Herholdt*, at en professor pharmaciæ ikke behøver saa grundigt studium af disse grene som kendskab og øvelse i den praktiske medicin. Derfor tror han, at posten lige saa godt kan besættes strax. Skulde direktionen foretrække det, er fakultetets medlemmer enige om, at der kun kan være tale om *Otto*.

Bang og *Eschricht* udtaler 11' februar 1831, at en konkurrence mellem alle de ansøgende vilde være det gavnligste middel til at prøve dueligheden hos suplikanterne især i dette tilfælde, da ingen af de ansøgende har erklæret sig for at have ex professo lagt sig efter farmakologien. De foreslaar, at posten ikke besættes inden efteraaret, men at konkurrencen kunde finde sted i slutningen af sommeren. Derved vilde opnaas, at de ansøgende imidlertid kunde vinde øvelse og rekapitulation af fundamentalvidenskaberne for de ledige fag især kemien, efter hvilken ingen af de ansøgende in specie har lagt sig og som efter deres formening er saavel for den farmakologiske som for den forensiske professor af yderste vigtighed.

Den 14' marts 1831 gjorde direktionen forestilling

til kongen, hvori man foreslaar konkurrence, da de af *Otto* udgivne lægevidenskabelige arbejder vel vidner om flid og fortsat studium, men man kan deraf ikke skønne, at han i særdeleshed har beflittet sig paa farmakologi, og da hans literære arbejder efter kyndiges dom endnu lader meget tilbage at ønske. Som dommere foreslaar man fakultetet og professorerne *Ørsted*, botanikeren *Hornemann* og kemikeren *Zeise*. — Den 2' april 1831 faldt der kgl. resolution i overensstemmelse hermed.

Der skulde altsaa afholdes konkurrence, noget som vistnok kun var sket to gange tidligere, første gang i 1717, da *Johannes de Buchwald* blev professor, anden gang 1739 da *Balthazar Buchwald* blev sin faders efterfølger. Først ved fundatsen af 1788 kom der lov-hjemmel for konkurrencer. — Som et lille curiosum skal jeg bemærke, at *Otto*, der var redaktør af Bibliotek for læger, fra 1830 i registrene optog et særligt afsnit, som betegnedes farmakologi og medicina forensis, indeholdende en mængde referater af udenlandske artikler om disse emner.

Til konkurrencen meldte sig kun to af de 5 ansøgere, nemlig kun *Haugsted* og *Mourier*, men der kom to nye til udefra nemlig *Andreas Gartner Sommer*, som var født 1804 i København, havde taget kirurgisk examen 1827 og medicinsk 1828 begge med laud. Han var netop blevet kirurgisk kandidat paa Frederiks hospital, og *Michael Djørup*, som var født 1803 i Kaarup mølle ved Viborg, blev student 1820, tog kirurgisk examen 1825 med udmærkelse. Han var derefter kirurgisk kandidat paa Frederiks hospital, indtil han 1827 blev reservekirurg ved kirurgisk akademi og Frederiks hospital. Fra 1830 underviste han i farmakolo-

gi paa kirurgisk akademi. Han havde vakt ikke ringe opmærksomhed ved sin hensynsløse og uretfærdige opposition mod *Svitzers* disputats, og særlig ved hans angreb paa *Svitzer* i Bibliotek for læger, efter at han maatte være belært om, at han ikke havde ret i sine paastande om plagiat. *Djørup* havde ikke medicinsk examen, men han fik særlig tilladelse til at konkurrere.

Censurkomitéen foreslog, at konkurrencen skulde bestaa i 1) en kemisk analyse af et medikament eller en gift, 2) et colloquium i alle censorers overværelse over de til medicina forensis og farmakologi hørende dele af botanik og kemi, 3) dernæst 4 prøveforelæsninger, den første efter frit valg offentlig eller ikke, men ex tempore over et emne af den anvendte farmakologi i modersmaalet. Emnet opgives 3 timer før, og dem maa han tilbringe i et aflukket værelse. Til de andre tre forelæsninger, offentlige i 3 paa hinanden følgende dage, meddeles opgaverne 14 dage i forvejen. Den ene over medicina forensis afholdes paa latin, de to over farmakologi paa modersmaalet. Ved valget af opgaverne tages hensyn til de dele af kemien og botaniken, som farmakologen bør kende og kunne foredrage, og især til lægemidlernes anvendelse i den praktiske medicin. Forøvrigt gav man regler for mødetid m. m.

Direktionen gjorde et par indvendinger, idet fondatsen bestemte, at der skulde holdes forelæsninger, og at colloquiet derfor maatte falde bort, og at fondatsen yderligere bestemte, at forelæsningerne skulde være offentlige. Forøvrigt billiges forslaget.

Konkurrencen fandt sted i september. Efter at analysen var udført, trak kandidaterne lod om rækkeføl-

gen, og den første forelæsning: En indledningsforelæsning til et kursus over farmakologien fandt sted torsdag den 22. september kl. 10—12 og 2—4. Om lørdagen fortsattes: Om narkotica i almindelighed fra botanisk og om opium i særdeleshed fra kemisk og terapeutisk synspunkt. Om mandagen taltes latin: *Exponere phænomena pathologica, quæ tam in homine vivo quam in cadavere veneni corrosivi ingesti suspicionem movent, quibusque rationibus et experimentis chemicis natura veneni detegitur.* Endelig onsdag den 28. september holdtes de extemporære forelæsninger.

Dommen afgaves i oktober, dato mangler, og den er ganske interessant.

»— Den første prøve var den praktiske kemiske, hvorved en forskellig substans efter lodtrækning overgaves enhver af konkurrenterne til en kvalitativ kemisk undersøgelse. De kemiske censorer i komitéen dømte om udfaldet saaledes, og de øvrige tiltraadte alle denne dom, at de 3: *Djørup, Sommer og Haugsted* ikke havde udfundet det væsentlige i den dem leverede substanses sammensætning, uagtet prøverne ikke er gjort vanskeligere, end de fordres til den farmaceutiske examen. Den ene af dem, *Djørup*, havde endog troet at udfinde arsenik, medens det var bly, der fandtes i opløsningen. Deres hele fremgangsmaade havde desuden vist, at deres kemiske kundskaber ikke var modne til at bringes i praktisk anvendelse. Denne dom gjaldt derimod ikke for *Mourier*. Skønt ogsaa hans fremgangsmaade ikke var uden fejl, havde han dog ikke alene været heldigere i at udfinde substansens sammensætning (hvorved dog maa bemærkes, at dette i hans tilfælde var noget lettere end i de øvri-

ges), men ogsaa i det hele vist langt grundigere kundskaber i kemien.

»De tre følgende forelæsninger, til hvilke 14 dages forberedelse var blevet tilstaaet, holdtes af dem alle i de fleste henseender paa en ret tilfredstillende maade. Til den første var emnet (se ovenfor). Kemien var altid den del, hvor konkurrenterne snarest fejlede, fornemmelig *Djørup*, mindst *Mourier*, skønt end ikke han ganske opfyldte, hvad udfaldet af den praktiske prøve havde ladet vente. *Sommer*, uden maaske at have flere kemiske kundskaber end *Djørup* eller i det mindste end *Haugsted*, vidste dog, ved ikke saa blindt at vove sig ind paa klipperne, at undgaa aabenbare fejltagelser. I botaniken røbedes af ingen egentlig uvidenhed. I medicinen var der vel ved ingen af disse 3 forelæsninger lejlighed til at vise særdeles dygtighed, dog sporedes, naar saadan gaves, aldrig nogen mangel i denne henseende hos nogen af konkurrenterne.

»Behandlingen af emnet var hos *Mourier* og *Sommer* altid den heldigste, viste selvtænkning og rigtigt valg, hvilket af og til savnedes hos *Haugsted*. *Djørup*, der oftest havde samlet de fleste materialer, røbede derimod sjældent hine gode egenskaber i deres afbenyttelse. — Foredraget var hos *Sommer* det bedste, det der mest egnede sig til at vække tilhørernes opmærksomhed og interesse; for *Haugsted* upaaklageligt og fremfor de øvrige frit; for *Mouriers* ikke just skikket til at gøre indtryk hos tilhørerne, især ved den første forelæsning, hvor hans stemme tillige var meget svag; *Djørup* læste kun op af papiret og næsten ganske monotont. I den sidste af de tre forelæsninger var denne konkurrents latin mindre god, de øvrige upaaklagelig.

»For den sidste og extemporære forelæsning har vi forbeholdt os en særskilt dom, fordi denne i flere henseender maa blive forskellig fra den foregaaende. *Djorup* viste, ved den orden og fuldstændighed hvorved han efter kun tre timers forberedelse uden hjælpemidler vidste at behandle emnet, der var en vis klasse af lægemidlers anvendelse i medicinen, at han allerede i længere tid var vant til at docere netop i samme fag. Iøvrigt gjaldt ogsaa her om form og foredrag de samme bemærkninger som vi ovenfor har fremført. *Sommer* viste sig i henseende til forraadet af kundskaber denne medkonkurrent næsten lige, men overtraf ham i emnets behandling og i foredraget. Hvad botaniken angaar, var han i denne forelæsning den fortrinligste. Ved *Mourier* og *Haugsted* skuffedes derimod censorernes forventninger ved denne forelæsning. Hos *Mourier* syntes en ikke ubetydelig grad af uvished og af mangel paa orden og fuldstændighed fornemmelig at maatte tilskrives forlegenhed ved og uvanthed ved at tale frit for en offentlig forsamling. Derhos undgik adskillige aabenbare urigtigheder, især i henseende til den praktiske medicin, ikke opmærksomheden, hvoraf dog enkelte vistnok kun var at tilskrive fejltalen. — Hos *Haugsted* var det endnu mindre heldige udfald aabenbart for størstedelen begrundet i ildebefindende. Han sluttede efter en halv time og blev samme dag angreben af en hidsig sygdom, der holdt ham til sygelejet i 8—10 dage.

»Saa vidt om udfaldet af selve konkursprøverne. Forinden vi herpaa begrunder vor endelige dom, tror vi at burde hosføje, hvad der om hver især er os bekendt af deres foregaaende videnskabelige virken, forsaavidt denne her bør komme i betragtning. *Haugsted*

har ved tidligere arbejder gjort sig mest fordelagtig bekendt ved universitetet. Dette ikke alene ved sine examina, hvor han i det mindste staar enhver af de andre lige, men især ved to prisspørgsmaals besvarelse og ved en god licentiatdisputats. Hans afhandling for doctorgraden er kun ved forberedelse til denne konkurrence bleven afholdt fra allerede at være fuldendt. Dog maa bemærkes, at alle disse arbejder er ganske anatomisk-fysiologiske, og at det fornemmelig er en særdeles vedholdende flid, der ved dem har vakt fakultetets bifald. — Ligesom han har ogsaa *Mourier* og *Sommer* underkastet sig baade medicinsk og kirurgisk examen og begge med særdeles gunstigt udfald. *Mourier* har hidtil især beflittet sig paa kirurgien. Han har i flere aar været kirurgisk kandidat paa det almindelige hospital, er den eneste af konkurrenterne, der har gjort en videnskabelig rejse i udlandet og har udarbejdet en afhandling for licentiatgraden over et kirurgisk emne. — *Sommer* har efter sine examina saavel som *Djørup* og til dels *Haugsted*, især beskæftiget sig med manuduktion til examen. Han har i længere tid arbejdet paa en afhandling over rigor cadaverosus, der, efter den anvendte flid og den rigtige undersøgelsesmaade at dømme, vil vorde et anbefalende specimen. — *Djørup* har som reservekirurg ved det kirurgiske akademi stedse vundet dets professorers særdeles tilfredshed i udførelsen af sine forskellige embedspligter, hvortil i sidste aar navnlig hørte at docere farmakologien. For universitetslærerne var han hidtil, næst de heldig bestaaende første examina, kun bekendt fra sin opposition mod dr. *Svitzer* ved dennes disputats og ved en senere recension i Bibliotek for læger. Hans fremgangsmaade ved disse lejligheder har

ikke kunnet vinde det medicinske fakultets medhold.

»Af denne sammenligning imellem de forskellige konkurrenters fortrin og mangler vil direktionen erkende, hvor vanskeligt det er at give nogen enkelt iblandt dem det absolute fortrin, da enhver staar i nogle henseender over, i andre under de øvrige. Førend konkurrencen var *Haugsted* den, der var fordelagtigst bekendt for os; det meget ulige resultat af den kemiske prøve syntes at ville sætte *Mourier* over alle de øvrige, hvilket endog tildels bestyrkedes ved de første forelæsninger uagtet det ikke egentlig gode foredrag. Men saavel den ene som den anden af disse konkurrenter maatte i alt fald ved den sidste forelæsnings udfald, der som extemporane maaske burde allermest bestemme vor dom, ganske tabe haabet om at indstilles til den vakante post. — *Djørup* vilde, uagtet flere fortrin vistnok ikke kunde nægtes ham fornemmelig ved den sidste forelæsning, dog ifølge de ovenanførte mangler maaske end mindre egne sig dertil. Det er altsaa kun *Sommer*, der, skønt under *Haugsted* i tidligere fortjeneste, under *Mourier* i kemiske kundskaber og under *Djørup* i øvelse som docent i faget, dog ene bliver tilbage at anbefales.

»Censorerne kan altsaa ikke fordølge, at konkurrencen ikke tilfulde har udvist en mand, der var den vanskelige post ganske voxen, der for øjeblikket er ledig ved universitetet. Aarsagen ligger vel nok fornemmelig deri, at alle konkurrenter kun i kort tid har specielt forberedt sig til den, og det var maaske at haabe, at mer end en af dem om nogle aar vilde kunne vorde, hvad man nu ønskede professor pharmaciæ at være. Vi har derfor alle, med undtagelse af etatsraad *Herholdt*, ytret det ønske, at, om muligt, posten for

øjeblikket ikke besættes. For at dette kunde lade sig gøre, anføres, at examen let vilde lade sig bestride, som det i dette aar er sket, og, hvad forelæsningerne angaar, at det er almindeligt bekendt, at alle studerende endnu holder sig til afdøde prof. *Howitz's* skrevne pandecter, hvorfor de farmakologiske professorer efter ham kun har haft meget faa tilhørere. I saa fald mentes, at ingen ny konkurrence dertil aabnedes, men at senere fortjeneste maatte gøre udslaget. Men paa den anden side maatte det indrømmes, at savnet af en professor i de ledige fag, om det ikke snart afhjælpes, kunde blive føleligt for fakultetet, og at ingen sandsynlighed er for haanden, at en saadan duelig farmakolog om kortere tid var at finde saa meget mere, som et almindeligt afslag for alle konkurrenter næppe vilde opmuntre nogen af dem til at fremstille sig paa ny.

»Saafremt altsaa direktionen anser det nødvendigt, at en af konkurrenterne ansættes strax, da tror vi iflg. ovenstaaende, at *Sommer* maatte være den, der stod nærmest til at anbefales til lektor i de ledige fag.«

Direktionen forestillede nu, at besættelsen udsættes, men at det overdrages *Sommer* og *Mourier* i det akademiske aar november 1831 til november 1832 at holde forelæsninger, saa at de i de to semestre alternerer i at læse over farmakologi og medicina forensis med forpligtelse for dem til i løbet af samme aar at udarbejde dissertationer for akademiske grader, samt at enhver af dem for hvert halvaars forelæsninger tillægges et honorar af 200 rbd. sølv af universitetets kasse.

Den kgl. resolution af 19. november 1831 blev ganske anderledes:

»Besættelsen af den ledigværende lærerpost i det medicinske fakultet ved Københavns universitet bliver efter omstændighederne at udsætte.

»Efter det udfald den — — — afholdte konkurs har haft, finder Vi, at ingen af konkurrenterne har lagt saadanne kundskaber for dagen, som udfordres for med den tilsigtede nytte at kunne holde forelæsninger ved universitetet over farmakologi og medicina forensis. Vi kunde derfor ikke give direktionens allerund. indstilling i saa henseende Vort allerh. bifald; men ville derimod allern. have den bemyndiget til at overdrage den medsøgende om oftbemeldte lærerpost dr. med. *Otto* i indeværende akademiske aar at holde forelæsninger over farmakologi og medicina forensis, dog uden at ham derfor tillægges noget honorar, og har direktionen efter bemeldte aars forløb, saafremt disse forelæsninger maatte have været tilfredsstillende, allerund. at bringe dr. *Otto* i forslag til at forundes det ledige professorat i de nævnte videnskaber.«

Sommer og *Djørup* udbeder sig dommen for at kunne offentliggøre den sammen med deres forelæsninger, hvilket fakultetet og de andre konkurrenter gaar ind paa, men direktionen afslaar det, da censuren er afgivet til brug for dens forestilling og ikke for andet.

Den 11. oktober 1832 udtaler fakultetet paa forespørgsel om *Ottos* forelæsninger, at det ingen grund har haft til at antage andet, end at dr. *Ottos* forelæsninger har været saa tilfredsstillende, som man med billighed kunde vente det af en dannet læge, der med samvittighedsfuldhed stræber at fyldestgøre det ham anbetroede. — Dette vil vel altsaa sige, at ingen af professorerne nogensinde har overværet *Ottos* fore-

læsninger, men erklæringen maa have været tilfredsstillende, for 19. november 1832 blev *Otto* udnævnt til professor extraordinarius med 800 rbd. sølv i gage.

Det andet professorat, som blev ledigt ved *Schumachers* død, søgtes som sagt af *Svitzer*, men fakultetet indstillede 12. marts 1831, at der for øjeblikket ikke behøvedes en saadan ansættelse, især hvis den projekterede forening mellem fakultetet og kirurgisk akademi skulde gaa for sig. *Herholdt* gav ogsaa her separatvotum og finder *Svitzers* ansættelse nødvendig. Sagen blev udsat af direktionen, men der udvirkedes dog kgl. resolution af 24. januar 1832 om at professoratet foreløbig skulde forblive ubesat, og at *Eschricht* fra *Schumachers* død at regne skulde have 200 rbd. sølv for hvert semester, hvori han holdt anatomiske forelæsninger.

Allerede før denne resolution var faldet, opstod der imidlertid en strid, der viste hvor ubehagelige forholdene var indenfor fakultetet. Jeg skal kun give et kort referat af den, da den ligesom en senere strid af lignende art, har mere interesse for den specielle udforskning af anatomiens historie ved universitetet end for fakultetets.*)

Det var paalagt *Svitzer* som prosektor at under vise de studerende i dissektion, og han holdt offentlige øvelser, men da *Eschricht* fik lyst til at holde private dissektionsøvelser, kom det til strid om anatomikammeret. Det gav anledning til, at *Eschricht* den 17. december 1831 klagede over, at *Svitzer* optog pladsen for ham. Fakultetets flertal (*Saxtorph* og *Bang*) gav

---

*) Sagerne findes i Direktionen for universitetets arkiv som indlæg til brevbog A. A. 30/1831 og til brevbog D. D. 457/1835.

Eschricht medhold i, at han maatte bestemme hvorledes det skulde være, men *Herholdt* protesterede stærkt i et meget stort indlæg og roste *Spitzers* udmærkede undervisning, hvilket examinerne viste. *Eschricht* kom med et par indlæg, *Herholdt* med korte bemærkninger, der endte med, at han ser sig foranlediget til allerund. at ansøge om at fritages for i fremtiden at votere med *Eschricht* skriftligt og angaaende nogensomhelst kvæstion i fakultetet. Hele sagen maatte til direktionen, som udtalte, at det maatte være professor anatomie eller den, som fungerer for ham, som først og fremmest maa have ret til anatomikammeret, prosektor maa rette sig derefter. Samtidig fik imidlertid *Eschricht* en skrivelse, hvori siges, at man har bemærket at de studerende, som deltager i hans kursus, erlægge 3 rbd. om maaneden, saaledes at de da ogsaa er befriede for udgift til cadavera. I den anledning gøres opmærksom paa, at da hans øvelser i lektionskataloget er anmeldte som private, burde han have rettet sig efter en kgl. resolution af 17. august 1830 saaledes, at listen over tilhørerne burde have været fremlagt hos kvæstor, og at deltagerne kunde tegne sig der mod erlæggelse af det i fundatsen af 1788 bestemte honorar af 4 rbd. sølv for hver. Selvfølgelig maa han faa udgifter til cadavere godtgjort. Det har sikkert ikke været rart for *Eschricht*, for han siger selv, at han har haft 18 tilhørere, som rimeligvis har følt sig pligtige til at gennemgaa kursus hos den professor, som skulde examinere dem.

En ganske lignende sag kom frem i februar 1835 efter at *Stein*, som senere kom til at spille saa stor en rolle i fakultetets historie, havde faaet lov til at disputere for doctorgraden uden at tage licentiatgraden.

Han begyndte da at anmelde private forelæsninger over anatomi, og de blev meget søgte. Han forlangte ret til at henlægge det cadaver, som han benyttede til forelæsningerne paa anatomikammeret, men derimod protesterede *Svitzer*. Det oplyses i sagen, at ikke blot *Eschricht* og *Stein*, men ogsaa *Svitzer* holdt private øvelser og forelæsninger. Direktionen bestemmer, at ogsaa privatdocenter maa henlægge cadaver paa dissektionsstuen, for saa vidt der er plads. Derimod maatte præparater paa museet ikke udlaanes til privatdocenter.

Fakultetet ventede aabenbart paa, at sammensmeltningen med akademiet snart skulde finde sted, og et nyt bevis derpaa finder man i en skrivelse fra december 1833, hvori meddeles, at da tre overordentlige censorer, som fakultetet har haft til examinerne, er døde, er man i forlegenhed for at faa censorer, da alle de yngre doctores, som er ansatte i offentlige embeder, ikke har embedsanciennitet nok. Fakultetet gør derhos opmærksom paa, at den pligt at møde ved examen som censorer er langt mere byrdefuld ved medicinsk examen end ved andre examiner, dels fordi antallet af disse embedsmænd er langt ringere, dels fordi examen er mere langvarig. Fakultetet henstiller derfor, om antagelsen af censorer ikke kan bero, til sagen om foreningen af akademiet og fakultetet er afgjort. Dette blev bifaldet ved kgl. resolution, dog med den tilføjelse, at det bliver at paase, at de ved universitetsfundatsen til at overvære den medicinske examen befalede censorer, naar dertil kvalificerede findes, virkelig er tilstede ved examens afholdelse.

I 1836 blev det paabudt, at reformationens 300 aars jubilæum skulde festligholdes ved universitetet,

Sorø akademi og de lærde skoler, og i den anledning indstillede fakultetet, at det maatte opfordre nogle kirurger, der ikke havde medicinsk examen, til at disputere. Man ønskede at opfordre professor ved kirurgisk akademi *Gundelach Møller*, overlæge ved Almindeligt hospital *Thal* samt de tre yngre kirurger *Johan Conrad Müller*, *Johan Christian Bendz* og *Michael Djørup* til at disputere, hvad de tre yngste ogsaa gjorde. Den 10. januar 1836 tildeltes der livlæge *Joachim Diederich Brandis* jubeldiplom som doctor medicinæ og æresdiplom som dr. philosophiæ ved Københavns universitet og æresdiplom som dr. medicinæ fra Kiels universitet i anledning af, at det var 50 aar siden han blev dr. med. ved universitetet i Göttingen.

Den 18. februar 1836 døde *Herholdt*, og *Eschricht* blev saa professor ordinarius og consistorialis og fik et gagepaalæg paa 200 rbd. De fremtidige professorers gageforhold blev i slutningen af aaret ved kgl. resolution af 25. november 1836 ikke saa lidt ændret. Det bestemtes heri, at antallet af professorer ved universitetet eller rettere af universitetslærere efterhaanden skulde nedsættes til 31, deraf 4 i hvert af de højere fakulteter, 16 i det filosofiske og desuden 3 lektorer. Medens professorerne i det teologiske og juridiske fakultet lønnedes med resp. 2000, 1800, 1500 og 1000 rbd. og i det filosofiske fakultet med noget lignende lønninger, fik de 4 professorer i det medicinske fakultet kun 1400, 1200, 1000 og 800 rbd. Grunden hertil var vel den, at de medicinske professorer dels havde andre embeder ved siden af professoratet, dels havde praxis, men det ser underligt ud, at de lønnes lavere end alle de andre. »Af særdeles kgl. naade« fik professorerne imidlertid den forbedring, at de, skønt de ikke

lønnedes af kongens kasse men af universitetet, tilsikredes dem pension af pensionskassen, naar de afskediges paa grund af alder eller svagelighed. At fakultetet ikke var glad over afgørelsen fremgaar af, at det 24. januar 1837 kom med et andragende om, at bestemmelsen om lønningerne kun skulde gælde for dem, som havde indtægter af andre embeder, saaledes at de ellers ligestilles med professorerne i de andre fakulteter. Endvidere indstillede man, naar antallet af lærere indskrænkedes til 4, at saa lærerposterne i kirurgi og anatomi maatte overgaa til kirurgisk akademi. Direktionen bemærkede kun: Til efterretning!

Efter *Herholdts* død kom der ansøgninger om professoratet i anatomi fra *Stein* og *Svitzer*. Direktionen udsatte sagen noget, men sendte den saa til fakultetet, som 22. oktober 1836 erklærede, at oprettelsen af en post som professor i anatomi efter denne videnskabs standpunkt paa det tidspunkt, maa anses for særdeles vigtig, og man mener med hensyn til *Steins* og *Svitzers* ansøgninger, at den første, skønt man ingenlunde nægter den sidste dygtighed, dog maa anses mere kvalificeret til ovennævnte lærerpost. Inden afgørelsen var truffet, søgte *Bendz*, som imidlertid var blevet doctor, om lektoratet i anatomi. Saa fik fakultetet igen sagen til erklæring og udtalte 6. december 1836, at paa grund af, at *Stein* allerede havde gjort sig yndet som duelig docent, maa man foretrække ham for *Bendz*, uagtet man ingenlunde frakender denne særdeles kundskaber i det ledige videnskabsfag.

Den 28. februar 1837 kom der saa en kgl. resolution, hvorved *Eschricht* entlediges i naade fra det ham ved resolution 24. januar 1832 overdragne hverv at holde forelæsninger over anatomi og besørge professor

anatomisøes øvrige forretninger, men han skal beholde 200 rbd. af hvad han har haft derfor. Derhos udnævnes professor i anatomi ved kunstakademiet, regimentskirurg, dr. med. *Stein* til docent i anatomi, hvorhos han skal besørge alle professorens forretninger. Han faar derfor 600 rbd. aldeles afkortningsfri gage, hvoraf de 200 rbd. tages af den *Eschricht* tillagte godtgørelse og resten af den paa normalreglementet opførte sum til extraudgifter til universitetets nytte og videnskabelige formaals fremme. — *Steins* stilling var aabenbart ikke ganske klar, for 23. marts 1837 spurgte fakultetet, om *Stein* skal indtræde i fakultetet og deltage i dets forretninger. Direktionen svarede 1. april 1837, at *Stein* i alle henseender skal betragtes som medlem af fakultetet.

Efter at det i december 1835 var tilladt det teologiske fakultet tildels at anvende det danske sprog ved teologisk examen, søgte medicinsk fakultet 13. januar 1837 om, at brugen af det latinske sprog ved medicinsk examen maatte indskrænkes til den skriftlige del og den kliniske prøve ved sygesengen. Dette bifaldtes ved kgl. resolution af 16. februar 1837. Det danske sprog begyndte at vinde mere indpas ved universitetet, for 1. december 1837 bestemtes, at talen ved kongens fødselsdagsfest for fremtiden skulde holdes paa dansk.

Nu nærmede den tid sig, da sammenslutningen mellem kirurgisk akademi og medicinsk fakultet skulde finde sted. De mangeaarige forhandlinger skal jeg ikke komme ind paa her, da jeg udførligt har gjort rede for dem i 3. bind af kirurgisk akademis historie, jeg skal kun opholde mig ved enkelte ting, som særligt vedkom fakultetet.

Den 6. februar 1838 kommunicerede kancelliet di-

rektionen sammenslutningen af den kirurgiske og medicinske examen, og denne sammenslutning førte bl. a. til, at *Stein* 2. maj 1840 fik afsked fra universitetet og overgik til kirurgisk akademi.

Den 22. februar 1839 søgte *Levy* og den 22. november 1839 *Sommer* om at blive docenter. *Levys* ansøgning blev stillet i bero, men da *Sommers* indkom, sendtes begge til fakultetet, og dette foreslog 31. december, at der afholdtes konkurrence, men 2. februar 1840 eftersendte fakultetet skrivelser fra *Levy* og *Sommer*, hvori disse erklærede, at de ikke kunde optræde som konkurrenter om en docentpost, da deres specielle studier har haft en forskellig retning.

Medens jeg tidligere har omtalt *Sommers* vita, skal jeg om *Levy* bemærke: *Carl Edvard Marius (Moritz Marcus) Levy* var født 1808 i København, blev student 1825, fik guldmedaille 1830, tog kirurgisk examen og medicinsk examen 1831. Han var derpaa medicinsk kandidat paa Frederiks hospital 1832, blev licentiat samme aar (om russiske bade), doctor 1833 (om en monstrositet) og rejste derpaa udenlands 1833—1836. Fra 1837 var han privatdocent.

Naar *Sommer* kom med sin ansøgning, har grunden formodentlig været den, at *Otto* tænkte paa at foretage en større udenlandsrejse. I alt fald søgte *Otto* 21. februar 1840 om at maatte foretage en rejse i et helt aar til udlandet og foreslog *Sommer* til sin vikar. Dette anbefalede af fakultetet, saaledes at forelæsningerne bortfaldt, medens *Sommer* skulde overtage forretningerne som examinator ved lægeexamen og farmaceutisk examen og som censor ved den medicinske examen. Ved kgl. resolution af 18. april 1840 bevilgedes der *Otto* et aars rejsetilladelse fra midten

af juni, dog saaledes at der skulde sørges for, at de forelæsninger, som paahvilede ham, holdtes, og at *Sommer* som konstitueret lærer ved universitetet besørgede de i indstillingen nævnte forretninger.

Det var et meget uheldigt tidspunkt *Otto* havde valgt til rejse, for fakultetet var ikke langt fra opløsning. Den 7. april 1840 gjorde fakultetet opmærksom paa nødvendigheden af, at dets medlemmer suppleredes, da *Bang* var rektor, *Saxtorphs* sygdom hindrede ham i at holde forelæsninger og *Ottos* rejse var forestaaende. Tilbage var i grunden kun *Eschricht*, for *Stein* afgik 2. maj til kirurgisk akademi. Den 22. april 1840 døde tilmed *Saxtorph*.

Konsistorium udtalte 25. april 1840, at der i det mindste bør ansættes en lærer. For saa vidt de paabe-raabte omstændigheder kun er temporære, fandt konsistorium, at der kun var grund til at konstituere en docent, men da *Saxtorphs* død senere har forandret forholdene, formener konsistorium, at der nu vel er grund til at ansætte en fast lærer ved fakultetet, dog ej i noget enkelt fag men i medicinen i almindelighed! — Heraf fremgaar, at man endnu i 1840 mente, at en mand kunde være professor i alle medicinens fag. Det var ganske vist ikke fakultetet, der erklærede dette, men konsistorium, men *Bang* var rector magnificus, og han maa altsaa have været med dertil!

Tre uger senere, den 16. maj 1840, afgav konsistorium betænkning angaaende forholdet mellem kirurgisk akademi og medicinsk fakultet, og i denne forbindelse indstillede det, at *Levy* ansættes som lektor i medicinen med speciel forpligtelse til at læse over accouchement, og at der aabnes ham lejlighed til paa fødselsstiftelsen at erhverve den fornødne praktiske dyg-

tighed for derefter senere at kunne ansættes som professor i accouchement og som overaccoucheur. *Eschricht* — der forøvrigt var underaccoucheur og fungerede midlertidigt som overaccoucheur — vil tillige med den af ham hidtil foredragne fysiologi overtage den komparative anatomi og indstilles derfor til gageforhøjelse. Man udtaler sig derpaa om lektor ved kirurgisk akademi i kemi *Scharlings* forsættelse til fakultetet, og det henstilles, hvorvidt *Svitzer* kunde afskediges med to trediedele af sin gage i pension, og om der kunde antages en ung læge med en gage paa c. 170 rbd. som medhjælper for docenten i fysiologi og komparativ anatomi. Endelig finder man det hensigtsmæssigt, at der kommer fælles bestyrelse for kirurgisk akademi og fakultetet, og at denne bliver direktionen for universitetet og de lærde skoler.

Efter at direktionen for fødselsstiftelsen var hørt, blev *Levy* som foreslaaet lektor i medicinen 19. september 1840 og aaret efter, 29. september 1841, udnævnt til professor og overaccoucheur, men herom findes udførlig beretning i *E. Ingerslevs* store, udmærkede værk: »Den kgl. Fødsels- og Plejestiftelse. Tiden 1800—1849.« (Kbh. 1915). Ved *Saxtorphs* død var *Otto* blevet professor ordinarius og consistorialis.

De andre forslag om personale blev ogsaa bevilgede ved kgl. resolution af 19. september 1840, idet *Scharling* blev lektor i kemi med speciel forpligtelse til at holde forelæsninger og examen i denne videnskab, for saa vidt den vedkommer lægevidenskaben, med 600 rbd. gage af den akademiske fond. *Sommer* blev konstitueret i *Ottos* fraværelse med 400 rbd. af den akademiske fond, og *Svitzer* blev afskediget med 300 $\frac{1}{3}$ rbd. i ventepenge.

Det kan yderligere bemærkes, at *Eschrichts* samlinger, hvorom der havde været forhandlet i aarevis, og hvorpaa han havde faaet forskud paa 800 rbd., endelig i 1841 købtes af universitetet for 6000 rbd., som skulde ydes af den akademiske fond med fradrag af 800 rbd., som skulde ydes af fonden ad usus publicos — og som formentlig var de penge, som han havde faaet i forskud.

Ser vi tilbage paa udviklingen, kan man ikke lade være at undre sig over, at en saa forholdsvis kostbar institution som medicinsk fakultet kunde bevares i de 50 aar fra 1788—1838, for antallet af studerende var meget ringe. Dette belyses bedst ved at se paa antallet af dem, som tog medicinsk examen. Ialt examineredes i de 50 aar kun 212 kandidater, medens der paa kirurgisk akademi examineredes 4 gange saa mange.

Medens der mellem 1788—1799 kun examineredes 26 eller 2 om aaret, var tallet fra 1800—1838: 186. Af disse gik 14 til Norge, 8 til Hertugdømmerne, 2 til Island og 10 til udlandet, saa der til kongeriget Danmark kun blev 152 eller 4 om aaret. Efterhaanden tog flere og flere kirurger kort efter deres kirurgiske examen tillige medicinsk examen og det i den grad, at af de 152 medicinske kandidater havde ikke mindre end 95 kirurgisk examen.

Det var ganske naturligt, at denne tilstand var uholdbar, og man skulde synes, at det havde været det naturligste at ophæve medicinsk fakultet og ansætte et par af dets professorer ved akademiet, som saa kunde fortsætte som en af universitetet uafhængig an-

stalt ligesom kunstakademiet, veterinærskolen og polyteknisk læreanstalt, men saaledes gik det ikke, man gik den modsatte vej at lade kirurgisk akademi gaa op i universitetet, og dette var i mange henseender en meget fordelagtig løsning, da der derved lettere kom samarbejde med de andre fakulteter, og ikke mindst fordi de lægestuderende derved fik adgang til universitetets legater og kollegier.

Det kan derfor anses for en stor lykke, at enden paa de aarelange forhandlinger blev den kgl. resolution af 17. december 1841, hvorved kirurgisk akademi og medicinsk fakultet fra 1. januar 1842 gik op i en højere enhed

Det lægevidenskabelige fakultet.

NAVNEREGISTER.

- Aasheim, Arent Nicolai, 1749—1800, prof. dr. med. .... 9.
- Baggesen, Jens, 1764—1826, digter .... 124.
- Bang, Frederik Ludvig, 1747—1820, prof. dr. med. 9,
10, 11, 12, 13, 67, 82, 83, 84, 97.
- Bang, Oluf Lundt, 1788—1877, prof. dr. med. .... 49—53, 60
—65, 67, 84, 97, 117, 129, 135, 138, 148.
- Bartholin, Thomas, 1616—1680, prof. dr. med. .... 100.
- Becker, Gottfried, 1767—1845, apoteker 16.
- Bendz, Johan Christian, 1802—1858, kirurg, dr. med. ....
151.
- Brandis, Joachim Dietrich, 1762—1845, livlæge dr. med.
h. c. .... 151.
- Bruun, Rasmus Emil, 1790—1819, lic. med., lektor i anatomi
.... 67, 68, 69, 72—75, 84.
- Buchwald, Balthazar Johannes, 1697—1763, prof. dr. med.
.... 100, 106, 139.
- Buchwald, Johannes de, 1658—1738, prof. dr. med. .... 139.
- Callisen, Adolph Carl Peter, 1786—1866, prof. ved kirurgisk
akademi .... 60—65.
- Callisen, Hinrich, 1740—1824, generaldirektør for kirurgien
.... 9, 14, 26—28, 32, 45, 46, 47, 85.
- Christensen, Anders, 1551—1606, prof. dr. med., forstander
for Sorø skole .... 100.
- Crüger, Simon, — — 1760, generaldirektør for kirurgien
.... 101.
- Dahl, cand. theol. .... 56.
- Djørup, Michael, 1803—1876, kirurg, dr. med. 126, 139,
140—147, 151.

- Drejer, Joachim Lund, 1792—1853, dr. med. .... 122—125, 131, 137.
- Engelstoft, Laurids, 1774—1851, prof. medlem af universitetsdirektionen .... 81, 114.
- Eschricht, Daniel Frederik, 1798—1863, prof. dr. med. .... 107, 116, 117, 126, 127—132, 138, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 157.
- Frederik Christian, hertug af Augustenborg, 1765—1814, universitetspatron .... 9, 11, 15, 21, 28—29.
- Gartner, Herman Treschow, 1785—1827, anatom, dr. med. .... 88.
- Gebhard, Frederik Carl (Christian?), 1788—1838, prosekter, ... 60, 62, 65—67.
- Gerson, George, 1790—1825, bankier .... 115.
- Gieseman, Johan Henrik Vilhelm, 1769—1819, prof. ved kirurgisk akademi .... 81.
- Gregg, dr. med. (Glasgow) .... 93.
- Hansen, Hans Palle Hoff, 1783—1856, læge .... 88.
- Harboe, prosekter .... 22.
- Haugsted, Frederik Christian, 1804—1866, lic. med. .... 137, 139—147.
- Heiberg, Benjamin, 1782—1816, dr. med. .... 46.
- Herholdt, Johan Daniel, 1764—1836, prof. dr. med. .... 13, 14, 24, 50, 53, 63—65, 67, 75, 81, 82, 84, 85, 97, 99—103, 131—135, 137, 138, 148, 149, 151.
- Heuermann, Georg, 1723—1768, dr. med. .... 100.
- Hornemann, Jens Wilken, 1770—1841, prof. botanices .... 139.
- Horrebøw, Magnus, 1763—1796, prof. dr. med. .... 9, 77, 101, 103.
- Howitz, Frantz Gotthardt, 1789—1826, prof. dr. med. .... 53, 68—72, 74, 75, 97, 119.
- Ibsen, Ib, 1801—1862, prosekter ved kirurgisk akademi .... 107, 117.

- Jacobi, Samuel, 1764—1811, dr. med. (Halle). .... 56, 57.
 Jacobson, Ludvig Levin, 1783—1843, kirurg og anatom ....
 60.
 Jacobson, Salomon Aaron, 1754—1830, medaillør .... 60.
- Kerr, William, —1837, dr. med. (Edinburgh) .... 90.
 Klingberg, Henrik Mathias Vilhelm, 1774—1835, kirurg, dr.
 med. .... 76, 77, 78, 83, 88.
 Kratzenstein, Christian Gottlieb, 1723—1795, prof. dr. med.
 .... 9.
- Levy, Carl Edvard Marius, 1808—1865, prof. dr. med. ....
 154, 155.
 Lund, Christian, 1789—1845, chef for universitetsdirek-
 tionens sekretariat .... 82.
 Lunding, Conrad Mathias, 1791—1829, prof. dr. med. ....
 119—122.
- Malling, Ove, 1748—1829, medlem af universitetsdirektionen
 .... 81, 82.
 Manthey, Johan Georg Ludvig, 1769—1842, apoteker .... 11.
 Meder, dr. med. (Edinburgh) .... 91.
 Meyer, David Amsel, 1753—1813, legatstifter .... 85, 104.
 Meyer, Abraham, dr. med. .... 56—58.
 Moldenhawer, Daniel Gotthilf, 1753(?)—1823, professor the-
 ologiæ .... 114.
 Mourier, Frederik Ferdinand, 1804— , læge 137, 139
 —147.
 Müller, Johan Conrad, 1789—1869, kirurg, dr. med. .... 151.
 Mynster, Ole Hieronymus, 1772—1818, prof. dr. med. 10,
 11, 13, 14, 15, 17, 50, 67—68, 120.
 Möhl, Nicolai Christian, 1798—1830, prof. dr. med. 117,
 122—125, 131, 132, 135.
 Møller, Jacob Christian Johan Henrik Gundelach, 1797—
 1845, prof. ved kirurgisk akademi .... 151.
 Møller, Poul Martin, 1794—1838, digter .... 124.
- Otto, Carl, 1795—1879, prof. dr. med. 76, 77, 119, 121, 122,
 136, 137, 139, 147, 148, 154, 155, 156.

- Raben, Christian, læge .... 46.
- Rahlff, Georg, 1762—1833, dr. med. .... 50, 53.
- Randrup, Hans Michael, 1779—1844, læge .... 48, 49.
- Ranøe, Andreas Broberg, 1751—1801, prof. dr. med. ....
10, 11.
- Riegels, Niels Ditlev, 1755—1802, historiker .... 100, 101.
- Rottbøll, Christian Friis, 1727—1797, prof. dr. med. 9,
21, 76, 81, 103.
- Ruan, William Heiliger, 1797— , dr. med. (Edinburgh)
.... 90—94.
- Sandberg, Peter, —, licens som læge i Vestindien 89,
90, 93.
- Saxtorph, Mathias, 1740—1800, prof. dr. med. .... 9, 21, 32.
- Saxtorph, Johan Sylvester, 1772—1840, prof. dr. med. ....
9, 12—13, 28, 53, 63—65, 67, 75, 79, 81, 82, 84, 97, 99, 129,
138, 148, 155.
- Scharling Edvard August, 1807—1866, kemiker .... 156.
- Schumacher, Heinrich, Christian Frederik, 1757—1830, prof.
dr. med. .... 23—25, 76, 78—84, 88, 95—116, 129—131.
- Skielderup, Ernst Colbjørnsen, 1785—1823, læge .... 17, 50.
- Skielderup, Michael, 1769—1852, prof. dr. med. 10, 13,
14, 17, 21, 22, 24, 53, 59, 60, 103.
- Smith, kemiker .... 94.
- Sommer, Andreas Gartner, 1804—1871, dr. med., docent ....
50, 139—147, 154, 156.
- Speyer, Carl Ludvig, 1798—1860, læge .... 137.
- Stein, Sophus August Vilhelm, 1797—1868, prof. dr. med.
.... 149, 150, 152, 153, 155.
- Svitzer, Erik, 1792—1866, dr. med. prosekter 67, 116, 117,
126—132, 135, 148, 149, 150, 152.
- Thal, Rasmus Samuel, 1785—1853, kirurg .... 151.
- Thulstrup, Magnus Andreas, 1769—1844, dr. med. h. c. ....
88.
- Tode, Johan Clemens, 1736—1806, prof. dr. med. .... 9, 12—
14, 32.
- Trier, Seligmann Meyer, 1800—1863, dr. med., reservemedic
icus .... 118.
- Tuite, dr. med. (Edinburgh) .... 91, 92, 93.

- Vahl, Martin, 1749—1804, prof. botanices .... 18.
Viborg, Erik Nissen, 1759—1822, veterinær .... 87.
- Willemoës, Frederik Vilhelm, 1778—1860, dr. med. .... 20.
- Zeise, William Christopher, 1789—1847, kemiker .... 139.
- Ørsted, Anders Sandøe, 1778—1860, retslærd .... 119.
Ørsted, Hans Christian, 1777—1851, fysiker .... 10, 11, 15—
20, 139.